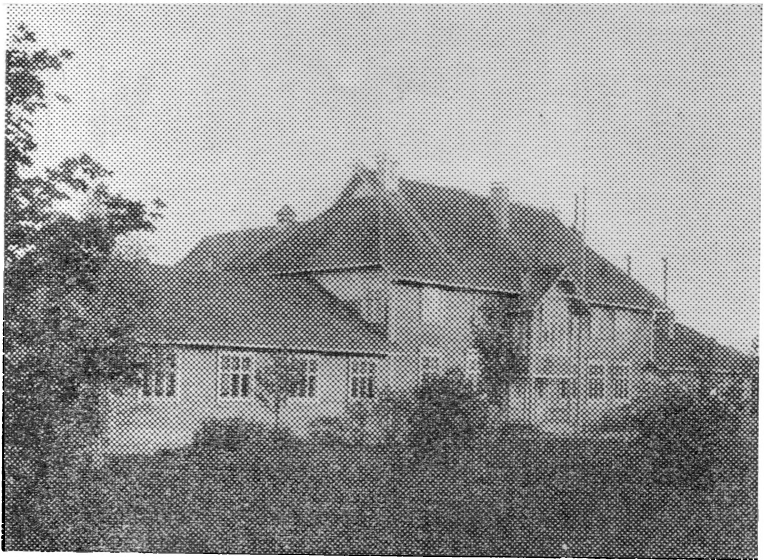

ORIVEDEN
TOISVUOTINEN KANSANOPISTO
JA
KESKI-HÄMEEN KANSANOPISTO

TALVIKAUTENA 1924—25

KERTOMUKSEN LAATINUT
AARNE LAAKSOVIRTA
OPISTON JOHTAJA

ORIVEDEN
TOISVUOTINEN KANSANOPISTO
JA
KESKI-HÄMEEN KANSANOPISTO

TALVIKAUTENA 1924—25

KERTOMUKSEN LAATINUT
AARNE LAAKSOVIRTA
OPISTON JOHTAJA

TAMPEREELLA 1925,
O.Y. MAASEUDUN SANOMAIN KIRJAPAINO

SISÄLLYS:

I. Yleisesti kansanopistolaitosta koskevaa.

1. Katsaus.

Kulunut työvuosi 1924—25 oli Keski-Hämeen Kansanopiston XVI ja Oriveden Toisvuotisen Kansanopiston VIII. Niiden toiminnan yleisvaikutelmaa on pidettävä hyvänä, niinkuin ennenkin on asianlaita ollut. Elpyvän kehityksen merkeissä on talvikausi eletty. Opiston ohjelma ja toimintatapa on yleensä ollut entisenkaltainen.

Työvuosi alkoi 3. marrask. Keski-Hämeen Kansanopiston naisoppilaat saapuivat jo 27. lokak. Työ päättyi 30. huhtik. — Joululoma oli jouluk. 21:stä tammikuun 12:nteen, pääsiäisloma huhtik. 10:nnestä sen 13:nteen.

Oppilaita oli opistoissa kaikkiaan 124. Huolimatta siitä että vallitseva taloudellinen ahdinkotila yleensä vaikutti häiritsevästi maamme niinkuin Skandinaviankin kansanopistojen oppilasmäärän alenemiseen, kerääntyi oppilaita niin paljon kuin tällä kertaa voitiin ottaa, — kaikkia pyrkiviä ei kutsuttukaan, koska asuntojen saaminen osoittautui hankalaksi paikkakunnalla alkaneen yhteiskoulun tähden. Tästä syystä ei esim. pakolaisoppilaita ollut muuta kuin n. kolmannes entisestä määrästä.

Oppilaitten terveydentila kuluneena vuonna ei ollut niin hyvä kuin olisi toivonut. Alku- ja loppupuoli vuotta meni tässä suhteessa jotenkin hyvin, mutta helmikuussa pääsi pahanlainen angina (kurkkutauti) leviämään talon asukkaisiin siinä määrässä, että ainakin toinen puoli sitä sairasti, muutamat ankarastikin. Vieläpä tämä muuttui anginamyrkytykseksi T a i m i R u o h o m ä e s s ä, jonka kuolema, pontevasta ja huolellisesta hoidosta huolimatta, 16. helmikuuta korjasi suureksi murheeksi toveri- ja opettajapiirille. Paikkakunnalla raivosi, niinkuin mo-

nella muullakin taholla, tulirokkokin, jonka pari oppilasta myös sai, toinen aivan lievästi. Muut sattuneet sairastapaukset olivat vähäpätöisiä.

Taloudellisen pulan vaikutuksia tunnettiin tänä talvena enemmän kuin milloinkaan ennen. Monet oppilaat selviytyivät vuodesta vain suurin ponnistuksin, joku oli pakoitettu opintonsa keskeyttämäänkin sen vuoksi. Onneksi voitiin huomattavilla apurahoilla (vaihdellen 1,600—700 mk.) varattomimpia avustaa. Toveriliitolta, valtiolta ja yksityisiltä saatuina avustuksina jaettiin 25,000 mk. 20:lle oppilaalle. Tähän kiinnitetään edelleenkin huomiota.

Opistojen taloudellinen tila on järjestynyt luonnollisemmalle kannalle sen johdosta, että valtion kannatus on parantunut entiseen verraten. Ollen vapaa valistuslaitos, on oppilaitoksen ylläpitämiseksi tietenkin täytynyt koota varoja yksityisistäkin piireistä. Varsinkin kun on kysymys rakennuksista, ei muuten voida selvitäkään. Valtio avustaa varsin vähäisesti kansanopistojen rakennuspuolta. Viime vuonna ei Oriveden Kansanopisto saanut valtiolta yhtään mitään suurten rakennustensa edes ylläpitämiseen, vielä vähemmin uusien hankkimiseen tai korjaamiseen. Vanhain kunnostaminen ja uusien suunnitteleminen on perustettava edelleenkin muun toimen varaan. Niinpä kun välttämättömäksi käyvää tilavampaa ruokala- ja asuntolarakennusta on ryhdytty puuhaamaan, on sitä varten pyydetty avustusta m. m. Kordelin'in säätiöltä, sitä kuitenkaan saamatta. Sen sijaan on onnistuttu suurempi laina järjestämään yksityiseltä rahalaitokselta, Suomiyhtiöltä, mutta silti ei ole voitu ryhtyä rakennusta teettämään, kun varoja ei ole riittävästi tiedossa ollut. Toinenkin suurempi yksityinen laina olisi saatu, jos Oriveden kunta olisi kiinteistö-vastatakausta vastaan suostunut antamaan takauksen. Salama-yhtiö, jolta laina olisi saatu, myöntää nimittäin kuntain takauksella tämänkaltaisia lainoja. Kun Oriveden kunta hyötyy huomattavasti opistosta ja kun se kannattajayhdistyksen sääntöjen mukaan on opiston toinen perillinen sen mahdolli-

sesti lakatessa, niin toivottiin, että kunta olisi suostunut takaukseen,• josta ei mitään vahingonvaaraa näyttäisi olevan, — mutta erehdyttiin kauniiksi muistoksi jälkimaailmalle. Useampien kuntien yhteistakausta on myös ajateltu, mutta toimenpiteisiin sen yrittämiseksi ei ole toistaiseksi ryhdytty. Talousrakennus on joka tapauksessa jollain keinolla saatava. — Tarkemmat tiedot opistolaitoksen taloudesta sisältää johtokunnan jälempänä seuraava kertomus v:lta 1924.

Laajenevaa huomiota näyttää opisto sentään osakseen saavan. Siitä todistuksena mainittakoon m.m. Eduskunnassa tehdyt alotteet. Viime kesäkauden toimintakertomuksessa on jo mainittu, että Eduskunnassa tehdyn esityksen johdosta Oriveden Kesäkansanopisto sai ylläpidokseen tarvitsemansa 45,000 mk. Viime vuonna on Eduskunnassa tehty toinenkin alote, joka tarkoitti erityisen rakennusavustuksen myöntämistä Oriveden Kansanopistolle. Tätä koskeva eduskuntaesitys on kokonaisuudessaan jälempänä. Varoja ei kylläkään eduskunta myöntänyt, mutta on anomus silti tavallaan „ajan merkki". Esitys on uudistettu tänä vuonna.

Alotteitten puheena ollessa mainittakoon myös, että opistolaitoksen johtokunnan anomuksesta on kouluhallitus suostunut siihen, että Oriveden Kansanopistolla saadaan kesällä 1925 toimeenpanna sellaiset 2-kuukautiset kurssit kansanopistojen opettajille ja niiksi aikoville kuin johtajain kokous syksyllä 1924 suunnitteli. Näitä kursseja varten on myönnetty myös 35,000 mk:n määräraha, — mikä on kyllä liian pieni kurssien laajuuteen ja laskettuihin kustannuksiin nähden. Kurssit ovat parhaillaan käynnissä ja selvitellään niitä tarkemmin kesäkauden kertomuksessa.

Ulkomaisella opintomatkalla kävivät laitoksen johtajat viime maaliskuulla. Heidän matkansa ulottui kaikkiin Skandinaavian maihin. Kahdeksassa eri kansanopistossa Tanskassa, Ruotsissa ja Norjassa he kävivät tutustumassa kansanopistojen nykyiseen toimintaan. Viimeksi olivat he samallaisella matkalla 15 vuotta sitten, kesällä 1910. Ne kokemukset ja havainnot, joita

nyt suoritettu matka asianomaisille antoi, koituvat toivottavasti Suomen nuorison, Oriveden kansanopiston ja kenties koko suomalaisen kansanopistolaitoksen hyväksi. Häiriö, joka viime talvisille oppilaille johtajien matkasta koitui, tulee täten jotenkuten korvatuksi. Opettajien ja oppilaitten sopusointuisen, yhteispäätöksellisen työn kautta selviytyi opisto mainiosti sinäkin aikana, jona molemmat varsinaiset johtajat olivat poissa. Kiitollisesti merkittäköön tämä seikka viime talven tiliin.

Muita opistoja koskevia tietoja jälempänä yksityiskohtaisessa selostuksessa.

2. Keski-Hämeen Kansanopiston kannattajayhdistyksen johtokunnan vuosikertomus vuodelta 1924.

(Esitetty kannattajayhdistyksen vuosikokouksessa 30. huhtik. 1925).

Kannattajayhdistyksen ja samalla opiston hallitukseen ovat kuuluneet:

Johtokunnan *varsinaisina jäseninä:*

Kansakoulunopettaja *H. Pulkkinen* puheenjohtajana,
Tilanomistaja *Kustaa Paavola* varapuheenjohtajana,
Tilanomistaja *Einari Eerola* taloudenhoitajana,
Emäntä *Mathilda Saaristo,*
Maanviljelijä *Otto R. Saarinen,*
Kansakoulunopettaja *Väinö Paavola* ja
Kansanopistonjohtaja *Aarne Laaksovirta* sääntöjen mukaan itseoikeutettuna, toimien johtokunnan kirjurina ja rahastonhoitajana;

Varajäseninä:
Pastorin leski *Mathilda Ahonius,*
Apteekkari *K. J. Karlsson* ja
Tilanomistaja *Väinö Säynäjoki.*

Erovuorossa ovat nyt vuosikokouksessa opettaja *H. Pulkkinen* ja maanviljelijä *O. R. Saarinen* sekä varajäsen tilanomistaja *Väinö Säynäjoki.*

Tilintarkastajina ovat olleet: varsinaisina tehtailija *Adolf Mäntylä* ja kauppias *E. Karonen* sekä varalla maanviljelijä *Niilo E. Siuro* ja isännöitsijä *Aleksi Seppälä.*

Yhdistyksellä oli viime vuonna kaksi kokousta. Toinen pidettiin 7. tammik., jolloin johtokunnalle annettiin uusien rakennusten hankkimiseksi valtuudet ottaa kiinnityslainoja opiston kiinteimistöjä vastaan aina 1 milj. mk:aan asti ja laajentaa opiston toimintaa asianhaarain mukaan. Toinen kokous oli vuosikokous 30. huhtik., jolloin käsiteltiin sääntöjen 8 §:n vuosikokoukselle määräämät asiat. — Jäseniä oli yhdistyksessä 31. jouluk. yhteensä 575. Suurin osa on entisiä oppilaita. Lisäys edelliseen vuoteen verraten on 91.

Johtokunnan kokouksia on pidetty viisi kertaa. Pöytäkirjat sisältävät 65 pykälää. Paitsi juoksevia asioita, on käsitelty joukko suurempiakin kysymyksiä. Nimenomaan suuremman kiinnelainan hankkiminen on tuottanut paljon työtä. Tässä onnistuttiin sikäli, että Keskinäinen Henkivakuutusyhtiö Suomi myönsi ensimmäistä kiinnitystä vastaan 500,000 mk:n lainan. Henkivakuutusyhtiö Salamalta hankkeessa ollutta 500,000 mk:n lainaa ei onnistuttu järjestämään sen vuoksi, ettei Oriveden kunta suostunut menemään lainasta takuuseen kiinnityksenä myönnettävää vastatakuuta vastaan. Salama ei nim. myönnä kiinnityslainoja. Samoin tuotti vaikeuksia kesäkansanopiston valtion avustuksen saaminen. Sille saatiin Eduskunta myöntämään erikoinen määräraha. Vuoden lopussa ryhdyttiin toimenpiteisiin kansanopistonopettajain kaksikuukautisten kurssien järjestämiseksi opistolle kesällä 1925. Tähän mennessä on tämä asia sikäli järjestynyt, että niiden toimeenpanemiseen on saatu asianomainen lupa ja valtion määräraha.

Kuntain avustuksen järjestäminen ei ole kuluneenakaan vuonna menestynyt. Useimmat piirin kunnat ovat jättäneet opiston kannattamisen ohjelmastaan pois todistamaan joko valistuksen harrastuksen taantumista tai

sellaista käsitystä, etteivät kansanopistot muka enää tarvitse kuntain tukea.

Mitään uusia rakennuksia ei ole opistolla teetetty. Sensijaan on Rauhalan, Siron ja Uotilan ullakoille tehty yhteensä neljä päätykamaria oppilasasunnoiksi. Täten on käytetty kaikkien rakennusten soveltuvat tilat asuinhuoneiksi. Tekemällä muutoksia päärakennuksen päätyrakenteessa voitaisiin senkin ullakoille vielä muutamia huoneita saada.

Taloudellinen tila on samankaltainen kuin ennenkin. Kuitenkin on myönnettävä taloudenhoidon sen kautta jonkun verran helpottuneen, että valtioavut ovat parantuneet. Tämän nojalla on voitu parantaa opettajien palkkoja, pääsemättä silti kuitenkaan siihen kantaan kuin rahanarvon aleneminen ja yleinen elintaso edellyttäisi. Sen johdosta, että viime syyskesällä tehtiin neljä huonetta lisää eräitten rakennusten ullakoille, kuten edellä on mainittu, on opiston velka hieman lisääntynyt. Juoksevat menot on voitu hyvin suorittaa, onpa varoja voitu sijoittaa jo mainittuihin rakennuslisäyksiin, ne kun ovat tulleet maksamaan enemmän kuin velka on karttunut.

V:n 1924 taloudellisen aseman selvitykseksi esitetään seuraavat tilien yhteenvedot.

Keski-Hämeen Kansanopiston

tulot:

Jäsenmaksuja	8,790: —
Kuntain avustuksia	6,715: —
Liikkeitten, seurain ja yksit. lahj.	22,350: —
Oppilasmaksuja	17,750: —
Kiinteimistötuloja (vuokria)	41,638: 50
Sekalaisia tuloja (ilmoituksia, ruokalan korvauksia, pakolaisavust. y. m.)	97,835: 20
Kasvitarhan ja maatalouden tuotteita	13,083: 85
Valtion avustukset opiston ylläpitoon	118,088: —
„ „ kalliinajan lisäksi	23,680: —
„ „ ikäkoroituksiin	6,400: —
„ „ oppilasapurahoiksi	7,760: —
Siirto	364,090: 55

	Siirto	364,090: 55
Valtion avustukset kasvitarha- ja talouskoul.		12,000: —
„ „ „ lisäavustukseksi		7,900: —
„ „ „ oppilasapurah.		2,000: —
„ „ kesäkansanopistolle....		45,000: —
„ „ opetusvälineisiin......		12,646: —
	Tulot Smk.	443,636: 55
Menoja enemmän kuin tuloja..........		18,525: 91
	Smk.	462,162: 46

Keski-Hämeen Kansanopiston
m e n o t:

Palkkoja opettajistolle ja palveluskunnalle..	159,390: —
Kalustoon ja opetusvälineisiin..........	10,067: 25
Kulunkeja (valo, lämpö, ilmoit., posti, y. m.)	117,158: 02
Sekalaisia (korot, painotyöt, apurahat, pakolaisoppil. y. m. s.)....................	120,862: 25
Kiinteimistöön (korjauksia, ullakkohuoneita)	32,799: 34
Kasvitarhan ja maatalouden erikoismenot..	21,885: 60
Menot Smk.	462,162: 46

Tulot ovat edelliseen vuoteen verraten lisääntyneet Smk. 63,955: 45 ja menot Smk. 67,209: 07. On huomattava, ettei opisto viime vuonna saanut mitään valtioapua rakennusten kunnossapitoon, mikä seikka tietenkin on paljon vaikeuttanut taloudenpitoa. Tässä suhteessa ovat olot kuitenkin muuttumassa, kun uusi kansanopistolaki sisältää määräyksiä vakinaisesta rakennusten kunnossapitoavustuksesta. Silloin voidaan ajatella päärakennuksen vuokraamistakin.

Oriveden Toisvuotisen Kansanopiston
t u l o t:

Jäsenmaksuja..........................	50: —
Oppilasmaksuja.........................	6,100: —
Valtion avustus opiston ylläpitoon........	87,602: —
„ „ kalliinajan lisäksi........	8,320: —
„ „ apurahoiksi..............	4,640: —
Tulot Smk.	106,712: —

Oriveden Toisvuotisen Kansanopiston

m e n o t:

Opettajiston palkkoja ja luennoitsijainpalkkioita	59,000: —
Kulunkeja (painotyöt, ilmoit., posti, matkat y. m. s.)	23,402: 55
Sekalaisia (korkoja, kirjoja y. m. s.)	15,963: 40
Apurahoja	8,000: —
Tulot Smk.	106,365: 95
Tuloja enemmän kuin menoja	346: 05
Smk.	106,712: —

Toisvuotisen tulot ovat edelliseen vuoteen verraten lisääntyneet Smk. 10,835: — ja menot Smk. 10,494: 76 Ylläesitetystä ilmenee, että valtioavut olivat yhteensä Smk. 336,036: —, ollen Smk. 159,826: — suuremmat kuin v. 1923. Tähän on vaikuttanut huomattavasti myös kesäkansanopistolle myönnetty erä. Kun tulot kaikkiaan tekivät Smk. 550,348: 55, oli eri tahoilta kerääntynyt Smk. 214,312: 55. Vaikka valtioavut ovat lisääntyneet, niin on enemmän kuin kolmas osa ollut koottava lahjoituksin ja muilla keinoilla. — Mainittakoon, että koko *kassavaihto v. 1924 oli Smk. 1,909,007: 85,* ollen Smk. 52,725: 83 suurempi kuin v. 1923. K. H. K. O:n kassavaihto oli Smk. 1,241,848: 27 ja toisvuotisen kassavaihto Smk. 667,159: 58.

Omaisuuden tila 31/12 24 selviää seuraavista yhdistelmistä:

V a r a t:

Kassa	190: 15
Kauppias Oskar Strandellin testamentti	50,000: —
Maa-alueet (n. 15 ha)	75,000: —
Siirto	125,190: 15

Siirto		125,190:15
Rakennukset:		
Päärakennus	1,000,000:—	
Asuntola „Uotila"	160,000:—	
„ „Kalliolinna"	140,000:—	
„ „Rauhala"	75,000:—	
„ „Siro"	35,000:—	
„ „Mäkelä"	2,000:—	
Talousrakennukset	60,000:—	
Saunarakennus	3,000:—	
Kellarit (3 eri rakennusta)	40,000:—	1,645,000:—
Irtaimisto		68,194:40
Käsityötarpeita		3,000:—
Kasvitarhatuotteita		4,800:—
Taimisto		3,000:—
Halkoja		2,000:—
Arvopapereita		600:—
Saatavia		1,000:—
	Smk.	1.852,784:55

Velat:

Kiinnelainoja haltijavelkakirjoilla	200,000:—
Kiinnelaina Oriv. Säästöp.	11,000:—
Laina maist. Sam. Salmenlinnnalta	20,000:—
Kassakred. velka K. O. P:in	49,520:—
„ velan korkoa	500:—
Kaupp. Oskar Strandellin testamentti	50,000:—
Tilivelkoja eri henkilöille	26,441:25
Puhdas omaisuus	1,495,323:30
Smk.	1,852,784:—

Niinkuin edellä on jo huomautettu, ovat velat hieman lisääntyneet, mutta sen sijaan on omaisuus karttunut kaksi kertaa niin suurella määrällä. Omaisuuden arvot eivät ole lähimainkaan todellisenkorkuiset. Vakuutusmäärät osoittavat sen.

Omaisuus on vakuutettu seuraavasti: rakennukset 1,620,000 mk:sta ja irtaimisto 213,000 mk:sta; yhteensä siis 1,833,000 mk:sta.

Opistojen toiminnasta mainittakoon, että työvuosi 1923—24 päättyi 30. huhtik. ja että työvuosi 1924—25 alkoi tytöille 27. lokak. ja pojille 3. marrask. Työvuonna 1924—25 oli Toisvuotisessa Kansanopistossa 47 oppilasta ja Keski-Hämeen Kansanopistossa 77 oppilasta, yhteensä 124 oppilasta. — Oriveden kesäkansanopisto toimi kesäk. 2:sen ja elok. 30:nnen välisen ajan, ja oli siinä 38 oppilasta. — Oriveden kasvitarha- ja talouskoulu alkoi 7. toukok. ja päättyi lokak. 11. Siinä oli 29 oppilasta. — Merkittäköön, että kaikkiin osastoihin haki oppilaita enemmän kuin kutsuttiin.

Opettajamuutoksia on tapahtunut seuraavasti: opettaja Väinö Rankalan sijaan tuli musiikinopettajaksi opettaja Eino Jatkola.

Orivedellä 25. huhtik. 1925.

Aarne Laaksovirta.
Johtok. kirjuri.

3. Opettajisto.

Oriveden kansanopistolaitoksen opettajina ovat työkaudella 1924—25 toimineet seuraavat henkilöt:

Laaksovirta, Aarne, fil. kand., johtaja vuodesta 1909; opetusaineina: Toisvuotisessa Suomen ja yleinen historia, yhteiskuntaoppi, kansantalous, työväenkysymys, raittiusasia, suomalainen kansanrunous, osittain itsekasvatus; K.-H. Kansanopistossa uskonto, historia, yhteiskuntaoppi, kansantalous ja kansanrunous. Laitoksen yleinen johto.

Laaksovirta, Sylvi, johtajatar vuodesta 1909; opetusaineina: Toisvuotisessa suomalainen ja ulkomainen kaunokirjallisuus, terveysoppi ja osittain itsekasvatus; K.-H. Kansanopistossa kirjallisuus ja runous sekä niiden historia, terveysoppi.

Auer, Elin, kotitalousopettajatar vuodesta 1920; opetusaineina: Toisvuotisessa kotitalous; K.-H. Kansanopistossa ruuanlaitto, ruokatavaraoppi, kirjanpito ja osittain naisten voimistelu.

Hammarberg, Jussi, miesten käsitöitten opettaja vuodesta 1921; opetusaineina: K.-H. Kansanopistossa miesten käsityöt ja piirustus, osittain laskento.

Jatkola, Eino, musiikinopettaja vuodesta 1924; opetusaineina: Toisvuotisessa laulu ja musiikinteoria; K.-H. Kansanopistossa laulu ja musiikinteorian alkeet.

Kärki, Aino, ylioppilas ja kansakoulunopettajatar; opistojen opettajatar uudelleen syksystä 1923; opetusaineina: Toisvuotisessa ompelu ja osittain voimistelu; K.-H. Kansanopistossa ompelutyöt, niihin kuuluva piirustus, osittain naisten voimistelu.

Louekari, Viljo, agronoomi, opettaja vuodesta 1923, opetusaineina: Toisvuotisessa maanviljelystalous, maanviljelysoppi, kotieläinoppi, metsätalous ja poikain voimistelu; K.-H. Kansanopistossa maanviljelysoppi, kotieläinoppi, kirjanpito, asioimiskirjoitus, osittain äidinkieli sekä poikain voimistelu.

Paavola, Ellen, käsityöopettajatar vuodesta 1920; opetusaineina: Toisvuotisessa kudonta; K.-H. Kansanopistossa kudonta ja sen teoria.

Räsänen, Veikko, puutarhuri-opettaja vuodesta 1922; opetusaineina: Toisvuotisessa kotitalouden puutarhanhoito; K.-H. Kansanopistossa osittain laskento ja äidinkieli. Erosi opiston palveluksesta 1 p:nä maalisk.

Salmenlinna, Samuli, fil. maist., opettaja vuodesta 1920; opetusaineina: Toisvuotisessa maantieto, kasvioppi, eläinoppi, fysiikka ja kemia; K.-H. Kansanopistossa maantieto, kasvi- ja eläinoppi, fysiikka, kemia, osittain laskento.

Suuronen, Matti, puutarhuri-opettaja 1/3 1925; opettanut op. V. Räsäsen aineita.

Harjoittelijaopettajana on ollut:

Raivio, Arvi, fil. maisteri; hoiti säännöllistä opetusta; Toisvuotisessa: yleinen historia, äidinkieli, osit-

tain kansantalous ja Suomen historia; K.-H. Kansanopistossa Suomen ja yleinen historia, osittain äidinkieli.

Kaikki opettajat ja harjoittelija ovat ohjanneet ohjelmallisia kokouksia ja ottaneet osaa opistolaitoksen yleiseen toimintaan.

4. Vieraita

on opistolla talvikaudella entiseen tapaan runsaasti käynyt. Sen järjestämissä erilaisissa tilaisuuksissa on yleisöä ja entisiä oppilaita erittäin runsaasti ollut. Henkilöitä, jotka ovat tietojansa ja taitojansa opistoväen hyväksi antaneet, on seuraavasti taloon poikennut mainittuina aikajärjestyksessä.

Johtokunnan puheenjohtaja, opettaja *H. Pulkkinen* puhui työkauden alkajaisissa 3/11 ja päättäjäisissä 30/4 sekä presidenttijuhlassa 28/1.

Rovasti *Kaapo Kostia* (Orivedeltä) puhui kirjallisuusviikon päättäjäisjuhlassa 9/11, itsenäisyysjuhlassa 6/12, presidenttijuhlassa 28/1 sekä hartaushetkessä 7/2.

Tohtorin rouva *Kerttu Helme* (Orivedeltä) lausui kirjallisuusjuhlassa 9/11.

Oriveden kantakirjaston hoitaja, herra *V. Uitti* (Orivedeltä) esitelmöi samoin 9/11.

Leipuri *Hannes Viljanen* (Orivedeltä) esitti viulusooloja 9/11.

Kirjastokonsulentti *O. Risula* (Helsingistä) esitelmöi 9/11.

Oriveden musiikkiyhdistyksen *sekakuoro* esiintyi pariin otteeseen opettaja *Väinö Paavolan* johdolla 9/11.

Laulajatar *Alma Kuula* (Helsingistä) lauloi opistoväelle 14/11.

Pianisti *Estrid Lindroos* (Helsingistä) esitti joukon pianokappaleita 14/11.

Suomen vankeusyhdistyksen asiamies, saarnaaja *Aaro Huttunen* (Helsingistä) esitelmöi 27/11.

Helsingin yliopiston lausunnan opettaja, maisteri *Ilmari Räsänen* luennoi 1/12 lausunnasta.

Professori *Pentti Eskola* (Helsingistä) luennoi 4/12 ja 5/12, ks. Toisvuotisen „Työ".

Lehtori *Juhani Hämäläinen* (Tampereelta) piti juhlapuheen itsenäisyysjuhlassa 6/12.

Maisteri *Olavi Kostia* (Orivedeltä) esitti itsenäisyysjuhlassa 6/12 ja johtajaparin 15-vuotishääpäivänä 12/12 sekä juhlassa 21/12 duettoja johtajatar Laaksovirran kanssa.

Professori *U. T. Sirelius* vieraili 7—9/12, ks. Toisvuotisen „Työ".

Otavan kansanopiston johtaja, tohtori *Armas Nuolivaara* luennoi 11/12, ks. Toisvuotisen „Työ", sekä puhui johtajaparin 15-vuotishääpäivänä 12/12.

Opettaja *Vilho Reima* (Helsingistä) puhui nuorison huvittelukysymyksestä 12/12.

Herra *M. Tirranen* (Helsingistä) esitelmöi „Englannin kansansivistystoiminnasta" ja lauloi johtajaparin 15-vuotishääpäivän illanvietossa 12/12.

Lehtori *Runar Lemberg* (Oulusta) esitti pianokappaleita kuusijuhlassa 21/12.

Tyttönen *Eila Laaksovirta* (Orivedeltä) soitti pianokappaleita kuusijuhlassa 21/12.

Oriveden kappalainen, pastori *H. D. Pennanen* puhui hartaushetkissä 24/1 ja 28/3.

Rautatienvirkamies *L. Vuolanne* (Siitamasta) esitti viulusooloja presidentti K. J. Ståhlbergin 60-vuotisjuhlassa 28/1.

Laulajatar *Oili Siikaniemi* (Helsingistä) antoi konsertin opistoväelle 6/2.

Maisteri *Väinö Siikaniemi* (Helsingistä) lausui ja esitelmöi 6/2.

Pianisti *E. Roiha* (Viipurista) esitti muutamia pianokappaleita opistoväelle 6/2.

Piispa *Jaakko Gummerus* (Tampereelta) luennoi 23—24/2, ks. Toisvuotisen „Työ".

Pastori *Lauri Kalliala* (Mäntästä) luennoi 23—24/2, ks. Toisvuotisen „Työ".

Taiteilijat *Eino ja Väinö Raitio* (Helsingistä) soittivat Toveriliiton vuosijuhlassa 1/3.

Professori *Ernst Nevanlinna* (Helsingistä) piti juhlapuheen Toveriliiton vuosijuhlassa 1/3.

Pohjois-Satakunnan (Kankaanpään) kansanopiston johtaja A. Hellman ja hänen puolisonsa vierailivat opistolla 3—5/3. Edellinen puhui opistoväelle.

Tohtori *A. R. Rosenqvist* (Helsingistä) luennoi 21—23/3, ks. Toisvuotisen „Työ"

Ahlmannin maamieskoulun johtaja *L. Lehvä* (Messukylästä) vieraili 21—22/3.

Pohjois-Hämeen maamieskoulun opettaja *M. Rajavaara* vieraili 21—22/3.

Lönnrotin emännyyskoulun opettajatar *Eriksson* (Sammatista) vieraili opistolla 2—4/4.

Tohtori *Mikko Erich* (Helsingistä) luennoi 19/4, ks. Toisvuotisen „Työ".

Joukkovierailijoista mainittakoon:
Pohjois-Hämeen (Vilppulan) maamieskoulun 5 hiihtäjää koulujen välisissä hiihtokilpailuissa 21–22/3 ja Ahlmannin (Messukylän) maamieskoulun 7 hiihtäjää samoissa kilpailuissa 21–22/3.

Ystävällisyydestä, jota tuhansiin nousevat vieraat ovat opistoväelle talvikauden aikana osoittaneet, pyydämme täten lausua hartaat kiitokset.

5. Yhtä ja toista talvisen toiminnan varrelta.

Honkalan Maalaisseura.

Kuten edellisinäkin vuosina, perustettiin nytkin jo heti syyslukukauden alussa opistolaisten keskuuteen Honkalan Maalaisseura-niminen yhdistys. Oppilaiden itsensä laatimien sääntöjen mukaisesti toimi seura kansalaissivistyksellisten, maataloudellisten ja osuustoiminnallisten harrastusten herättämiseksi ja kehittämiseksi jäseniensä siveellisen kunnon kasvattamiseksi, kunnallis- ja yhdistyselämän tunnetuksi tekemiseksi sekä jäseniensä ruumiillisen kunnon ja hyvinvoinnin kohottamiseksi voimistelun ja urheilun avulla.

Seuran toiminta jakautui kolmeen n. kaksi kuukautta käsittävään työkauteen. Kunakin toimintakautena oli johtokunnassa 6 varsinaista ja 2 varajäsentä. Puheenjohtajina toimivat toisvuotiset oppilaat Heikki Sahari, Eino Isotalo ja Lauri Lauttamäki.

Seuran kokoukset pidettiin perjantaisin iltapäivällä, ja on niitä lukuvuoden aikana ollut 13, joista 6 syksyllä ja loput kevätlukukaudella. Kokouksissa on virallisten asiain ohella suoritettu monenlaista ohjelmaa, kuten puheita, esitelmiä, lausuntaa, satuja, runoja, murrejuttuja, laulua, pilaesityksiä j. n. e. Muutamia keskustelutilaisuuksia on niin ikään järjestetty jonkun seuran jäsenen laatiman alustuksen nojalla. Erikoisen maininnan an-

saitsevat henkiset ja ruumiilliset kilpailut, joita pitkin toimintakautta runsaslukuisesti järjestettiin kaikkien huviksi ja hyödyksi. Niistä erikseen myöhemmin. — Seuran johtokunta, mikä lukuvuoden aikana kokoontui 15 kertaa, on suunnitellut ja valmistanut ohjelman yleisiä kokouksia varten sekä yleensä huolehtinut kaikista seuraa koskevista asioista.

Muutamia yhteisiä retkiä tehtiin opiston läheisimpään ympäristöön.

Honkalan Maalaisseuran toiminta on kysymyksessä olevana lukuvuotena poikennut jonkun verran entisestään. Seuran perustavassa kokouksessa syksyllä näet lausuttiin julki se ajatus, että niin nais- kuin miespuolisetkin jäsenet saisivat perustaa oman alaosastonsa käsittelemään heitä itseään lähempänä olevia asioita ja kysymyksiä. Ja niin tapahtuikin. Alaosastot, nimeltään Honkalan Maalaisseuran Naisosasto ja Miesosasto, järjestettiinkin, ja oli tästä toimenpiteestä varmaankin etua molemmille sukupuolille, ainakin mitä tulee keskustelutilaisuuksien onnistumiseen.

Näiden kummankin alaosaston toiminnasta hieman alempana.

Naisosasto.

Naisosasto perustettiin tarkoituksessa kehittää tyttäriä heitä lähimpänä olevissa harrastuksissa ja tehtävissä. Onhan paljon asioita, joista keskusteleminen ei sovellu yhteisissä kokouksissa, vaan jotka kuitenkin tulevat vastausta vaativina esille jokapäiväisessä elämässä. Myöskin toivottiin tyttärien käyttävän puheenvuoroja rohkeammin pienessä piirissä kuin maalaisseuran kokouksissa, joka toive toteutuikin ilahduttavassa määrässä. — Naisosaston jäsenten näköpiiriä pyrittiin laajentamaan etupäässä keskustelukysymyksillä sekä myöskin esitelmillä ja puheilla: Maalaisseura järjesti useasti henkisiä kilpailuja, minkätähden ei pidetty niitä tärkeinä, naisosastossa; ainoastaan kerran järjestettiin puhekilpailut. Pienenä virkistyksenä lukukauden keskellä järjesti naisosasto kutsuillan Honkalan miesväelle. — Kokouksissa annettiin neulojen nopeasti luistaa, sillä pidettiin muistissa arpajaiset, jotka oli ajateltu pitää lukukauden

lopussa. Varat, jotka tällä tavalla saatiin kokoon, Smk. 400: — päätettiin käyttää taulun hankkimiseksi kauan unelmoidun uuden ruokasalin seinälle. — Naisosasto piti kokouksiansa aina niinä perjantaina, jolloin maalaisseura ei pitänyt välttämättömänä kokoontua. Keväällä oltiin täysin tyytyväisiä naisosaston kehittäviin iltoihin, ja jäsenet lausuivat hartaat toivomuksensa, että tällaista toimintaa jatkettaisiin tulevinakin vuosina.

Miesosasto.

Toimintakausi oli jaettuna kahteen n. kolme kuukautta kestävään työkauteen. Kokouksia on ollut kaikkiaan 8. Johtokunta, johon kuului 5 varsinaista ja 2 varajäsentä, piti kokouksiaan 7 kertaa.

Juoksevien asioiden ohella on miesosaston kokouksissa ollut yleensä samansuuntaista ohjelmaa kuin pääseurankin kokouksissa. Keskustelukysymyksiä alustettiin 4 ja tuntui tilaisuuksista olevan suurta hyötyä. Miesosasto toimeenpani keskuudessaan kahdet ex-tempore-puhekilpailutkin, joihin osanotto oli sangen runsas. Naisosastolle järjestettiin kevätlukukauden lopulla erikoinen illanvietto, missä miehet toimivat m. m. tarjoilijoina.

Yleensä voitaneen sanoa, että oppilaiden jako sukupuolen mukaan alaosastoihin tuntui tarkoitustaan vastaavalta.

Kilpailuja,

sekä hengen että ruumiin voimien kartuttamiseksi toimeenpantiin silloin tällöin. Hyötyä, huvia ja vaihtelua ne ovat tuottaneet sekä runsaslukuisille osanottajajoukoille että kilpailuja seuranneille. — Palkintoina on jaettu Honkalan maalaisseuran ostamaa kirjallisuutta.

Lausuntakilpailuihin 5/12 otti osaa 22 kilpailijaa. Palkinnot jakaantuivat:

Toisv. sarjassa:	Ensivuotisten sarjassa:
I. Heikki Sahari,	I. Elsa Joensuu
II. Lauri Lauttamäki,	II. Elma Hirsimäki
III. Anna Kuusisto,	II. Olga Saarenpää
III. Hilda Vanhatalo,	III. Anni Aaltonen

Ex-tempore-puhekilpailuihin 14/12 osallistui yhteensä 12 oppilasta. Palkintoja saivat:

Toisv. sarjassa:	Ensivuot. sarjassa:
II. Lauri Lauttamäki,	I. Aune Lauttajärvi
II. Juho Mononen,	III. Aleksi Ala-Honkola
III. Eino Isotalo,	III. Oskari Töykkälä
III. Yrjö Mäki.	

Luistelukilpailutkin, ensimmäiset opiston olemassaolon aikana, voitiin tänä vuonna toimeenpanna sen omituisen talven suosiollisella luvalla, mikä viime vuonna maassa vallitsi. Osanottajia oli kaikkiaan 13 ja saivat palkintoja:

Naisten sarjassa (matka 1 km.):

I.	Olga Nippala,	aika	3	min.	43	sek.
II.	Ingeborg Evinsalo,	„	4	„	36	„
III.	Aune Lauttajärvi,	„	5	„	02	„

Miesten sarjassa (matka 2 km.).

I.	Erkki Mechelin,	aika	4	min.	59	sek.
II.	Vilho Hildén,	„	5	„	10,5	„
III.	Kalle Takkinen,	„	5	„	21	„
IV.	Urho Viitanen,	„	5	„	25,5	„
V.	Aarne Torni,	„	5	„	41	„

Ex-tempore-puhekilpailut naisten sarjassa olivat 13/2 ja saivat niissä palkintoja:

I. Olga Karkiainen,	II. Aune Lauttajärvi
I. Katri Kotakorpi,	II. Hellin Vuorinen
II. Aili Tuominen,	III. Irene Nissi

Maalaisseuran *ex-tempore-puhekilpailuihin* 20/2 otti osaa 12 oppilasta, ja palkintoja saivat:

Toisv. sarjassa:	Ensivuot. sarjassa:
I. Lauri Lauttamäki,	I. Maria Lahtinen
II. Toivo Rautiainen,	II. Oskari Töykkälä
III. Olga Karkiainen,	III. Urho Viitanen
IV. Juho Mononen,	

Toveriliittolaisten illanvietossa 28/2 saivat palkintoja:

Lausuntakilpailuissa:	Puhekilpailuissa:
I. Heikki Sahari,	I. Pekka Kiiski
I. Paavo Toivonen,	I. Ferdinand Parviainen
II. Lyyli Paavola,	II. Valdemar Malkamäki
III. Anna Kuusisto,	III. Juho Mononen
III. Rudolf Peltonen	

Hiihtokilpailut voitiin toveripäivillä 1/3 juuri ja juuri toimeenpanna, kun lunta oli pari päivää ennemmin sen verran tullut, että suksilla hangelle pääsi. Kilpailut oli pidettävä Oripohjan jäällä. Palkinnot:

Naisten sarjassa (2 km.):

I.	Olga Nippala,	aika	10	min.	40 sek.
II.	Hanna Peltomaa,	„	10	„	50 „
III.	Hilma Peltomaa	„	10	„	55 „

Miesten sarjassa (5 km.):

I.	Armas Lahtinen,	aika	26	min.	43 sek.
II.	Paavo Majavesi,	„	27	„	17 „
III.	Toivo Savinen,	„	27	„	58 „
IV.	Martti Kaartinen,	„	28	„	05 „

Kiertopalkinnot joutuivat siis Olga Nippalalle ja Armas Lahtiselle (toisen kerran).

Ex-tempore-puhekilpailut miesten seurassa pidettiin 13/3.

N. k. ruokapöytäkuntien väliset hiihtokilpailut, joita melkein joka vuosi on pidetty, olivat 15/3. Osanottajia oli 48, kumpiakin 24. Pöytäkuntia oli 5. Keskiarvo laskettiin 4 parhaimman tytön ja 3 parhaimman pojan tuloksista. Parhaiten suoriutui maist. Sam. Salmenlinnan pöytä, saaden siis riisiryynipuuron, toisten syödessä ruispuuroa. Aika 57 min. 35 sek. Yksityistulokset:

Naisten sarjassa (3 km.):

I.	Olga Nippala,	aika	14	min.	— —
II.	Anna Palolahti,	„	17	„	34 sek.
III.	Aino Majavesi,	„	17	„	48 „
IV.	Olga Tserni,	„	18	„	05 „
V.	Aune Perttu,	„	18	„	06 „

Miesten sarjassa (9 km.):

I.	Paavo Majavesi,	aika	37	min.	51	sek.
II.	Erkki Mechelin,	„	37	„	59	„
III.	Martti Kaartinen,	„	38	„	45	„
IV.	Tarmo Ylä-Tuuhonen	„	39	„	44	„
V.	Vieno Vuorinen	„	40	„	07	„

Koulujenväliset hiihtokilpailut olivat tällä kertaa Oriveden Kansanopistolla ja pidettiin ne 22/3. Ahlmanin maamieskoulusta saapui niihin 5 hiihtäjää, Pohjois-Hämeen 7. Ahlmanin emäntäkoulusta ei saapunut yhtään osanottajaa. Matka miehillä 10 km., naisilla 3 km. Hiihto tapahtui Oriselän jäällä kohtalaisella kelillä. Tulokset:

Miesten kilpailussa:

I. Pohjois-Hämeen Maamieskoulu (2 edustajan keskiaika) 42 min. 46,7 sek.
II. Keski-Hämeen Kansanopisto (4 edustajan keskiaika) 43 min. 19,9 sek.
III. Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto (3 edustajan keskiaika) 43 min. 30,3 sek.
IV. Ahlmanin Maamieskoulu (5 edustajan keskiaika) 48 min. 27,8 sek.

Naisten kilpailussa:

I. Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto (4 edustajan keskiaika) 18 min. 16,2 sek.
II. Keski-Hämeen Kansanopisto (9 edustajan keskiaika) 18 min. 25,8 sek.

Yksityispalkinnot:

Naisten sarjassa:

I.	Aune Perttu (K.-H. K.-o),	aika	17	min.	9	sek.
II.	Eva Tanhuanpää (K.-H. K.-o),	„	17	„	14	„
III.	Anna Kuusisto (O.T.K.),	„	17	„	57	„
IV.	Olga Tserni (O.T.K.),	„	18	„	02	„
V.	Rauha Lahtinen (K.-H. K.-o),	„	18	„	12	„

Miesten sarjassa:

I.	Erkki Mechelin (K.-H. K.-o),	aika	40	min.	44,5 sek.
II.	Janne Rantanen (P.H.M.),	„	41	„	43,5 „
III.	Paavo Majavesi (K.H.K.-o),	„	42	„	13 „
IV.	Martti Kaartinen (O.T.K.),	„	42	„	29,5 „
V.	Tarmo Ylä-Tuuhonen (O.T.K.),	„	42	„	43 „

Pohjois-Hämeen Maamieskoulu voitti nyt kolmannen kerran perätysten I. siis lopullisesti miesten kiertopalkinnon. Edellisen kiertopalkinnon oli voittanut Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto. Naisten kiertopalkinto jäi Toisvuotiselle seuraavaan kertaan. — Niinkuin yksityispalkinnoista nähdään, jäivät ne melkein kaikki Oriveden Kansanopistolle. Jos koulujenvälisiä kilpailuja jatketaan, niin on syytä muuttaa kilpailusääntöjä jollain tavoin oikeudenmukaisemmiksi.

Erilaisia tilaisuuksia,

joilla on ollut suuresti kehittävää ja kohottavaa arvoa opistoväen arkisen toiminnan lomassa, järjestyi tänäkin toimikautena runsaasti. Niistä lyhyesti seuraavassa.

Työvuoden varsinaiset alkajaiset olivat 3/11. Juhlallisuuden ja illanvieton rikas ohjelma sisälsi useita puheita, opettajain seka- ja naisoppilaitten kuoron esityksiä, lausuntaa, „Sirpaleita“ y. m. Kaunis alku.

Nimi- ja syntymäpäiviä tietenkin oli usein talon monilukuisen perheen keskuudessa. Jotkut niistä nousivat erityisen muistettaviksi väkevän tunnelmansa, erikoisen aiheensa tai hauskan ohjelmansa puolesta. Sellaisina mainittakoon juhlallisen rattoisa Aarnein- ja Einojen-päivä 17/11, reipas Ailien ja Hilmojen päivä 20/11, hauska Ainojen-, Anttien- ja Oskarien-päivä 1/12, räiskyväohjelmainen 10 Annan päivä 9/12 ja Aunein- ja Heikkien rikasohjelmainen (m.m. näytelmä ja kronikoita) päivä 25/1. Näissä tilaisuuksissa tarjoiltiin kahvia, teetä tai jotain muuta päiväin viettäjien halun

mukaan. Ohjelmana oli paljon laulua (yksiäänistä, seka- ja naiskuorojen, yksin- ja kaksinlaulua), puheita, leikillisiä esityksiä, joku näytelmä, pianonsoittoa, vanhain kansanrunojen pistelmiä nimistä, leikkiä y. m. s. Hilpeä riemu kiiri suurissa saleissa.

Sunnuntai-illanviettoja oli niinikään usein moninaisella vakavalla ja huvittavalla ohjelmalla samaan tapaan kuin nimipäivinäkin.

Yleisen kirjallisuusviikon päättäjäisjuhla pidettiin 9/11. Sen 13-numeroinen ohjelma alkoi arvokkaalla tavalla opistoväen julkisten tilaisuuksien sarjan.

Suomen itsenäisyyden muistojuhla 6/12 kokosi useampisataisen väen 12-numeroista täysipitoista ohjelmaa seuraamaan. Puhujina esiintyivät lehtori Juhani Hämäläinen („vapauden arvosta ja velvoituksista") ja johtaja A. Laaksovirta („Viron itsenäisyyden historia") ja rovasti K. Kostia. Musiikkina Oriveden torvisoittokunnan esityksiä, opistoväen seka- ja nais- ynnä opettajain-kuorojen esityksiä, pianokappaleita (op. Eino Jatkola), duettoja (johtajatar S. Laaksovirta ja maist. O. Kostia), lausuntaa, „Maamme". Tunnelma lämmin, mieliä kohottava.

Johtajaparin 15-vuotishääpäivää vietettiin 12/12 juhlaisan mielialan vallitessa. Ohjelmassa tietenkin puheita (m. m. toht. A. Nuolivaaran), musiikkia (yksinlaulua m.m. hra M. Tirranen), lausuntaa, leikkiä y. m.

Kuusijuhlassa 21/12 oli väkeä noin 500 henkeä suuren ja kauniisti koristetun kuusen ympärillä kynttilöin valaistussa salissa. Harras mieli valtasi joulutunnelmaisiksi täyttyneet sydämet 11-numeroista juhlallista ohjelmaa seuratessa. Siinä oli monenlaista musiikkia (pianokappaleita, kuorojen esityksiä, soololauluja ja virsiä), esitelmiä (m. m. maist. S. Salmenlinnan, „vanhoista hämäläisistä joulutavoista"), lehtori R. Lembergin omia pianosävellyksiä, puhe (joht. A. Laaksovirran „sielumme joulutähdestä ja vaelluksestamme itäiselle

maalle") ja lausuntaa. Erityistä ihastusta herättivät 9-vuotiaan tyttösen Eila Laaksovirran pianoesitykset. — Opistoväen suljetussa illanvietossa oli vielä 12-numeroinen ohjelma, johon kuului m. m. kaikkien odottama sadoin joululahjoin saapunut joulupukki (Oskari Töykkälä). Puheita, kronikoita ja leikillisiä esityksiä syyskauden menosta, pilakuoroja, huviposti, lauluja, pianosävellyksiä (lehtori R. Lemberg), yhteinen jouluateria y. m. luisti ohitse, kunnes oltiin puoliyössä junien lähtöajassa, jolloin toivotettiin jälleennäkemistä loman kuluttua.

Kevätkauden alkajaistilaisuus 12/1 muodostui 10-numeroisine ohjelmineen niinikään muistorikkaaksi yhdessäoloksi. Kolminäytöksinen näytelmä „Oikeinkirjoituskoe" on nimenomaan mainittava. „Pianonsoitto varpailla" repäisi naurun remakan heleimmilleen.

Presidentti K. J. Ståhlbergin 60-vuotispäivän vietto 28/1 400—500 henkeä käsittävän yleisöjoukon kanssa tuli jo harvinaisuutensa takia erikoiseksi hetkeksi. Siinä olivat mukana Kirkonkylän, Onnistaipaleen ja Vehkalahden kansakoulujen ylempien luokkien ja yhteiskoulun oppilaat. Ihana, aurinkoinen päivä viritti mieliä seuraamaan 10-numeroista ohjelmaa, josta mainittakoon 4-kätinen pianonsoitto (rautat. virkamies L. Vuolanne ja maist. S. Salmenlinna), seka- ja naiskuorojen esitykset, viulusoolot (hra L. Vuolanne), puhe (op. H. Pulkkinen „Mitä on isänmaa?"), esitelmä (joht. A. Laaksovirta „Presidentti K. J. Ståhlberg virkamiehenä, uskotuissa tehtävissä, tiedemiehenä ja valtiomiehenä"), puhe (rovasti K. Kostin „evankeelinen henki valtioelämän perustana"), soololauluja (oppilas Aune Lauttajärvi) ja lausuntaa (oppilas Lauri Lauttamäki).

Helmikuun 16. joukostamme ikuisesti poistemmatun toverin *Taimi Ruohomäen muistoksi* järjestetty hetki 18/2 jäi varmaankin syvimmin vaikuttavaksi kaikkien mieliin. Kun miesopettajat olivat maisteri S. Salmenlinnan surumarssia soittaessa kantaneet Taimen val-

koisen, kukitetun ruumiskirstun juhlasaliin valkoiselle katafalkille ja suruväki asettunut kunniakaariin salissa, puhui oppilas Anni Aaltonen toverien puolesta, johtajatar S. Laaksovirta ja op. E. Jatkola lauloivat dueton „Yö on hiljaa" ja oppilas Yrjö Mäki esitti ajatuksia vallitsevasta murheesta. Sekakuoron laulettua „Kiitos Sulle Jumalani", lausui oppilas Juho Mononen sepittämänsä sururunon, kuoro lauloi „Liidellyt oon leivon lailla", johtaja A. Laaksovirta puhui Taimen muistolle ja tulevaisuuden toivosta, johtajatar S. Laaksovirta ja opettaja E. Jatkola lauloivat dueton „Tuuditellen tähtitarhain taa" ja oppilas Toivo Rautiainen lausui sepittämänsä muistorunon. Surumarssia soitettaessa kantoivat ensivuotisen miesoppilaat vuororyhmissä ruumiin, sittenkuin kaikki olivat vielä saaneet nähdä vainajan ihanasti hymyilevät kasvot, Oripohjan asemalle. Surusaattue kulki Taimen vanhempien mukana järjestetyissä riveissä. Harvinainen oli tämä tilaisuus laadultaan ja tunnelmaltaan. Kukapa voisi sen unohtaa!

Naisosaston illanvietto talon miesväelle 22/3 oli tarjoomuksineen ja naisellisine monipuolisine ohjelmineen (m. m. näytelmä „Talouskoulussa") rattoisa tilaisuus, jota mielellään muistelee.

Tampereen hiippakunnan piispan *Jaakko Gummeruksen vieraillessa* opistolla, järjestettiin pieni juhlallisuus tapauksen historiallisuuden merkeissä 24/2. Kuoro lauloi, vieras ja johtaja puhuivat.

Toveripäivistä 28/2 ja 1/3 muodostui tälläkin kertaa vuoden huippukohta, joka niihin saapuneille entisille oppilaille, nykyiselle talonväelle ja muille niihin saapuneille on jakanut arvokkaita aarteita elämän kirkastukseksi. Selostamme juhlat sanomalehden mukaan.

„Viime lauantaina ja sunnuntaina vietti Oriveden Kansanopiston Toveriliitto tavanmukaisia vuosikokouksiansa ja 15-vuotisen toimintansa merkkipäivää. Opiston suuri talo oli aistikkaasti koristeltu Hämeen värein. Juhlia suosi kaunis talvinen sää, kuten oli toi-

vottukin, ja osanotto niihin oli entistäkin lukuisampi. Yksin toveriliittolaisia oli saapuvilla 500—600 henkeä. Väkevä tunnelma oli ominainen näillekin juhlille, voimakas henki, joka valtasi osanottajat.

Lauvantaina oli Kalevalan päivä. Silloin piti maisteri Arvi Raivio luennon suomalaisen kirjallisuuden isän Mikael Agricolan runoista. Toisen luennon piti joht. Aarne Laaksovirta Suomen raha-uudistuksesta. Nämä luennot pidettiin päivällä klo 12—2.

Toveriliiton vuosikokous oli klo 5—7.30 ip. Siinä käsiteltiin sääntöjen määräämät asiat. Toveriliiton puheenjohtajaksi valittiin uudelleen maisteri Sam. Salmenlinna, johtokunnan jäseniksi uudelleen erovuoroiset maanviljelijät Antti Rekola Eräjärveltä ja Atte Paavola Orivedeltä sekä paikkakunnalta poismuuttaneen opettaja Väinö Rauhalan tilalle agronoomi Viljo Louekari. Esitettiin liiton tilit ja rahastojen tiliasemat sekä kertomus vuoden 1924 toiminnasta. Kesäjuhlat pidetään entiseen tapaan opistolla ja sovitetaan ne n. k. 3-vuotiskokouksen yhteyteen. N. k. valistustoimintaa kehoitettiin johtokuntaa tämän vuoden ajalla panemaan alulle. Lisäksi käsiteltiin sääntöjen muutosasia. Muutokset kohdistuvat pääasiallisesti jäsenmaksujen ja rahastojen pääoman koroittamisiin alentuneen rahan arvon johdosta. Johtokunnalle annettiin myös täydet valtuudet laatia ala-osastoja varten mallisäännöt. Tässä kokouksessa päätettiin perustaa „J. A. Sydänmaan säätiö", jonka pohjarahaksi määrättiin liiton varoista 1,000 mk. Rahaston kartuttamiseksi toimitetaan tänä vuonna lahjoitusten keräys. Kun säätiö on 5,000 mk:n suuruinen, käytetään sen korkoja varattomien oppilaiden avustamiseen Oriveden opistoon. Vuosikokous päättyi muistohetkeen vainajille v:lta 1924. Joht. Laaksovirta esitti vainajina liiton monivuotisen puheenjohtajan opettaja J. E. Sydänmaan, joka oli kuollut 6. 1.; Tyyne Vesterisen, o. s. Valkama, (oppilaana 1912—1913, kuollut kesällä); Siiri Kievarin (oppilaana 1914—1915, kuollut kesäkuussa); Matti Ahon (oppilaana 1923—24, kuollut uimamatkalla 22. 8.) ja Taimi Ruohomäen (oppilaana 1924—25, kuoli 16. 2. 25.)

Toveriliiton illanvietto oli rikasohjelmainen yhdessäolon hetki. Monisatainen, suuri perhe oli rattoisasti

koolla. Ohjelmasta mainittakoon useitten kuoroesitysten ohella oppilas Viljo Hunkkilan Kalevala-muistoon ja kokoontumishetken merkitykseen kohdistuva reipas tervehdyspuhe, maist. Sam. Salmenlinnan laatima laaja katsaus Toveriliiton 15-vuotiseen toimintaan, joka päätettiin painattaa opiston vuosikertomukseen, näytelmä „Talouskoulussa", muutamat huvittavat pilaesitykset, johtaja A. Laaksovirran puhe toveriliittolaisille sekä henkiset kilpailut.

Sunnuntaina. Klo 8 ap. olivat hiihtokilpailut Oripohjan jäällä. Lunta oli kertynyt sen verran, että nämä kilpailut voitiin pitää.

Klo 12,30 päivällä oli viulutaiteilija Eino Raition ja säveltäjä Väinö Raition konsertti. Siinä saatiin nauttia suuresta ja etevästä taiteesta.

Klo 2,30 päivällä toimitettiin palkintojen jako ja suuren kokouksen valokuvaus. Samassa tilaisuudessa osoitti kokous kunnioitustaan 15 kertaa Toveriliiton vuosikokouksissa mukana olleelle, opiston johtokunnan jäsenelle pastorska M. Ahoniukselle, joka aina on osoittanut „nuorimpana nuorten joukossa", valkohapsisenakin, suurinta suosiota ja mielenkiintoa opistoa ja Toveriliittoa kohtaan.

Klo 5,30 ip. alkaneeseen vuosijuhlaan kokoontui yleisöä runsaasti, kenties 8—900 henkeä. Alkusoiton puhalsi Oriveden septetti hra Kosken johdolla ja kuorolaulua esitti opiston suuri sekakuoro op. E. Jatkolan johtamana. Oppilas Heikki Sahari lausui Paul Favellin lastun „Päärynäpuun alla" saaden osakseen ansaittua mielenkiintoa. Säveltäjä Väinö Raitio soitti muutamia pianokappaleita. Kun väliajan jälkeen torvisoittokunta oli esityksillään koonnut yleisön, lauloi oppilasten naiskuoro yleistä ihastusta herättävästi. Juhlapuheen piti professori Ernst Nevanlinna. Puheessaan hän käsitteli kysymystä „mitä meiltä puuttuu", ensin todettuaan mitä Suomen kansalla on ennenkaikkea tiedollisessa suhteessa. Mainioilla vertauksilla oloihin vieraissa maissa puhuja osoitti meidän pahimmat puutteemme: raakuuden, kateellisen mielemme ja alhaisen ajatusmaailmamme. Säkenöivällä loisteliaisuudella, väkevällä voimalla ja iskevillä sanoilla puhuja osoitti sivistystyömme

tehtävät, niin että varmaankin monet sanat ja ajatukset kuulijain kesken muodostuvat lentäviksi sanoiksi. Välitön vuorovaikutus ja mielenkiinto suurilukuisen yleisön ja puhujan välillä olivat niin läheiset, ettei pitkä, toista tuntia kestänyt puhe millään tavalla ketään väsyttänyt. Puhe oli mainioimpia mitä tällaisissa tilaisuuksissa saadaan kuulla. Tunnelmaa kohottivat sen jälkeen seuranneet taiteilija Eino Raition viulukappaleet, jotka herättivät tavatonta ihastusta. — Toisen väliajan jälkeen esittivät oppilaat 3-näytöksisen „Isännät ja emännät". Esityksessä oli luontevaa vauhtia. Hilpeä mieliala, naurunremahdukset raikuivat katsomossa. Agronoomi Viljo Louekarin 12-miehisen oppilasjoukkueen voimisteluesitykset ja pyramiidit otti yleisö erittäin suosiollisesti vastaan. Kansantanhu ja sekakuoron laulut päättivät rikkaan ohjelman. Karkelo kesti myöhään yöhön.

Juhlia on pidettävä kauttaaltaan onnistuneina ja mieliä kohottavina."

Opettaja *Veikko Räsäsen erotessa* opiston palveluksesta toimeenpantiin pieni hyvästijättötilaisuus 3/3 puheineen ja lauluineen.

Pohjois-Satakunnan kansanopiston johtajan *A. Hellmanin vieraillessa* puolisoineen opistolla oli heidän kunniakseen yhteinen illanvietto 4/3, jossa oli 10 ohjelmanumeroa.

Miesosaston illanvietto talon naisväelle oli 27/3. Rattoisan ja hilpeän mielialan vallitessa ja virvokkeita nautittaessa suoritettiin erittäin runsas ja hauska ohjelma miehen päättäväisyydellä ja reippaudella.

Johtajaparin saapuessa ulkomaan matkalta 3/4 otti talo heidät vastaan juhlallisuudella, jossa suoritettiin tavanomainen ohjelma ja sydämellisesti käteltiin. Samallainen tilaisuus oli ollut johtajien lähtiessä maaliskuun alussa.

Talonväen keskiset naisten järjestämät *arpajaiset* 27/4 on myös muistettava.

Työvuoden *päättäjäispäivä* oli 30/4. Klo 10 a.p. oli kannattajayhdistyksen vuosikokous. Päättäjäisjuhlallisuuteen klo 12:lta saapui runsaasti yleisöä kuulemaan ja näkemään talven saavutuksia. Talo oli keväisesti koristeltu ja käsityöt kauniisti nähtäville asetettu luentosaliin. Ohjelman 14:jää numeroa seurattiin mielenkiinnolla. Paitsi yhteisesti veisattuja alku- ja loppuvirsiä ja rukouksia oli ohjelmassa opistoväen seka- ja naiskuorojen esityksiä useampaan otteeseen, johtokunnan puheenjohtajan H. Pulkkisen puhe, oppilas Väinö Tiirin esitelmä „Islannista", oppilas Juho Monosen esitelmä „ihmistuntemuksesta", 12-miehisen oppilasjoukkueen voimistelu- ja pyramiidiesitykset, oppilaitten Lauri Lauttamäen ja Aune Lauttajärven puheet sekä Heikki Saharin lausuma „Laulu työlle". Johtaja käsitteli päättäjäispuheessaan vuoden toimintaa ja puhui oppilaille onnen ehdoista. „Kotimaan virteen" ja rukouksiin päättyi tämä juhlallinen tilaisuus. Päivällisten jälkeen oli viimeinen opistoväen yhteinen erohetken tunnelman täyttämä illanvietto. Kuoro- ja yksinlaulujen vuorotellessa puhuivat oppilaat Osk. Töykkälä ja Juho Mononen, maist. Sam. Salmenlinna, johtajatar ja johtaja. Junain tuloajan lähestyessä hyvästeltiin.

Retkiä

tehtiin yhteisjoukoin viimekin talvena, vaikkeivat kelit olleetkaan talvisia, hankia kun puuttui. Näistä mainittakoon jokunen.

Adventtina marrask. 30. oli opistoväen suuri kuoro Oriveden kirkossa laulamassa.

Itsenäisyydenpäivänä jouluk. 6. oltiin niinikään koko joukoin harrastunnelmallisessa jumalanpalveluksessa Oriveden kirkossa.

Tammikuun 13:nen iltana oltiin Oripohjan jäällä ajamassa karusellilla, minkä herra Arvo Hyppönen ja johtajan omistaman Mäkiahon tilanväki oli rakentanut

ja sen tienoon värikkäin lyhdyin ja loistavin tulisoihduin varustanut.

Oriveden hyvin järjestetyssä kunnalliskodissa, johon kuuluu myös sairaala ja mielisairasten osasto sekä huomattava maanviljelystalous, käytiin opinnoimassa tammik. 31. Puhein, lauluin ja tarjoomuksin kestitsimme talon kiitollista väkeä.

Oriveden voi- ja juustomeijerissä käytiin talven kuluessa useammissa ryhmissä.

Osuusruokala Murula i. l.

toimi entiseen menestykselliseen tapaan oppilaitten asettaman hoitokunnan, isännän ja emännän johtamana.

Kirjasto

on viime vuoden aikana huomattavasti karttunut sekä ostojen että lahjoitusten kautta. Se alkaa yhä paremmin vastata toisvuotisenkin vaatimuksia. Se lienee maamme kansanopistokirjastoista suurin.

Havainto- ja opetusvälineistö

on niinikään saanut lisää esineitä, erittäinkin maataloudellista ja luonnontieteellistä opetusta varten.

Apurahoja

on varattomammille oppilaille tänäkin vuonna onnistuttu saamaan verrattain runsaasti. Kaikkiaan jaettiin 25,000 mk. 20:lle oppilaalle, mikä on suurin määrä tähän asti saavutetuista.

Lahjoituksia

on opistolle viime kesänä ilmestyneen vuosikertomuksen jälkeen tähän asti tehty seuraavasti siinä järjestyksessä kuin ne mainitaan.

Rahalahjoituksia.

Kolkin Nuorisoseura Virroilta
Tampereen Puuvillateollisuus O. Y.
Porin Tulitikkutehdas O. Y.
Suomen Gummitehdas O. Y. Nokiasta.
Osuuskunta Maantuote r. l. Tampereelta.
Oy. Attila Tampereelta.
Nokia A.-B.
Oriveden Telefooni O. Y.

Tavaralahjoituksia ovat tehneet:

Verner Söderström O. Y. Porvoosta, useammassa erässä kustantamiansa kirjoja.

Tuberkuloosin Vastustamisyhdistys Helsingistä „Tuberkuloosilehteä" opistolaisille.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura Helsingistä kirjallisuutta.

Arvi A. Karisto O. Y. Hämeenlinnasta kirjallisuutta.

Kustannusosakeyhtiö Otava Helsingistä kirjallisuutta.

Oppilas *Hellin Vuorinen* vanhan kirjan vuodelta 1806.

Satakunta sanoma- ja aikakauslehteä on lähetetty ilmaiseksi opiston lukusaliin.

Erityisesti on mainittava Oriveden kunnanlääkärin, tohtori *Väinö Helmeen* antama aulis ilmainen lääkärinapu varattomille oppilaille.

Kiitämme kaikkien puolesta.

II. Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto.

Kahdeksas työvuosi 1924—25.

1. Oppilaat.

Oriveden Toisvuotisen Kansanopiston kirjoihin merkittiin työvuotena 1924—25 seuraavat oppilaat:

Ahos, Juho, kotoisin Vienan-Karjalan Säämäjärveltä, synt. 19$^{2}/_{1}$02; opiskeluaineina valtiotieto, maanviljelysoppi ja itsekasvatus.

Alaranta, Pekka, kotoisin Aunuksen-Karjalan Riipushkalasta, synt. 19$^{12}/_{7}$03; opiskeluaineina yleinen historia, kansanrunous ja eläinoppi; arvosana esitelmäin pidossa ja laadinnassa.

Evinsalo, Ingeborg, tal.-tytär Luopioisista, synt. 18$^{15}/_{6}$98; opiskeluaineina Suomen historia, terveysoppi, kotitalous ja itsekasvatus.

Halonen, Eeva, puutarhuri Juvalta, synt. 18$^{2}/_{10}$97; opiskeluaineina Suomen historia, suomalainen kansanrunous ja terveysoppi.

Hannus, Oma Sirkka, tal.-tytär Luvialta, synt. 19$^{26}/_{4}$06; opiskeluaineina Suomen historia, suomalainen kansanrunous, kotitalous ja terveysoppi.

Harainen, Oskar Nikolai Antero, talollinen Mietoisista, synt. 18$^{8}/_{12}$94; opiskeluaineina Suomen historia, valtiotieto ja maanviljelysoppi.

Heikkilä, Aili Sigrid, tal.-tytär Nastolasta, synt. 19$^{19}/_{6}$02; opiskeluaineina Suomen historia, kotitalous ja itsekasvatus.

Heino, Aili Augusta, työnjoht.-tytär Sahalahdelta, synt. $19^{11}/_{1}04$; opiskeluaineina yleinen historia, terveysoppi, maantieto ja kotitalous; arvosana esitelmien pidossa ja laadinnassa.

Himanen, Selim, pientil.-poika Ristiinasta, synt. $18^{11}/_{9}99$; opiskeluaineina valtiotieto, terveysoppi ja maanviljelystalous.

Hunkkila, Arvid Viljo, tal.-poika Velkualta, synt. $19^{28}/_{3}04$; opiskeluaineina valtiotieto, maanviljelystalous ja itsekasvatus.

Isotalo, Eino Johannes, rustitilallinen Lapista T.l., synt. $18^{20}/_{4}97$; opiskeluaineina valtiotieto, maanviljelystalous ja itsekasvatus; arvosana esitelmien pidossa ja laadinnassa.

Jaakkonen, Santeri, kotoisin Vienan-Karjalan Tunkualta, synt. $19^{10}/_{11}04$; opiskeluaineina valtiotieto, suomalainen kansanrunous, maanviljelysoppi ja itsekasvatus.

Jääminen, Janne, kotoisin Vienan-Karjalan Kiestingistä, synt. $19^{15}/_{4}02$; opiskeluaineina yleinen historia, kansantalous ja maantieto; arvosana esitelmien pidossa ja laadinnassa.

Kaartinen, Martti, tal.-poika Juvalta, synt. $19^{29}/_{11}06$; opiskeluaineina Suomen historia, kasvioppi, maanviljelysoppi ja maanviljelystalous.

Karkiainen, Olga, tal.-tytär Ylitorniolta, synt. $19^{2}/_{4}02$; opiskeluaineina Suomen historia, yleinen historia ja terveysoppi.

Keihänen, Martti Emanuel, kauppiaan poika Kihniöltä, synt. $19^{7}/_{3}06$; opiskeluaineina yleinen historia, kunnallistieto ja itsekasvatus.

Kontu, Mikko, kotoisin Vienan-Karjalan Kiestingistä, synt. $19^{8}/_{11}01$; opiskeluaineina yleinen historia, kansantalous ja maantieto.

Kuivinen, Lyyli Sofia, puutarhuri Juvalta, synt. $18^{2}/_{10}97$; opiskeluaineina yleinen historia, terveysoppi, kotieläinoppi, kotitalous ja itsekasvatus.

Kulpakko, Eino, tal.-poika Kemijärveltä, synt. $19^{15}/_{8}06$; opiskeluaineina valtiotieto, maanviljelystalous, maanviljelysoppi, metsätalous ja itsekasvatus.

Kuusisto, Anna Maria, talon kasvatti Luvialta, synt. $19^{22}/_{6}05$; opiskeluaineina Suomen historia, yleinen historia ja suomalainen kansanrunous.

Kössi, Aune, kotoisin Inkerin Vuoleen seurakunnasta, synt. $19^{27}/_{4}06$; opiskeluaineina Suomen historia, terveysoppi ja kotitalous.

Lahtinen, Eino, tal.-poika Karstulasta, synt. $19^{21}/_{3}03$; opiskeluaineina Suomen historia, valtiotieto ja itsekasvatus.

Lauttamäki, Lauri, tal.-poika Pylkönmäeltä, synt. $19^{13}/_{12}02$; opiskeluaineina Suomen historia, valtiotieto, kansantalous, maanviljelystalous, maanviljelysoppi, metsätalous, suomalainen kansanrunous ja itsekasvatus; arvosana esitelmien pidossa ja laadinnassa.

Mannisenmäki, Hilma Henriika, tal.-tytär Multialta, synt. $19^{28}/_{7}04$; opiskeluaineina Suomen historia, kotieläinoppi ja yleinen historia.

Mikkanen, Sylvi Sofia, käsityönopettajatar Mäntyharjulta, synt. $19^{15}/_{5}01$; opiskeluaineina Suomen historia maantieto ja itsekasvatus.

Mononen, Johannes, pientilall. Ilomantsista, synt. $19^{7}/_{2}01$; opiskeluaineina valtiotieto, kunnallistieto, maanviljelysoppi ja itsekasvatus; arvosana esitelmien pidossa ja laadinnassa.

Musovskij, Senja, pastorintytär Vienan-Karjalan Pistojärveltä, synt. $19^{24}/_{12}06$; opiskeluaineina yleinen historia, terveysoppi ja kansanrunous.

Mäki, Yrjö, tal.-poika Lapualta, synt. 19$^{29}/_{9}$05; opiskeluaineina Suomen historia, kansantalous, maanviljelystalous, maanviljelysoppi ja kotieläinoppi; arvosana esitelmien pidossa ja laadinnassa.

Nissi, Irene Vilhelmina, tal.-tytär Ruskolta, synt. 19$^{28}/_{4}$04; opiskeluaineina Suomen historia, terveysoppi, kotitalous ja itsekasvatus.

Paavola, Lyyli Maria, tal.-tytär Kurikasta, synt. 19$^{23}/_{9}$02; opiskeluaineina Suomen historia, yleinen historia ja terveysoppi.

Perttola, Aili Eeva, tal.-tytär Orimattilasta, synt. 19$^{24}/_{12}$05; opiskeluaineina Suomen historia, suomalainen kansanrunous, terveysoppi ja kotitalous.

Perttuli, Alli Kerttu Kyllikki, ent. tal.-tytär Kangasalta, synt. 19$^{12}/_{5}$04; opiskeluaineina Suomen historia, terveysoppi ja kotitalous.

Pohja, Tyyne Ellen, kaupp.-tytär Tyrväältä, synt. 19$^{11}/_{2}$04; opiskeluaineina Suomen historia, suomalainen kansanrunous ja terveysoppi.

Rautiainen, Toivo Elias, pient.-poika Ilomantsista, synt. 19$^{23}/_{5}$01; opiskeluaineina Suomen historia, yleinen historia ja fysiikka.

Remsu, Timo, kotoisin Vienan-Karjalan Vuokkiniemestä, synt. 19$^{20}/_{2}$03; opiskeluaineina yleinen historia, kansantalous, maantieto.

Ruissalo, Maria Fredriika, tal.-tytär Teiskosta, synt. 18$^{19}/_{9}$99; opiskeluaineina valtiotieto, kunnallistieto ja itsekasvatus.

Sahari, Heikki Nestor, tal.-poika Luvialta, synt. 19$^{13}/_{1}$03; opiskeluaineina valtiotieto, itsekasvatus, maanviljelysoppi ja metsätalous.

Salmenkorva, Anna, kotoisin Vienan-Karjalan Pistojärveltä, synt. $19^{18}/_{11}07$; opiskeluaineina yleinen historia, terveysoppi ja kotitalous.

Salonen, Siiri Vilhelmiina, kansak.-opettajatar Tuuloksesta, synt. $18^{1}/_{7}88$; opiskeluaineina Suomen historia, valtiotieto ja itsekasvatus.

Timonen, Ville, kotoisin Vienan-Karjalan Uhtualta, synt. $19^{15}/_{9}03$; opiskeluaineina Suomen historia, maanviljelystalous, metsätalous ja itsekasvatus.

Tserni, Olga, kotoisin Aunuksen-Karjalan Repolasta, synt. $19^{24}/_{6}05$; opiskeluaineina Suomen historia, yleinen historia, kansanrunous ja kotitalous.

Tuominen, Aili Impi, ent. tal.-tytär Orimattilasta, synt. $19^{10}/_{1}04$; opiskeluaineina Suomen historia, terveysoppi ja suomalainen kansanrunous.

Vahe, Viljo Kustaa, tal.-poika Eurasta, synt. $19^{5}/_{9}06$ opiskeluaineina valtiotieto, fysiikka ja itsekasvatus.

Vanhatalo, Hilda Aleksandra, tal.-tytär Jämijärveltä, synt. $19^{2}/_{3}06$; opiskeluaineina Suomen historia, yleinen historia ja kasvioppi.

Vasama, Armo Kullervo, asioitsijan poika Mouhijärveltä, synt. $19^{24}/_{2}08$; opiskeluaineina valtiotieto, maanviljelysoppi ja kemia; arvosana esitelmien pidossa ja laadinnassa.

Zitting, Anna Liisa, tal.-tytär Muuruvedeltä, synt. $19^{26}/_{4}04$; opiskeluaineina Suomen historia, suomalainen kansanrunous ja terveysoppi.

Ylä-Tuuhonen, Tarmo Teodor, tal.-poika Ruovedeltä, synt. $19^{1}/_{10}02$; opiskeluaineina valtiotieto, kasvioppi maanviljelystalous ja maanviljelysoppi.

Toisvuotisen opiston kirjoihin otettiin siis 47 oppilasta, joista 24 naista ja 23 miestä. Ennen opistoon tuloaan oli heidän ikänsä: alle 18-vuotiaita 2 (1 nais- ja 1 miesoppilas), 18—22-vuotiaita 27 (14 nais- ja 13 miesoppilasta), yli 22-vuotiaita 18 (9 nais- ja 9 miesoppilasta.

Oppilaista oli käynyt, — paitsi kansakoulua —, kansanopiston, maamiesopiston, maanviljelys- tai maamieskoulun, karjanhoito-, kotitalous- tai muun ammattikoulun 42 oppilasta (21 nais- ja 21 miesoppilasta); oppikoulua 5 oppilasta (3 nais- ja 2 miesoppilasta).

Oppilaitten oma tai vanhimpain ammatti on merkitty: 26 talollisia tai pientilallisia (13 nais- ja 13 miesoppilasta), 12 tilattomia tai työväestöön kuuluvia (4 nais- ja 8 miesoppilasta) ja 9 johonkin muuhun ammattiin tai kansanluokkaan kuuluvia (7 nais- ja 2 miesoppilasta).

Kun opisto on ainoa toisvuotinen, kansanopisto maassa, ovat oppilaatkin kotoisin eri tahoilta Suomea, niinkuin oppilasluettelosta voidaan havaita.

2. Työ.

Luentoja pidettiin keskimäärin kaksi joka päivä. Lisäksi seurasivat oppilaat kaikkia toveriensa pitämiä lukuisia esitelmiä, joita opettajisto arvosteli.

Vieraat luennoitsijat on jo edellä mainittu. Nimenomaan toisvuotisen oppilaille, vaikka koko opistoväki on niitä myös seurannut, tarkoitettuja luentoja pitivät:

Helsingin yliopiston lausunnan opettaja, maisteri *Ilmari Räsänen* piti 1/12 luennot „suhtautumisemme lausuntaan" ja „eleet ja ilmeet lausunnassa".

Professori *Pentti Eskola* piti 4—5/12 sarjan luentoja geologian alalta, valaisten niitä varjokuvin.

Professori *U. T. Sirelius* piti varjokuvin 7—9/12 8 luentoa Suomen esihistoriasta ja alkeiskulttuurista.

Tohtori *Armas Nuolivaara* luennoi 11/12 „nykyaikaisen kapitalismin psykoloogisista edellytyksistä".

Piispa *Jaakko Gummerus* piti 23–24/2 luentoja aiheista „Virsikirjamme pyhäin yhteyden todistajana", „Suomen kirkon vuosirenkaat" ja „Seurakunta-jumalanpalvelus".

Pastori *L. Kalliola* piti 23–24/2 luennot „Kristinusko, kirkko ja yhteiskunta" sekä „Yleisen pappeuden periaate kirkossamme".

Tohtori *A. R. Rosenqvist* piti 21–23/3 luentosarjan „Psykotekniikan alalta".

Tohtori *Mikko Erich* luennoi 19/4 „Sodasta ja rauhasta sekä rauhanliikkeestä" ynnä „Naurusta".

Opettajat pitivät seuraavat luentosarjat:

Johtaja *A. Laaksovirta* sarjan „Kansallisuusliike Europassa 19. vuosisadalla" (21 luentoa).

Johtajatar *Sylvi Laaksovirta* sarjat Lausuntotekniikkaa" (3 luentoa), „Sophokleen, Runebergin ja Linnankosken suhtautumisesta ylpeyskäsitteeseen" (6 luentoa), „Taiteesta yleensä" (1 luento) ja „Johannes Linnankoski" (20 luentoa).

Maisteri *Sam. Salmenlinna* sarjan „Luonnonkansojen kohtalo" (30 luentoa).

Agronoomi *Viljo Louekari* sarjat „Kotieläinten siitos ja jalostus" (15 luentoa) ja „Peltokasvien ravinnonotto, lannoitusaineet ja lannoittaminen" (18 luentoa).

Maisteri *Arvi Raivio* sarjat „Tilastotieteestä, erikoisesti Suomen tilastosta" (1 luento), „Kapitalistisista suuryrityksistä" (1 luento), „Työväenkysymys ennen ja nykyään" (20 luentoa) ja „Miten suomenkieltä on kirjoitettava" (9 luentoa), sekä antoi opetusta ainekirjoituksessa (20 tuntia).

Opettajatar *Elin Auer* sarjan „Nykyajan kotitalous" (8 luentoa).

Opettajatar *Aino Kärki* sarjan „Värisoinnuista" (8 luentoa).

Opettaja *Matti Suuronen* sarjan „Hedelmä- ja marjaviljelys" (10 luentoa).

Ohjausta ja harjoituksia äidinkielen kirjallisessa ja suullisessa käytössä annettiin säännöllisesti vuoden var-

rella ainekirjoitustunneilla, esitelmäin ja puheidenpidon ja tutkielmien laadinnan yhteydessä sekä lausuntatekniikkatunneilla.

Näiden ohella oli 5 musiikkituntia ja 2 voimistelutuntia (vapaaehtoisina) harjoituksineen viikossa.

Yksityisopetusta äidinkielessä, matematiikassa, luonnontieteissä, historiassa ja kielissä ottivat sangen monet oppilaat, pyrkien keskikoulun kurssin suorittamiseen. Varsin useat suorittivatkin tutkintoja näissä aineissa, saaden niissä yksityisen keskikoulun todistuksen.

Opiskelu tapahtui erikoisessa, painetussa ohjelmavihkosessa mainittujen vaatimusten mukaan siten, että valitsemissaan aineissa, joita oli otettava vähintäin kolme, oli asianomaisen opettajan ohjauksen mukaan kunkin suoritettava vaaditut teokset yksitellen tai useampia yhdessä sekä kirjoitettava tutkielmantapainen esitys kussakin luettavassa aineessa. Todistukseen annettiin näin suoritetuissa aineissa arvosana. Lisäksi oli pidettävä vähintäin yksi esitelmä, jonka tuli osoittaa taitoa kirjallisuuden käyttämisessä, ainesten valikoimisessa ja ulkonaisessa esiintymisessä. Useat oppilaat ehtivät suorittaa useampiakin kuin kolme ainetta, kuten oppilasluettelosta havaitaan. Mahdollisuus oli saada eri arvosana esitelmäinpidossa ja laadinnassa. Sitä varten vaadittiin vähintäin kolme esitelmää. Oli monta, jotka ottivat arvosanan myös tässä taidossa (mainittu oppilasluettelossa). Aine näyttää olevan hyödyllinen ja mahdollinen suorittaakin. Tätä opiskelun puolta tullaan myös kehittämään laajentaen sitä myös puheidenpitoon, koska se kaikesta päättäen tyydyttää käytännöllisen elämän tarpeita. Ne, jotka suorittivat vähintäin kolme ainetta ja pitivät vaaditut esitelmät sekä selvittivät niihin kuuluvat harjoitukset, saivat todistuksen toisvuotisesta opistosta. Yleistodistus oli tilaisuus niillä harvoilla saada, jotka eivät suorittaneet kolmea ainetta. Muuten näyttää siltä, että saavutettu kokemus tekee opettajienkin ohjauksen yhä tuloksellisemmaksi, koskapa vuosi vuodelta saavutukset ovat suurentuneet, niin että esim. nyt kuluneena vuonna oli vain muutamia, jotka eivät ehtineet kaikkia suorittaa. Työ on osoittautunut yhä

paremmin meikäläisiin oloihin soveltuvaksi. Yhteiskunnallisille toimihenkilöille ja valistusriennoissa oleville, yleensä maaseudun sivistystoiminnalle näyttää opisto olevan yhä enemmän soveltuva.

Opiskeluaineet, joista opinnot oli valittava, ovat seuraavat: Suomen historia, yleinen historia, valtiotieto, kunnallistieto, kansantalous, työväenkysymys, raittiusasia, suomalainen kaunokirjallisuus, ulkomainen kaunokirjallisuus, suomalainen kansanrunous, maantieto, terveysoppi, kasvioppi, eläinoppi, fysiikka, kemia, maanviljelystalous, maanviljelysoppi, kotieläinoppi, metsätalous, kotitalous, yhdistystoiminta ja itsekasvatus. Niinkuin huomataan, on opiskeluaineita lisätty jakamalla yhteiskuntaoppi valtiotiedoksi ja kunnallistiedoksi sekä itsekasvatuksesta eroittaen yhdistystoiminnan erilliseksi. Täten ovat opintoaineet tulleet yhä soveltuvammiksi maaseudun yhteiskunnalliseen ja valistuselämään.

Näiden aineiden vaatimukset, luettavien teosten luettelot, on painettu erilliseen ohjelmavihkoseen, jonka saa opistolta pyydettäessä. Luettava sivuluku vaihtelee kussakin aineessa 1,000—2,000 sivuun.

Tutkielma-esitelmiä pitivät seuraavat oppilaat kunkin nimen jälkeen mainituista aiheista:

Juho Ahos „Lypsykarjan talviruokinta".

Pekka Alaranta „Maanviljelysoloista Aunuksen Karjalassa", „Ceylon-saaren luonnosta" ja „Napoleonin kouluaika".

Ingeborg Evinsalo „Punainen tähti".

Eva Halonen „Piirteitä Martta-yhdistyksen toiminnasta".

Sirkka Hannus „Länsi-Suomen kansanopiston synty ja sen alkuvaiheet".

Aili Heino „Helsingin Diakonissalaitoksesta ja sen merkityksestä", „Hilda Käkikoski naisasialiikkeen ajajana" ja „Kotikasvatusyhdistyksen kotiopintotyö".

Viljo Hunkkila „Sokerijuurikkaan viljely".

Eino Isotalo „Mistä johtuvat syyt maataloutemme huonoon kannattavaisuuteen", „Rousseau ja hänen kas-

vatus- ja yhteiskuntaopilliset mielipiteensä" ja „Maatalous-tuotantokustannusten pienentämisestä sen tekniikkaa kohottamalla".

Santeri Jaakkonen „Kalastus Vienanmerellä".

Janne Jääminen „Mehiläisten parveilu" ja „Mehiläisten ja kasvien välisestä suhteesta".

Martti Kaartinen „Ketun pyydystämisestä myrkkysyötillä"

Olga Karkiainen „Filip Melanchton uskonpuhdistajana".

Mikko Kontu „Itä-Karjalan luonnosta".

Lyyli Kuivinen „Tuberkuloosista ja toimenpiteistä sen vastustamiseksi".

Eino Kulpakko „Lapin asutus ja asukkaat".

Anna Kuusisto -„Spartalainen kasvatus".

Aune Kössi „Inkerin sivistysoloista".

Lauri Lauttamäki „Keski-Suomen asuttaminen" (2 esitelmää) ja „Sosialismista".

Hilma Mannisenmäki „Maidon hoito ja käsittely karjanomistajan kotona".

Sylvi Mikkanen „Itseluottamus".

Juho Mononen „Itäisen rajaseudun henkisen ja taloudellisen elämän kohottamisen merkitys Suomen itsenäisyyden turvaamiseksi", „Väinämöinen, Ilmarinen ja Lemminkäinen Kalevalassa" ja „Ihmistuntemuksesta".

Senja Musovskij „Naisen asema Suomen Karjalassa".

Yrjö Mäki „Nuorisoseuraliikkeen synty ja kehitys Etelä-Pohjanmaalla", „Eteläpohjalaisesta suomaan uutisviljelyksestä" ja „Suomalaisen hevosen alkuperä ja vieraan veren käyttö sen jalostuksessa aikaisemmin".

Irene Nissi „Bakteerit ja ihmisruumiin vastustamiskeinot niitä vastaan".

Lyyli Paavola „Piirteitä Suomen kieltolakiliikkeen historiasta".

Aili Perttola „Taimilavojen perustaminen ja hoito kotioloissa".

Alli Perttuli „Kaalin, lantun ja nauriin siemenviljely".

Elli Pohja „Kalevalan Aino".

Toivo Rautiainen „Suot, niiden synty ja kehitys"

Timo Remsu „Kuinka Suomen nykyinen kansakoululaitos on saanut alkunsa".

Heikki Sakari „Peltonurmien hoidosta".
Anna Salmenkorva „Fredrika Runeberg".
Ville Timonen „Suomen oppivelvollisuus".
Olga Tserni „Elias Lönnrotin runonkeräysmatkat".
Aili Tuominen „Mathilda Vrede vankien ystävänä".
Armo Vasama „Lentotaidon historia ohjattavien ilmalaivojen aikaan asti", „Luonnonsuojelun tarkoitus ja kehitys Suomessa" ja „Etelämantereesta ja sinne tehdyistä löytöretkistä".
Liisa Zitting „Paavo Ruotsalainen herännäisyysliikkeen johtajana".
Tarmo Ylä-Tuuhonen „Salaojituksen edut avo-ojitukseen verrattuna".

Esitelmien laatimistyö tuntuu olevan erityisen kehittävää, se kävi ilmi nimenomaan useampia esitelmiä laatineitten esityksistä. Monet niistä olivat hyviä sen kehityskannan tuotteiksi, jolla niiden pitäjät ovat, olletikin kun ottaa huomioon useinkin varsin vaillinaiset käytettävissä olevat apuneuvot.

Kokouksiin, joita tiistaisin ensikurssin ohjelmallisina ja perjantaisin yleisesti opistolaisia varten („Honkalan maalaisseurana" tai sen nais- ja miesosastoina) pidettiin, ottivat toisvuotiset ahkerasti osaa. „Sirpaleiden" näppärinä kirjoittajina moni esiintyi. Perjantain kokouksissa he enimmäkseen suorittivat ohjelman. Puheenjohtajina ja kirjureina heitä niinikään näissä käytettiin. „Honkalan maalaisseurassa" ja „Murulassa" heitä oli johto- ja toimikunnissa j.n.e. Sunnuntain y.m. illanvietoissa ja monenlaisissa tilaisuuksissa suorittivat toisvuotiset runsaasti toisinaan hyvinkin vaihtelevaa ohjelmaa, vaikuttaen siten huomattavasti koko opiston elämään ja toimintaan. Samalla on esiintyjille itselleen ollut tästä suurta hyötyä, toisten nauttiessa ja esikuvaa saadessa. Erityisesti on merkityksellinen ollut tilannepäivien järjestely rattoisiksi ja antaviksi sen ikävystyttävän rupattelun sijaan, mikä kodeissa yleensä on vallalla.

III. Keski-Hämeen Kansanopisto.

Kuudestoista työvuosi 1924—25.

1. Oppilaat.

Keski-Hämeen Kansanopiston kirjoihin merkittiin viime työvuotena seuraavat oppilaat:

Aaltonen, Anni Irene, torpp.-tytär Askaisista, synt. $18^{8}/_{12}98$.

Ala-Honkola, Aleksanteri, tal.-poika Kuortaneelta, synt. $18^{6}/_{10}99$.

Borman, Helmi, tal.-tytär Kontiolahdelta, synt. $19^{14}/_{12}00$.

Hallila, Sylvi Helena, tal.-tytär Kangasalta, synt. $19^{31}/_{3}05$.

Harjunpää, Samuel Kristian, tal.-poika Jalasjärveltä, synt. $19^{25}/_{8}06$.

Hiissa, Kaarlo Kustaa, tal.-poika Pälkäneeltä, synt. $19^{18}/_{1}05$.

Hildén, Helmi Martta, tal.-tytär Orivedeltä, synt. $19^{3}/_{7}07$.

Hildén, Vilho, tal.-poika Orivedeltä, synt. $19^{14}/_{2}02$.

Hinkkala, Kaarlo Ensio, tal.-poika Kuhmalahdelta, synt. $19^{12}/_{5}02$.

Hirsimäki, Elma Elisabet, palvelijatar Jokioisista, synt. $19^{22}/_{12}04$.

Intti, Sylvi Kaarina, tal.-tytär Ylöjärveltä, synt. $19^{2}/_{4}03$.

Isotalo, Eeva Aleksandra, ratsutilall.-tytär Kiukaisista, synt. $19^{22}/_{2}07$.

Joensuu, Elsa Fanny, tal.-tytär Virroilta, synt. $19^{21}/_{6}05$.

Jokela, Lyydi Johanna, tal.-tytär Virroilta, synt. $19^{28}/_{2}06$.

Kaleton, Fanni Fredrika, emännöitsijä Tampereelta, synt. $18^{17}/_{9}94$.

Kangas, Mauno Herman, pientilall.-poika Suomusjärveltä, synt. $19^{20}/_{6}07$.

Kastari, Mooses Johannes, tal.-poika Kurusta, synt. $19^{6}/_{4}06$.

Katajisto, Olga Ester Maria, tal.-tytär Hämeenkyröstä, synt. $19^{23}/_{4}06$.

Kivelä, Impi Maria Ingeborg, tal.-tytär Parkanosta, synt. $19^{19}/_{10}04$.

Kotakorpi, Katri Maria, torpp.-tytär Suoniemeltä, synt. $19^{30}/_{12}06$.

Kylkilahti, Anna Judit, vuokr.-tytär Orivedeltä, synt. $19^{11}/_{9}01$.

Käppi, Sanna, kotoisin Inkerin Vuoleen seurakunnasta, synt. $19^{1}/_{8}06$.

Lahtinen, Maria, mäkitupal.-tytär Orivedeltä, synt. $19^{3}/_{5}07$.

Lahtinen, Rauha, tal.-tytär Karstulasta, synt. $19^{20}/_{6}04$.

Lakua, Aili Kyllikki, tal.-tytär Juupajoelta, synt. $19^{9}/_{6}05$.

Lapinniemi, Maija Helena, tal.-tytär Kuorevedeltä, synt. $19^{31}/_{7}07$.

Lauttajärvi, Aune Talvikki, tal.-tytär Orivedeltä, synt. 19$^{7}/_{5}$06.

Lehtinen, Aimo Aatami, pientilall.-poika Längelmäeltä, synt. 19$^{23}/_{11}$06.

Majaniemi, Laura Kyllikki, tal.-tytär Ruovedeltä, synt. 19$^{27}/_{1}$04.

Majava, Eevi Maria, mäkitupal.-tytär Kittilästä, synt. 19$^{31}/_{12}$04.

Majavesi, Aino Dagmar, tal.-tytär Viljakkalasta, synt. 19$^{19}/_{11}$04.

Majavesi, Paavo Jalmari, tal.-poika Viljakkalasta, synt. 19$^{4}/_{11}$06.

Mattila, Suoma Maria, tal.-tytär Merikarvialta, synt. 19$^{31}/_{5}$01.

Mechelin, Erkki Rafael, entisen kartanonomistajan poika Raumalta, synt. 19$^{31}/_{12}$07.

Mänty, Anna Eliina, palvelijatar Längelmäeltä, synt. 19$^{11}/_{1}$05.

Niemi, Kalle Henrik, tal.-poika Pirkkalasta, synt. 19$^{29}/_{1}$06.

Niemi, Martta, tal.-tytär Ruovedeltä, synt. 19$^{1}/_{3}$07.

Nieminen, Anna Armida, tal.-tytär Ylöjärveltä, synt. 19$^{16}/_{2}$07.

Nippola, Olga Elisabet, tal.-tytär Orivedeltä, synt. 19$^{13}/_{11}$02.

Nuikkinen, Helmi Kristiina, tal.-tytär Kokemäeltä, synt. 19$^{24}/_{7}$05.

Nuotio, Aune Sylvia, kauppiaan tytär Orivedeltä, synt. 19$^{17}/_{1}$09.

Nurminen, Antti Jooseppi, tal.-poika Käkisalmelta, synt. 19$^{19}/_{3}$07.

Palolahti, Anna Elisabet, tal.-tytär Kittilästä, synt. 19$^{1}/_{1}$02.

Palonen, Tauno Olavi, koneenkäyttäjä Lopelta, synt. 19$^{29}/_{7}$07.

Parpola, Eino Matti Sakari, tal.-poika Orivedeltä, synt. 19$^{14}/_{11}$07.

Peltomaa, Helmi Johanna, tal.-tytär Keuruulta, synt. 19$^{25}/_{8}$04.

Perttu, Aune Elisabet, tal.-tytär Kiukaisista, synt. 19$^{9}/_{6}$06.

Pihtilahti, Anna Sylvia, tal.-tytär Virroilta, synt. 19$^{17}/_{12}$06.

Punkeri, Taina Eufemia, tal.-tytär Rantsilasta, synt. 19$^{13}/_{7}$05.

Pyhälä, Elli Matilda, tal.-tytär Lempäälästä, synt. 19$^{23}/_{2}$06.

Ruohomäki, Taimi Esteri, vuokr.-tytär Urjalasta, synt. 19$^{17}/_{6}$06.

Ryödi, Anna Maria, tal.-tytär Jokioisista, synt. 19$^{24}/_{2}$07.

Ryönä, Tyyne Aleksiina, tal.-tytär Vesilahdelta, synt. 19$^{3}/_{9}$04.

Räihä, Aulis, kansak.-opettajan poika Orivedeltä, synt. 19$^{15}/_{11}$07.

Saarenpuu, Olga, kauppiaan tytär Kiimingistä, synt. $19^{12}/_{8}04$.

Salo, Erkki Ensio, pientil.-poika Viljakkalasta, synt. $19^{29}/_{8}06$.

Takkinen, Kaarlo Johannes, tal.-poika Kempeleestä, synt. $19^{30}/_{9}02$.

Tanhuanpää, Eeva Armiida, tal.-tytär Orivedeltä, synt. $19^{24}/_{12}04$.

Tiiri, Väinö Teofil, pientil.-poika Alastarosta, synt. $19^{6}/_{10}06$.

Tiitinen, Kerttu Maria, vuokr.-tytär Ylöjärveltä, synt. $19^{9}/_{5}05$.

Tikkanen, Maria, kotoisin Vienan-Karjalan Uhtualta, synt. $19^{1}/_{1}06$.

Timonen, Natsi, kotoisin Vienan-Karjalan Uhtualta, synt. $19^{5}/_{1}03$.

Tomi, Aarne Antero, tal.-poika Mouhijärveltä, synt. $19^{4}/_{6}07$.

Tuominen, Eeva Katariina, palvelijatar Orivedeltä, synt. $19^{19}/_{11}05$.

Tupi, Elsa Fanny Maria, tal.-tytär Harjavallasta, synt. $19^{3}/_{3}05$.

Tyynysniemi, Senja Matilda, tal.-tytär Vilppulasta, synt. $19^{5}/_{3}03$.

Töykkälä, Kaarlo Oskari, pientil.-poika Alastarosta, synt. $18^{20}/_{3}97$.

Vanhakylä, Anna Miina, tal.-tytär Kurusta, synt. $19^{8}/_{6}04$.

Vappula, Uuno Alfred, tal.-poika Nakkilasta, synt. 19$^{17}/_{8}$06.

Vasu, Emma Josefina, torpp.-tytär Ikaalisista, synt. 19$^{17}/_{8}$06.

Viikari, Martta Loviisa, tal.-tytär Kokemäeltä, synt. 19$^{8}/_{11}$02.

Viima, Väinö Verner, pientil.-poika Sammatista, synt. 19$^{13}/_{2}$06.

Viitanen, Urho Edvard, pientilallinen Ikaalisista, synt. 19$^{20}/_{5}$00.

Virtanen, Aino Hellä, leipurin tytär Orivedeltä. synt. 19$^{10}/_{5}$06.

Vuorinen, Hellä Tatjana, kaupp.-tytär Orivedeltä, synt. 19$^{30}/_{4}$05.

Vuorinen, Vieno Aukusti, pientil.-poika Nummelta, synt. 19$^{6}/_{4}$07.

Ylämononen, Aino Maria, tal.-tytär Virroilta, synt. 19$^{8}/_{6}$04.

Kaikkiaan oli siis 77 oppilasta. Heidän ikänsä ennen opistoon tuloaan oli: alle 18-vuotiaita 12 (8 nais- ja 4 miesoppilasta); 18—22-vuotiaita 51 (37 nais- ja 14 miesoppilasta) ja yli 22-vuotiaita 14 (8 nais- ja 6 miesoppilasta).

Vanhempain tai oma ammatti näkyy seuraavasta: talollisten tai pientilallisten 54 (33 nais- ja 21 miesoppilasta), tilattomain tai työläisten 16 (15 nais- ja 1 miesoppilasta), 7 muuhun ammattiin kuuluvain (5 nais- ja 2 miesoppilasta).

Kotoisin olivat oppilaat 50:stä seurakunnasta, jotka sijaitsevat eri tahoilla Suomea, osittain sen ulkopuolella Inkerissä tai Itä-Karjalassa.

2. Työ.

Luennot ja opetustunnit alkoivat arkipäivinä klo 1/2 8 a. rukouksilla ja päättyivät maanantaisin, keskiviikkoisin ja torstaisin klo 7,15 i. Tiistaisin ja perjantaisin oltiin kokouksien ja vapaitten harjoitusten tähden koossa usein 8:aan, jopa myöhempäänkin. Lauantaisin päättyi työ klo 3,30 pidettyyn hartaushetkeen. Aamiaisloma oli 10,15—11,30 ja päivällisloma 3—4,30. Tuntien pituus vaihteli 50—30 min. Toiminnan tarkempi päivittäinen meno ilmenee seuraavalle sivulle painetusta lukujärjestyksestä. — Sunnuntaisin oltiin usein päivällä toisvuotisten esitelmiä kuuntelemassa ja iltapäivällä vapaan ohjelman kokoomina suuressa salissa.

Luentoja pidettiin ja opetusta jaettiin entiseen tapaan. Tästä seuraavassa lyhyt selostus:

Uskonto ja kristillisen kirkon historia. Uskontotunneilla ja hartaushetkillä pidetyissä puheissa sekä historian esityksen sopivissa kohdissa perehdyttiin uskonnollisiin ja siveysopillisiin päätotuuksiin sekä kristillisen kirkon voimakkaimpiin kehitysjaksoihin.

Historian opetus sisälsi yleisestä historiasta katsauksen sivistyskansoihin vanhasta ajasta viimeisiin aikoihin. Suomen kansan kokemus- ja kehitysvaiheet edistymisenä valtiolliseen itsenäisyyteen käsiteltiin tarkoin sanoin ja kuvin.

Yhteiskunta-oppi ja kunnallistieto perehdytti lähinnä Suomen nykyiseen yhteiskunta-elämään ja kunnalliseen toimintaan teroittaen erityisesti yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden kaikille tuottamia velvoituksia.

Kansantaloudessa ja osuustoiminnassa koetettiin tutustua siihen taloudellisen elämän kulkuun, jonka osallisuudessa joka päivä olemme, ja niihin taloudellisiin lakeihin, jotka tätä elämänpuolta hallitsevat.

Maantieto on johtanut avaruuden ihmeellisistä tosiasioista asumamme maapallon oloihin, geologisiin suhteisiin, kansoihin ja valtakuntiin tutustumaan. Suomen

Keski-Hämeen Kansanopiston työjärjestys 1924—25.

Aika	Maanantaina	Tiistaina	Keskiviikkona	Torstaina	Perjantaina	Lauantaina
7,30—8,20	Yhteiskuntatietoa		Uskontoa	Maantietoa		Historiaa
8,30—9,20	Luonnon-oppia		Historiaa		Kotieläinoppia	
9,30—10,15	Kirjallisuus-aineita				Historiaa	Luonnonhist.
10,15—11,30	Aamiaisloma					
11,30—12,15	Kirjanpitoa	T. Voim. A. – Kangast. B. P. Piirustusta	Terveysoppia		P. Maataloutta T. Voim. B. Kangasteor. A	T. Leikkiä
12,25—1	Laulua	T. Käsitöitä P. Piirustusta	Tenori Käsitöitä	Basso Käsitöitä	Laulua	
1—3	Käsitöitä					
3—4,30	Päivällisloma					Hartaushetki
4,30—5,15	P. Maataloutta T. Käsit. teor.	Altto. - Sopr.	Äidinkieltä		Sekakuoro	Suursiivous & harjoituksia
5,30—6.15	Laskentoa	Kokous	Laskentoa	Asioimiskirj.	Kokous	
6,30—7,15	P. Voimistelua T. Ruokat.-opp.		P. Voimistelua T. Kodinhoito-opp.	Laskentoa		
7,15	Iltapuuro					

maantieteelliset olot ovat monelta eri kannalta joutuneet tarkasteltaviksi.

Runous ja kirjallisuus ynnä niiden historia on sisältänyt taiteen olemuksen selvittelyn, runouden ja kaunokirjallisuuden kehityksen esityksen antiikista nykypäiviin sekä tutustumisen Suomen runouden edustavimpiin nimiin ja loistavimpiin tuotteisiin.

Äidinkielen opetus on kohdistunut etukädessä sen kirjallisen ja suullisen oikean käyttämisen harjoittamiseen. Siten on perehdytty sekä oikeinkirjoitukseen että tärkeimpiin kieliopillisiin seikkoihin.

Asioimiskirjoitus on palvellut kaunokirjoituksen harjoitusta samalla kun se on perehdyttänyt yleisesti tavallisessa elämässä esiintyvien asiakirjain laatimiseen.

Laulu ja musiikinteorian alkeet on sisältänyt opetuksen suuren laulujen määrän oppimiseen „Kansanopiston laulukirjasta", useamman kymmenen kuorolaulun harjoittamisen sekä ohjauksen tavallisimpien musiikkimerkkien ymmärtämiseen.

Kemiassa on tutustuttu ennenkaikkea niihin kemiallisiin ilmiöihin ja lakeihin, jotka päivittäisessä elämässä, nimenomaan maataloudessa meitä kohtaavat. Kokein on koetettu esitettyjä väitteitä todistaa.

Fysiikan opetus on niinikään perehdyttänyt luonnonlakeihin ja -elämään samalla kun se on antanut aiheen historiallisesti seurata ihmiskunnan kehitystä luonnon tuntemisessa. Kokeita, varsinkin sähkö-opin alalta, on tehty.

Kasvioppi on antanut tilaisuuden tulla tuntemaan kasvien olemusta ja elämää, tavallisimpaa kasvistoa, varsinkin viljelyskasvistoa, sekä kasvimaailman merkitystä ihmisten ja eläinten toimintaan. Kuvia on runsaasti käytetty.

Eläinoppi on samoin kiinnittänyt mieliä eläinmaailman olemukseen, järjestelmään ja merkitykseen. Eläinmaailman ihmeisiinkin on tutustuttu sekä sanoin että kuvin.

Terveysopissa on perehdytty ihmisruumiin rakenteeseen, sen elinten toimintaan, terveys- ja sairaustilan hoitoon sekä yleisiin hygieniian perusteisiin. Paitsi luustoa, on havaintovälineinä käytetty opiston runsaita elinten-, esine- ja kuvakokoelmia, niin että tärkeä aine on tullut helposti ymmärrettäväksi ja lähelle kuulijoita.

Maanviljelysopissa on käsitelty maamiehen toimintaa ja tehtäviä kodissa, pellolla ja niityillä. „Pienviljelijäin käsikirjan" johdolla on tarkoin koetettu perehtyä kasviviljelyksen eri puoliin.

Kotieläin- ja maitotalousoppi on sisältänyt opetuksen etukädessä lypsykarjan hoidossa ja jalostamisessa sekä maidon käsittelyssä. Hevosten-, sikain- y. m. kotieläinten hoitoa, kasvatusta ja merkitystä on myös käsitelty. Havaintokuvia on paljon ollut esillä.

Metsänhoito-oppi on käsittänyt ohjauksen tärkeän kansallisrikkautemme käytössä, kasvatuksessa ja hoidossa niissä oloissa, joissa maaseutuväestömme näihin nähden on.

Laskennon opetus on tarkoittanut käytännöllisen taidon saavuttamista jokapäiväisessä elämässä esiintyvien laskutehtävien suorittamisessa. Kehityskannan mukaan ovat oppilaat olleet jaettuina useampaan osastoon. Kehittyneimmät ovat päässeet varsin pitkälle aritmeettisten laskutapain harjoittamisessa.

Voimisteluharjoituksia on sekä tytöillä että pojilla säännöllisesti kaksi kertaa viikossa ollut. Ruumiin notkeutta, liikkeiden täsmällisyyttä ja nopeutta on koetettu sekä vapaa- että telineliikkein harjoitella. Ryhmä poikia on harrastanut ainetta niin, että ovat esiintyneet erilaisin numeroin Toveriliiton juhlassa ja päättäjäisissä.

Piirustus naisilla on tarkoittanut taidon saavuttamista vaatemallien laatimisessa ja miehillä rakennusten ja talonalojen pohjapiirustusten tekemistä. Käden ja silmän tarkkuuden kouluuttamista sekä maun kehittämistä on se samalla palvellut.

Maanmittauksen alkeisiin on myös perehdytty.

Käsitöitten ja kudonnan teoria on perehdyttänyt niihin perusteisiin, joilla käsityötaito ja kudonta lepäävät. Värien soinnuttaminen ja muotojen sopusointuinen hahmoitteleminen on kuulunut myös näihin harrastuksiin.

Kotitalous- ja ruokatavaraoppi on johtanut kotipiirin siihen puoleen, joka luo sekä kodin viihtyisyyden että taidon tuntea ja oikein käyttää tarjolla olevia ruokain raaka-aineita.

Ruuanlaitto on tarkoittanut harjoitusta jokapäiväisen ravitsevan ruuan valmistamisessa. Juhla-aterioitakin on jouduttu joskus valmistamaan.

Kirjanpito on koettanut kouluuttaa taitoa pitää kirjaa tuloista ja menoista sekä tavaran käytöstä (naisilla) ynnä kokonaisen maatalouden kirjanpitoa Sunilan järjestelmän mukaan (miehillä).

Käsitöitä on sekä miehillä että naisilla ollut joka päivä useampia tunteja. Satoja metrejä kankaita, satoja kappaleita erilaisia käytännöllisiä vaatekappaleita ovat naiset valmistaneet. Samoin ovat miehet valmistaneet monta kymmentä kodeissa tarvittavaa työkalua, esinettä ja huonekalua.

Maatalouskeskusteluja tärkeistä käytännöllisistä ja hyödyllisistä maataloudellisista tehtävistä ja kysymyksistä pidettiin tuon tuostakin maatalousoppitunneilla. Niihin otettiin osaa innokkaasti ja varmaankin niistä myös hyödyttiin paljon.

Erikoisopintoja harjoittivat useat oppilaat. Muutamat pojat lukivat maanviljelysoppia, jotkut kieliä tai muita lukuja.

Kokouksia, joissa oppilaitten omatoimisuutta harjoitettiin, oli tiistaisin ja perjantaisin. Ensinmainituissa suorittivat oppilaat toimikunnittain erilaista ohjelmaa, kuten puheita, esitelmiä, alustuksia, runoja, kertomuksia, satuja, juttuja, pilaesityksiä y. m. s. Siten joutuivat kaikki oppilaat vuorollaan suorittamaan jotain ohjelmaa. Perjantaisin olivat juoksevain asiain kokoukset yhdessä toisvuotisten kanssa taikka „Honkalan maalaisseuran" vaihtelevaohjelmaiset kokoukset tai henkiset kilpailut, joihin ahkerasti otettiin osaa. Puheenjohtajina ja kirjureina toimivat oppilaat vuorotellen. Samoin kuuluivat oppilaat vuorotellen ryhmissä sanomalehti „Sirpaleitten" toimitukseen. Enimmäkseen oli lehti sisältörikas ja hauska.

Yleensä tehtiin ohjelmien valmistuksessa harrasta työtä. Suuri hyöty varmaankin oli kullekin osallisuudestaan yhteisten tilaisuuksien ohjelmaan. Valistus- ja yhteiskunnalliseen toimintaan kotiseudullaan saattoi moni kypsyä.

Vapaata toimintaa on edellä paljonkin selostettu.

Yleensä oli toiminta niin järjestetty, että opistoväen huomio ja työskentely tuli koko ajan tarkoin määritellyksi ja keskitetyksi. Sitenpä kauniita tuloksiakin voitiin saavuttaa, joista työvuoden lopussa parhaiten tietysti todettiin korvin kuultavat ja silminnähtävät, — monet kauniit kuorolaulut, puheet ja esitelmät sekä suuri käsitöitten näyttely, joka täytti aistikkaasti järjesteltynä avaran luentosalin. Muut tulokset näkyvät kypsyneinä pitkin elämänkulkua. Toivomme, että näitä saadaan laajan Suomenniemen rajain sekä sisä- että ulkopuolella runsaasti nähdä.

Taimi Ruohomäki.

„Mä olen taimi sun tarhassas
ja varten taivasta luotu,
Sun isällisehen huomahas
jo syntymästäni suotu".

Olen varma siitä, että milloin ikinä nämä säkeet veisaamme, muistamme erään aamun Oriveden kansanopiston luentosalissa: helmikuun seitsemännentoista päivän aamun. Silloin tutun harmonion ääntä säestivät ainoastaan nyyhkytykset, ja aivot takoivat uudestaan ja yhä uudestaan kysymystä: miksi, miksi juuri Taimi! Miksi piti meidän luovuttaa Sinut, joka Solveigin tavoin tulit luoksemme pitkine palmikoinesi, vienosti säteilevine silminesi, mukanasi todistus, jommoista harvoin olimme nähneet ja joka hilpeimmänkin ilon taakse kätkit vakavuuden kuin aina kantaisit näkymättömänä kädessäsi virsikirjaa.

Kun tauti alkoi riehua tovereissasi, itkit Sinä, mutta kun itse joudut vuoteeseen, josta et enää ollut nouseva, kielsit muita itkemästä ja hymyilit. Ja miten Sinä hymyilit, — kesken tuskiesikin! Sitä hymyä oli ihana nähdä kuin auringon hohdetta raskaana pilvisenä päivänä. Mutta hymyäsi katsellessa tuntui mahdollinen menettämisesi entistä raskaammalle, niin raskaalle, että kapinoiden vaadimme Jumalaa tilille siitä, miksi hän Sinun kaltaisesi meille antoi, vaatiessaan lainansa niin pian takaisin jälleen. Mutta kun heittäessämme viimeisiä jäähyväisiä Sinulle maatessasi valkoisessa arkussasi keskellä juhlasalia — hymyilit meille yhä, ja kun vanhempasi, jotka olivat ainoan tyttärensä menettäneet sanoivat: kiitetty olkoon Herran nimi, silloin oli meidänkin kumarrettava päämme ja tunnustettava, että yksi ainoastaan tiesi ja ymmärsi miksi kukkasen oli katkettava.

Nyt on kesä. Sinunkin armaan kotisi ympärillä viheriöivät puut, ja vanhempasi vaeltavat vainioiltaan valkoiseen taloon, kuten muinakin vuosina. Heidän on elettävä elämänsä, kylvettävä, korjattava kuten ennen-

kin. Ja he tekevät sen nurkumatta, sillä he tietävät kovimmatkin koettelemukset elämää ja ihmisiä rakastavan voiman lähettämiksi. Askeltasi kaipaa pihapolku, kättäsi akkunalla kukkiva verenpisara, mutta puhdas hymysi väikkyy kotolaisten sielun silmien edessä varhain ja myöhään. Eikä vain heidän, mutta meidänkin, tovereittesi ja opettajiesi.· Ja me tunnemme, että joka kerran kun kuvasi sieluumme kohoaa, kaikkoutuu sieltä edes hetkiseksi sellainen, mikä ei eläessäsi olisi läheisyydessäsi viihtynyt. Olemme siis yhä vuorovaikutuksessa toistemme kanssa ja erommekin siis loppujen lopuksi vain näennäinen!

S. L—a.

IV. Erinäisiä kirjoituksia.

1. Katsaus Oriveden Kansanopiston 15-vuotiseen kehitykseen.

Opistohankkeen alkuvaiheet.

Kesällä v. 1907 vietti Hämäläis-Osakunta kesäjuhlaansa Jämsän Jokivarressa. Niiden aikana Päijänteen kauniiseen Edessaloon tehdyllä huvimatkalla ehdotti jämsäläinen opettaja J. Vuolle-Apiala puheessaan, että hämäläiset ylioppilaat ryhtyisivät puuhaamaan kansanopistoa pohjois-Hämeeseen. Tätä kehoitusta noudattaen asetti Hämäläis-Osakunta s.v. syksyllä kansanopistovaliokunnan hanketta ajamaan. Sen toimesta kutsuttiin suunnitellun kansanopistopiirin kuntain edustajain kokous, joka suositteli opiston paikaksi Längelmäkeä. Seuraavana vuonna pidettiin uusia yhteisiä kuntakokouksia, joissa voimakkaasti kilpailevana opistopaikkana esiintyi Jämsä. Molempien paikkojen kannattajat olivat niin itsepintaisia, että ryhdyttiin kahden kansanopiston puuhiin. Osakuntakin edisti asiaa samaan suuntaan, antaen sen kehittyä vapaasti. Sillä tavalla perustettiin lopuksi v. 1909 kaksi kansanopistoa yhden asemasta. Toinen niistä oli Keski-Hämeen Kansanopisto, toinen Jämsän Kansanopisto.

Talvella 1909 pantiin sitte alulle Längelmäellä se kansalaisjärjestö, joka Suomessa käytäntöön tulleen tavan mukaan otti perustaakseen, omistaakseen ja ylläpitääkseen kansanopiston. Sen nimi on Keski-Hämeen Kansanopiston kannattajayhdistys. Siinä on alusta pitäen ollut runsaasti jäseniä, vaihdellen vuosittain 300—700. Tämä yhdistys on koko ajan ollut hyvin elinvoimainen, poiketen siinä suhteessa yleensä meillä vallitsevista oloista. Yhdistyksen toimesta avattiin Keski-Hämeen

Kansanopisto Längelmäen Länkipohjassa syksyllä v. 1909, tasan 15 vuotta sitten.

Kun opisto sijaitsi syrjäisessä paikassa ja hankalissa oloissa, — viidessä talossa, joista kaksi oli kahden km:n päässä emäpaikasta —, ja kun sen äärellä Jämsässä oli alkanut toinen opisto, päätti kannattajayhdistys kokouksessaan talvella v. 1910 rakentaa opiston rakennukset Orivedelle, niin että ne olisivat v. 1912 valmiina. Kun Oriveden Kirkonkylästä oli saatavana vuokralle Suomalaisen Nuijan suuri seuratalo, siirrettiin opisto jo lokakuussa v. 1910 sinne. Tässä paikassa on laitos sitten kehittynyt siksi Oriveden Kansanopistoksi, jolla nimellä se nyt tunnetaan yli Suomenniemen, jopa sen rajojen ulkopuolella.

Opisto saa oman kodin ja sen toiminta laajenee.

Kahdeksi vuodeksi vuokratun Nuijan talon sai opisto ostaa omaksi kodikseen keväällä v. 1912. Siihen pystyi opisto Oriveden manttaalikunnan lahjoittamilla ja syksyllä v. 1911 toimeenpannuilla arpajaisilla hankituilla varoilla — eihän valtioavuista tällaiseen tarkoitukseen suurta tietoa ollut. Talon mukana sai opisto ha:n verran maata, ja osti samalla lisää ympäröivää peltoa. Sitä on sittemmin vähin erin, tilaisuuksien tullen hankittu niin paljon, että opisto omistaa nyt viljeltyä maata noin 15 ha, josta noin puolet on opistorakennusten ympärillä. Tällä oli tarkoituksensa. Puoli vuotta käyttämättöminä seisovat suuret suojat ja opetusvälineet tahdottiin saada palvelemaan yleisiä tarpeita. V. 1917 perustettiin nim. kesäisin toimiva Oriveden Kasvitarha- ja Talouskoulu. Se on siitä lähtien menestyksellä työskennellyt ei ainoastaan puutarhatuotteitten viljelemiseksi ja kotitalouden edistämiseksi, vaan myöskin talon ympäristön kaunistamiseksi reheväksi alueeksi.

Sodan riehuessa ja venäläissorron yltyessä asetettiin kansanopistojen työ kovalle koetukselle. Kaivattiin syventävää valistustyötä. Sitä oli kaivattu vuosisadan alusta lähtien. Palvellakseen tätä sivistysvaatimusta, avasi Keski-Hämeen Kansanopiston kannattajayhdistys syksyllä v. 1917 laajennetun kansanopiston nimellä

Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto, joka on laatuaan ensimmäinen ja ainoa Suomessa, ja on tarkoitettu kansanopiston tai m. s. käyneille. Lisääntyvä kansanopistoharrastus ja karttuva oppilasluku kansanopistoissa sekä huomattu tarve johti viimein siihen, että kesällä v. 1924 avattiin 3 kk. toimiva Oriveden Kesäkansanopisto naisia varten. Tässä tahdottiin myös seurata tanskalaista esikuvaa, koska Tanskassa on paljon kesäkansanopistoja.

Oriveden Kansanopiston muodostaa täten neljä eri laitosta. Talvikautena toimivat Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto ja Keski-Hämeen Kansanopisto sekä kesäkautena Oriveden Kesäkansanopisto ja Oriveden Kasvitarha- ja Talouskoulu. Se on tullut monipuoliseksi kansankorkeakouluksi, jonkalaista ei ole toista Suomessa.

Sitä mukaa kuin edellä esitetty ulkonainen ja sisäinen kehitys on tapahtunut, on Oriveden Kansanopistolle koetettu hankkia sen toiminnalle sopivia ja tarpeellisia rakennuksia. V. 1912 ostettua suurta päärakennusta on monella tavalla laajennettu ja muuteltu vuosien varrella, ja sisältää se nyt opetussuojat, muutamia opettajien asuntoja ja ruokalapuolen. Oppilas- ja opettaja-asuntoja varten on teetetty ja maakauppojen mukana saatu muita rakennuksia, niin että opistolla nyt on 7 asuinrakennusta. Niissä asuvat kaikki opettajat, joita nykyisin on toistakymmentä, henkilökunta ja noin 110 oppilasta. Talous-, eläin-, vaja- y.m. rakennuksista ovat suurimmat teetetyt, toiset ostetut sellaisinaan. Vaikka rakennukset enimmäkseen ovat ilman suunnitelmaa tulleet opistolle 12 vuoden ajalla, on niiden keskinäinen asema sopivalla järjestelyllä ja käytäväverkostolla erilaisine istutuksineen silti muodostunut varsin hauskaksi. Rakennusten väliset laajat alueet ovat järjestyneet yhtenäiseksi piiriksi.

Opiston talouden kehitys.

Alkaessaan toimintansa, ei Oriveden Kansanopistolla ollut tiedossa juuri muita varoja kuin Längelmäen kunnan lahjoittamat 1,500 mk. Ja ensimmäisen työvuoden päätyttyä sillä oli enemmän velkoja kuin varoja. Mutta ankarien ja uupumattomien ponnistusten tulok-

sena ovat suhteet ja olot vuosien vieriessä perin muuttuneet. Jo v. 1912, jolloin talo hankittiin, oli omaisuus noin 62,000: —, v. 1917 noin 177,000: —, v. 1920 n. 736,000: — ja v. 1923 n. 1,830,000: —. Rakennusten ja muun omaisuuden arvoja on tietysti koroitettu lähimain nykyisiin arvoihin, mutta joka vuosi on silti omaisuus tosiasiallisesti karttunut. Rakennukset on nyt palovakuutettu Smk. 1,620,000: — ja irtaimisto Smk. 213,000: —. Velasta ei opisto luonnollisestikaan koskaan ole päässyt, huoltaessaan rakennustarpeitaan. Se onkin tähän mennessä karttunut noin 300,000 mk:aan. Laitoksen kasvaessa ja monipuolistuessa, vaatimusten ja tarpeitten lisääntyessä on silti olemassa puutteellisuuksia rakennuksiin nähden. Voidakseen ne poistaa, tarvittaisiin paljon varoja. Kaikin tavoin on ponnisteltukin, jotta pystyttäisiin suurempi tarpeen vaatima uutisrakennus saamaan.

Taloudenhoidon kehitystä osoittavina tulkoot vielä seuraavat numerot mainituiksi:

	Tulot:	Menot:
V. 1909	6,763: —	3,530: —
„ 1911	34,575: —	20,024: —
„ 1916	26,482: —	28,155: —
„ 1918	109,037: —	111,596: —
„ 1920	244,116: —	268,500: —
„ 1923	475,558: —	490,824: —

Kassavaihdon nopeaa nousua osoittaa, että kun se v. 1920 oli 1,092,764: —, se jo v. 1923 oli 1,856,272: —. Kuvaava taloudenpidon kehitykselle on, että valtioavut ovat olleet suhteettoman pienet ja perin vaihtelevat. V. 1911 olivat ne 9,333: —, v. 1915 (huonoin vuosi) ainoastaan 3,200: — ja v. 1916 vain 4,100: —, v. 1918 oli 45,519: —, v. 1920 oli 140,402 ja v. 1923 oli 176,210: —. Venäläisvallan pimein aika oli uhkaava. Mutta tuskin koskaan, parempinakaan aikoina, kansanopistolaitoksen valtioavut ovat tehneet puolta enempää menoista. Esim. 1923 oli muita tuloja muutamaa sataa markkaa vaille 300,000: —. Sitä vaivaa ja työtä, mikä on pantu tulojen hankkimiseen, ei ole helppo arvos-

tella. Opiston tavalliset menot ja rakennusten ja muun omaisuuden hankinta on edellyttänyt tarkkaa ja tarmokasta toimintaa riittävien tulojen saamiseksi. Suotta ei ole pyydetty valtiovallan tukevampaa apua kansanopistoille.

Opiston käyttö.

Nähtävästi Oriveden edullinen maantieteellinen, paremmin sanoen liikenteellinen asema, — johtavathan sinne sopivasti rautatiet pohjoisesta ja etelästä, idästä ja lännestä —, on suuresti vaikuttanut siihen, että oppilaita Oriveden Kansanopistoon erityisesti v:sta 1917 alkaen on pyrkinyt runsaasti, enemmän kuin monesti on voitu ottaa. Tämän ohella on sillä muitakin luonnollisia edellytyksiä, kehittyäkseen maaseudun korkeamman kansansivistyksen tyyssijaksi. Se sijaitsee yhdessä Hämeen kaikkein viljavimmista seuduista. Ympärillä asuva väestö on kehittynyttä ja valistunutta. Tiheä ja suuri asutus, jolla on kulttuurin leima, on myös vaikuttanut osaltaan opiston vaiheisiin. Kaikissa Oriveden Kansanopiston osastoissa on oppilasluvun yhteiskehitys ollut seuraava: työvuonna 1909—10 oli 35 oppilasta, josta se vähitellen on kohonnut niin, että v. 1917—18 oli 125, v. 1919—20 oli 142, v. 1922—23 oli 187 ja v. 1923—24 oli 220 oppilasta. Kaikkiaan on 15 vuoden aikana ollut 1,539 oppilasta. Kotoisin on heitä ollut kaikista suomalaisista lääneistä yhteensä 250:stä kunnasta. Kymmenittäin tulee kuntia jokaisen läänin osalle. Maan edistyneimmistä osista, nim. Hämeen, Turun ja Porin, Vaasan ja Uudenmaan lääneistä on luonnollisestikin ollut oppilaita eniten. Suomen rajain ulkopuolelta on ollut 81 oppilasta.

Täten on Oriveden Kansanopistosta tullut yleisesti suomalaisen asutusalueen sivistystarpeita palveleva laitos. Tämän tehtävän ohella se tietenkin on palvellut ja palvelee yhä lähimmän vaikutuspiirinsä nuorison kasvatusta, sen piirin, jossa olevilta kunnilta se on pitkin aikaa saanut toisinaan huomattavaakin aineellista kannatusta. Onhan yksin Oriveden kunnasta ollut miltei 200 oppilasta.

Muuta mainittavaa.

Kehityksensä tähden on Oriveden Kansanopisto varsinkin viimeisinä aikoina tullut huomion esineeksi. Toisista kansanopistoista ja muista samankaltaisista laitoksista, ulkomailtakin, on siihen käyty tutustumassa. Samoin on siellä suurempia joukkueita ja retkikuntia paljon poikennut. On otettu myös sangen monista kansanopistoalalle aikovista pyrkijöistä harjoittelijoiksi muutamia. Moniaissa suomalaisissa kansanopistoissa on johtajana henkilö, joka on Oriveden Kansanopistossa saanut vahvistuksen virkaansa.

Oriveden Kansanopiston johto on ollut samoissa käsissä koko sen toiminnan ajan. Johtajina ovat olleet maisteri Aarne Laaksovirta ja hänen puolisonsa Sylvi Laaksovirta. Sen johtokuntakin on ollut uskollisesti jotenkin sama kuin 14 vuotta sitten.

(Kirjoitus on julkaistu sanomalehdissä syksyllä 1924.)

2. Katsaus Oriveden Kansanopiston Toveriliiton 15-vuotiseen toimintaan.

(Esitetty Toveriliiton vuosikokouksessa 28/2 25).

Koska O.K. Toveriliiton perustamisesta tänä keväänä (maaliskuussa) tulee kuluneeksi 15 vuotta, lienee paikallaan tässä luoda lyhyt yleissilmäys liiton vaiheisiin ja sen toimintaan kyseessäolevana ajanjaksona.

Liiton syntysanat lausuttiin Längelmäen Länkipohjassa, missä kansanopisto ensimäisenä ikävuotenaan toimi, talvella v. 1910. Maaliskuun 17 p:nä pidetyssä opistolaisten tavanmukaisessa kokouksessa ja illanviettossa otettiin keskustelunalaiseksi myöskin kysymys jatkuvan yhteyden aikaansaamisesta sekä silloisten että tulevien opistossa olleiden kesken ja opiston kanssa. Kysymyksen alusti opiston johtaja A. Laaksovirta ja päättyi se ehdotukseen, että perustettaisiin toveriliitto. Ehdotus saavutti läsnäolevien yksimielisen hyväksymisen, joka käy ilmi m.m. samassa tilaisuudessa pidetystä, neiti Edla Ketolan kirjoittamasta pöytäkirjasta. Siinä kerrotaan asiasta näin: „1 §. — Johtaja ehdotti toveriliiton

perustamista keskuuteemme. Hän sanoi: „Koska me olemme ensimäisiä uranaukaisijoita tässä Keski-Hämeen Kansanopistossa, niin meidän on velvollisuus pitää sitä pystyssä eteenkinpäin, avustamalla sitä minkä voimme. Meidän ei saa jättää siihen, että olemme käyneet opistoa, vaan meidän on myös avustettava sinne varattomiakin ja seurattava opiston asioita". — Evert Hakala lausui mielihyvänsä siitä, että liitto olisi tärkeä perustaa. — Opettaja Sydänmaa sanoi, että meidän on liitto tehtävä vakaalla mielellä. Meidän olisi täytettävä ne vaatimukset, mitkä lupaamme, että vuosia jälkeenkinpäin yhtä innokkaasti seuraisimme Opiston asioita, emmekä heittäytyisi välinpitämättömäksi. — 2 §. Yksimielisesti päätimme liiton perustaa, jonka nimeksi tulee Keski-Hämeen Kansanopiston Toveriliitto".

Varsinaiseen perustamistoimikuntaan, jonka tehtäväksi myöskin jäi laatia liitolle säännöt, valittiin opiston silloisista opettajista agronoomi Konsta Aho sekä oppilaat Hilja Paateri, Lempi Toivonen, Olga Taival, Väinö Hoivala ja Bruuno Leppänen. Maaliskuun 23 p:nä allekirjoitettiin näin kuuluva perustamiskirja:

„Me Keski-Hämeen Kansanopiston ensimäisen vuoden oppilaat ja opettajat olemme täten päättäneet pitämässämme kokouksessa maaliskuun 17 p:nä 1910 perustaa keskuudessamme liiton nimeltä Keski-Hämeen Kansanopiston Toveriliitto. Liittoomme, jonka tarkoitus ja työsuunnitelma ilmenee laatimissamme säännöissä, on aikomuksena koota kaikki tulevatkin Keski-Hämeen Kansanopiston opistolaisjoukot".

Oltuaan useamman kerran perinpohjaisen pohdinnan ja tarkastelun alaisina opistolaisten kokouksissa vahvistettiin liiton säännöt huhtikuun 19 p:nä samana vuonna. — Liiton tarkoitus käy ilmi sääntöjen 1 §:stä, jossa sanotaan: „Keski-Hämeen Kansanopiston toveriliiton tarkoituksena on kansanopistoharrastuksen levittäminen sekä työskenteleminen kansanopiston kylvämien aatteiden elähyttämänä tämän opiston henkiseksi ja aineelliseksi hyväksi". Etenkin vähävaraisten nuorukaisten ja neitosten opistossa käynnin helpottamisen asetti liitto yhdeksi päämääräkseen.

Vuosikokous määrättiin pidettäväksi Kalevalanpäivänä, helmikuun 28.

Liiton ensimäiseen, samana talvena asetettuun johtokuntaan, johon sääntöjen mukaan kuului 6 jäsentä, tulivat valituiksi: opiston opettaja J. E. Sydänmaa, joka samalla valittiin puheenjohtajaksi, sekä oppilaat Katri Harola (varapuheenjohtajana), Väinö Hoivala (sihteerinä ja rahastonhoitajana), Edla Ketola, Laina Alanne ja Evert Hasala.

Hiljaista ja vaatimatonta oli Toveriliiton toiminta tänä ensimäisenä toimintakautena. Suuriahan ei voida vaatiakaan lapselta, joka ottaa ensimäisiä askeleitaan. Pieni oli joukkokin, käsittäen 1 vuotena ainoastaan 41 henkeä, — opiston kaikki silloiset oppilaat ja opettajat. Opiston siirto samana syksynä uuteen paikkaan, Orivedelle, oli niinikään omiaan liiton toimintaa vaikeuttamaan. Vasta seuraavana vuonna — 1911 — kun oli päästy ikäänkuin väljemmille vesille, vapaammin hengittämään, alkoi voimaperäisempi, innokas työskentely Toveriliiton piirissä. Todistuksena tästä on liiton ensimäinen vuosikokous Kalevalanpäivänä, helmik. 28:na, jonka 15. vuosipäivää nyt vietämme, jossa m.m. uudet säännöt päätettiin painattaa, sekä ensimäiset kesäjuhlat, jotka 17-henkisen toimikunnan innokkaan valmistelun tuloksena vietettiin Oriveden Kansanopistolla heinäk. 30 p:nä — „erinomaisella menestyksellä". Saattoipa liitto nyt jo ensimäisen kerran toteuttaa aikeensa opiston avustamiseksikin myöntämällä apurahoina eräille toisen oppilaspolven varattomille oppilaille Smk. 270: — josta 175: — mk. liiton omista varoista, loput vapaaehtoisina lahjoituksina, opistolaisten keskuudessa kerättyinä. — Nämä vuosikokoukset l. Kalevalapäivät helmik. loppu- ja maalisk. alkupäivinä luentokursseineen, rikasohjelmaisine illanviettoineen ja Kalevalajuhlineen, mieltä virkistävine hiihto-, puhe- ja lausuntokilpailuineen samoinkuin vuosittain järjestetyt suuret kesäjuhlatkin ovat siitä lähtien muodostuneet tilaisuuksiksi, joihin toveriliittolaiset ovat yhä taajenevina joukkoina saapuneet. Ne ovat epäilemättä olleetkin omiansa mitä suurimmassa määrässä ylläpitämään hengen vireyttä, vahvistamaan yhteisen kodin tunnetta rakkaine muistoineen

ja liittämään Toveriliiton jäseniä sekä toisiinsa että opistoonsa yhä lujenevilla siteillä.

Yksityiskohtaisemman tilaston esittäminen toveripäivillä ja Kalevalajuhlilla suoritetusta monipuolisesta ohjelmasta ei tässä yhteydessä ole mahdollinen, niin mielenkiintoinen kuin se saattaisi ollakin. Mainittakoon vain lyhyesti, että luentoja on ollut kaikkiaan viitisenkymmentä, käsittäen miltei kaikkia inhimillisen tiedon ja toiminnan tärkeimpiä aloja. Niitä ovat pitäneet, opiston omien opettajien lisäksi, m.m. seuraavat vieraat: maist. P. Korven-Korpinen, tri A. Koskenjaakko, maist. K. N. Rauhala, maist. Lauri Apala, tri E. Salokas, agron. V. Linnove, metsänh. V. Simola, agron. I. Parkkonen, metsänh. V. Lindholm, tri U. Paunu, eläinlääkäri V. Tuompo, rovasti K. Kostia, tohtorinna Fanny Paunu, prof. E. G. Palmén. kirjailija Marja Stenroth-Salmela, tri G. Ekman, tri O. A. Kallio, tri M. Erich ja tri V. Rantasalo.

Juhlapuheista, jotka ovat muodostuneet Kalevalajuhlien ohjelmien huippukohdiksi, ovat pitäneet (aikajärjestyksessä mainittuina): johtaja A. Laaksovirta (3 kpl., vuosina 1911, 1916 & 1921), maist. P. Korven-Korpinen, toimitt. K. Kanniainen, rehtori K. Tiililä, tri O. A. Kallio, pankinjoht. J. Arajärvi, ministeri N. Liakka, prof. E. G. Palmén, lehtori E. J. Reinilä, lehtori H. Karjalainen, maaherra B. Sarlin ja tri M. Erich.

Juhlaesitelmiä samoissa tilaisuuksissa ovat pitäneet: joht. A. Laaksovirta (3), neiti Adina Rosenberg, maist. K. N. Rauhala, tri E. Salokas, kansanop. joht. A. Aulanko, johtajatar Kerttu Reinius, tri R. Engelberg ja tri V. Rantasalo.

Laulu ja soitto ovat niinikään aina olleet tärkeinä, mieltävirkistävinä tekijöinä toverijuhliemme ohjelmistossa. Lukuunottamatta opiston omien seka- ja naiskuorojen esityksiä, joita ensimäisistä Kalevalajuhlista alkaen v. 1911 on ollut säännöllisesti joka vuosi, sekä omien opettajien laulu- ja soittonumeroita, ovat seuraavat vieraat laulu- ja soittotaiteilijat talvijuhliemme ohjelmaa rikastuttaneet:

Laulaja Sigurd Vegelius luutun säestyksellä (1912).
Insin. rouva Emma Ryselin yksinlaulua (1915).
Pianisti Helmi Iltanen pianonsoittoa (1916).

Rouva Dagmar Hagelberg-Raekallio laulua (1917).
Sävelt. O. Merikannon ja tait. E. Rautavaaran konsertti (1918).
Taiteilija E. Lingon ja E. Rautavaaran konsertti (1923).
Taiteilija Väinö Hannikaisen harppukonsertti (1924).

Kesäjuhlien yhteydessä on lisäksi ollut useita arvokkaita konserttitilaisuuksia, joista mainittakoon „Jäämien Kuoron" sekä taiteilijapari Dagmar Parmas—Yrjö Saarnion, Väinö Solan, Antero Suonion, Eino Rautavaaran ja O. Merikannon y.m. laulajaiset.

Kalevalajuhlissa esitetyistä näytelmäkappaleista mainittakoon: *Kiven* „Yö ja päivä", „Kihlaus", „Lea ja Liina" ja „Nummisuutarit", *Linnankosken* „Jeftan tytär", *Maila Talvion* „Kun meidän kaivosta vesi loppui . . ", *Schönhersin* „Vuoristokansaa", *Matti Kurikan* „Viimeinen ponnistus", *Kiljanderin* „Kumarrusmatkalla", *Larin Kyöstin* „Juhannustulilla" ja *V. Voipion* „Lönnrot on tulossa" sekä *kuvaelmat:* „Väinämöisen kosinta", „Sammon taonta", Koskenniemen runoelma „Nuori Anssi".
Toveriliiton jäsenmäärä on pienestä vaatimattomasta alustaan — 41 jäsentä v. 1911 — vuosien vieriessä kasvanut huomattavaksi, lähes puolitoistatuhatta päätä käsittäväksi, ympäri Suomenniemen hajaantuneeksi joukoksi, joka tässä suhteessa vetää vertoja mille suuremmalle yhdistykselle tahansa. Jäsenmäärän vuotuinen lisäys selviää allaolevasta taulukosta:

Jäsen. v. 1910	41		Jäsen. v. 1918	466	(+ 83)
„ „ 1911	87	(+ 46)	„ „ 1919	566	(+ 100)
„ „ 1912	136	(+ 49)	„ „ 1920	680	(+ 114)
„ „ 1913	180	(+ 44)	„ „ 1921	780	(+ 100)
„ „ 1914	214	(+ 34)	„ „ 1922	889	(+ 109)
„ „ 1915	256	(+ 42)	„ „ 1923	1028	(+ 139)
„ „ 1916	315	(+ 59)	„ „ 1924	1221	(+ 193)
„ „ 1917	383	(+ 68)			

Suurin kasvu — niinkuin näkyy — ollut viimeisinä vuosina, jolloin Kasvitarhakoulu samoinkuin Toisvuotinen K. O. sekä viime vuonna myöskin Kesäkansan-

opisto ovat liiton jäsenlukua osaltaan huomattavasti kartuttaneet. — Tänä talvena liittyneet tulokkaat huomioonottaen, on jäsenmäärä tällä hetkellä 1330.

Onpa tuonen viikatemieskin jo ennättänyt korjata osansa joukostamme. Kaikista manan majoille muuttaneista ei ole voitu tietoja saada, mutta mikäli tiedetään, on ainakin 36 jäsentä (15 nais- ja 21 miespuolista) temmattu riveistämme. Suurin oli tuonen saalis kapinavuonna 1918. Viidestätoista mainittuna vuonna kuolleesta toveriliittolaisesta sai kokonaista 11 uhrata nuoren henkensä isänmaansa vapauden alttarille. Kunnia heidän unohtumattomalle muistolleen ja rauha kaikkien manalle menneiden tomulle!

Toveriliiton jäsenten yhteiseksi merkiksi hyväksyi vuosikokous helmik. 27. 1914 sen Keski-Hämeen kansanopistolaisten merkin, joka sittemmin on ollut käytännössä ensimäisestä vuodesta lähtien.

Toveriliiton esimiehenä ja samalla johtokunnan puheenjohtajana toimi sen perustamishetkestä 1917 v. vuosikokoukseen saakka innolla ja antaumuksella opettaja J. E. Sydänmaa, jonka seuraajaksi main. kokouksessa helmik. 24 p:nä valittiin opiston luonnontieteiden opettaja, maisteri Eino Kärki. Kun tämä poismuuton vuoksi 4 vuoden kuluttua luopui toimestaan, valittiin opett. Sydänmaa vuosikokouksessa 26/2 1921 uudelleen esimieheksi, jona hän sitten toimi kuolemaansa asti — tammik. 6 p:ään 1924. Manalle menneessä puheenjohtajassaan menetti T:liitto yhden innokkaimmista ystävistään ja vaalijoistaan, jota se suureksi osaksi saa kiittää vuosien varrella saavuttamastaan menestyksestä ja elinvoimaisuudesta.

Johtokuntaan, joka sääntöjen mukaan käsittää 6 vakinaista ja 3 varajäsentä sekä näiden lisäksi v. 1917 vuosikokouksesta lähtien liiton esimiehen seitsemäntenä itseoikeutettuna puheenjohtajana, ovat vakinaisina jäseninä kuuluneet seuraavat henkilöt:

Neiti Katri Harala Längelmäeltä 1910—11.
Neiti Laina Alanne (Tarkkala) Längelmäeltä 1910—12.
Maanv. Väinö Hoivala, Orivesi 1910—13.
Taloud.hoitajatar Edla Ketola, Eräjärvi 1910—18 (9).

Kansak.opett. Evert Hasala, Längelmäki 1910.
Maanvilj. Kustaa Teerijoki, Orivesi 1911—16.
Maanvilj. Herman Mäkelä, Juupajoki 1912—14.
Neiti Hilda Hinkkala, Kuhmalahti 1913—15.
Maanvilj. Pauli Heinonen, Orivesi 1914—15.
Maanvilj. Kalle Nikkilä, Kangasala 1915—16.
Taloud.hoit. Aili Paavola, Orivesi 1916.
Maanvilj. Kalle Liuttu, Teisko 1916—21 (6 v.).
Maanvilj. Väinö Teerijoki, Orivesi 1917—18.
Maanvilj. Ludvig Ketola, Eräjärvi 1917—21 (5 v.).
Neiti Katri Kauppila, Kuorevesi 1917.
Maanvilj. Kusti Kauppila, Messukylä 1917—22 (6 v.).
Kotital.neuvoja Saimi Latonen, Ruovesi 1918—23.
Toimitussihteeri Urho Savisaari, Tampere 1919—22, 1924 — (5 v.).
Opettajatar Elli Laakso, Orivesi 1919—22.
Maanvilj. Atte Paavola, Orivesi 1922 edelleen.
Maanvilj. Antti Rekola, Eräjärvi 1922 edelleen.
Opettaja Toivo Silvonen, Lahti 1923.
Herra Niilo Teerijoki, Orivesi 1923 edelleen.
Opettaja V. Rauhala, Helsinki 1924.
Herra Eino Keskinen, Ylöjärvi 1924 edelleen.

Johtokunnan *varapuheenjohtajina* ovat olleet: Katri Harala (1910), Kustaa Teerijoki (1911—13), Pauli Heinonen (1914—15), Aili Paavola (1916), Väinö Teerijoki (1917—18), Urho Savisaari (1919—22), Atte Paavola (1923) ja V. Rauhala (1924).

Sihteerinä: Väinö Hoivala (1910—13). — Vuodesta 1914 lähtien on johtok. puheenjohtaja hoitanut myös sihteerin tehtävät, saaden tästä toimestaan liitolta pienen vuosipalkkion.

Rahastonhoitajina: Väinö Hoivala (1910—13), Kustaa Teerijoki (1914—16), Ludvig Ketola (1917—20), Urho Savisaari (1921), Atte Paavola (1922, 1924) sekä Toivo Silvonen (1923).

Liiton taloudellisen puolen kehitystä valaisee seuraavalla sivulla oleva taulukko:

Tuloja:			*Menoja:*		
v. 1910 —	Smk.	49:64	v. 1910 —	Smk.	11:85
v. 1911 —	„	752:04	v. 1911 —	„	447:19
v. 1912 —	„	785:68	v. 1912 —	„	317:25
v. 1913 —	„	1187:82	v. 1913 —	„	235:—
v. 1914 —	„	1518:80	v. 1914 —	„	896:73
v. 1915 —	„	1556:31	v. 1915 —	„	468:45
v. 1916 —	„	1550:84	v. 1916 —	„	1025:58
v. 1917 —	„	4559:45	v. 1917 —	„	3910:95
v. 1918 —	„	4819:44	v. 1918 —	„	2603:39
v. 1919 —	„	8114:54	v. 1919 —	„	5086:35
v. 1920 —	„	5435:51	v. 1920 —	„	1885:25
v. 1921 —	„	7321:31	v. 1921 —	„	4925:80
v. 1922 —	„	10143:74	v. 1922 —	„	7182:01
v. 1923 —	„	13269:80	v. 1923 —	„	18252:—
v. 1924 —	„	14372:—	v. 1924 —	„	13390:09
		74936:92			61637:89

Enin osa tuloista on karttunut liiton juhlista ja jäsenmaksuista. — Menojen suhteeton suuruus vuosina 1914 ja 1923 aiheutuu soittokoneiden — flyygelin ja uuden pianiinon — ostamisesta liitolle.

Yllämainittuihin menoihin sisältyvät myös ne *apurahat,* joilla Toveriliitto vuosittain on avustanut opiston vähävaraisia oppilaita ja jotka jakautuvat seuraavasti:

v. 1911 —	Smk.	175:—	
v. 1912 —	„	300:—	
v. 1913 —	„	100:—	
v. 1914 —	„	408:33	
v. 1915 —	„	125:—	
v. 1916 —	„	600:—	
v. 1917 —	„	425:—	
v. 1918 —	„	—	
v. 1919 —	„	750:—	
v. 1920 —	„	1500:—	
v. 1921 —	„	3050:—	12 oppilaalle
v. 1922 —	„	6000:—	14 „
v. 1923 —	„	4000:—	
v. 1924 —	„	—	
Yhteensä	Smk.	17433:33	

Osa tuloista — 20 % — on sääntöjen mukaan ollut siirrettävä n. s. *pohjarahastoon*, jonka korkoja vasta sitten on ollut lupa käyttää, kun se oli kasvanut 5000 mk:si. Tämä tapahtui v. 1922, jolloin rahasto vuosikokouksen päätöksellä kartutettiin täyteen määräänsä. Jo 6 vuotta aikaisemmin päätti vuosikokous 27/2 1916 joht. L:virran ehdotuksesta ylimäär. siirrolla korottaa rahaston 1000 mk:si. V:sta 1922 lähtien on pohjarahasto koroista ainoastaan 1/4 sääntöjenmuk. lisätty rahastoon; loput 3/4 on käytetty sääntöjen 3 §:n edellyttämällä tavalla. — *Pohjarahaston kasvu* käy ilmi seuraavasta:

v. 1910 —	Smk.	8:53	v. 1918 —	Smk.	1737:32
v. 1911 —	„	9:28	v. 1919 —	„	2575:73
v. 1912 —	„	74:07	v. 1920 —	„	2956:77
v. 1913 —	„	176:14	v. 1921 —	„	3613:17
v. 1914 —	„	433:12	v. 1922 —	„	5300:—
v. 1915 —	„	802:42	v. 1923 —	„	6334:50
v. 1916 —	„	1142:41	v. 1924 —	„	6461:18
v. 1917 —	„	1320:18			

Liiton n. s. *maatalousrahasto*, joka agronom. S. Mattssonin ehdotuksesta vuosikokouksessa 17/8 1918 perustettiin varattomien maahenkisten oppilaiden avustamiseksi, on lisääntynyt koroistaan seuraavasti:

v. 1919 —	Smk.	668:40	v. 1922 —	Smk.	862:14
v. 1920 —	„	697:90	v. 1923 —	„	918:17
v. 1921 —	„	814:80	v. 1924 —	„	991:61

Kun Toveriliiton ensim. säännöt vähitellen, liiton toiminnan laajetessa ja toimintatapojen muuttuessa, rupesivat osoittautumaan vanhentuneiksi, esitti opiston johtaja vuosikokoukselle 27/2 1915 laatimansa luonnoksen uusiksi säännöiksi, joissa m. m. liiton ja maakunnan välistä läheisempää vuorovaikutusta tehostettiin. Katsottuaan muutokset tarpeen vaatimiksi vuosikokous asettikin 10-henkisen toimikunnan sääntöjen uusimisasiaa perille ajamaan. Toimikunnan töiden tuloksena oli, että joulukuun 6 p:nä 1915 pidettiin liiton ylimäär.

kokous, missä uudet säännöt (nykyisin käytännössä olevat) läpikäytiin ja lopullisesti hyväksyttiin, jolloin liitto samalla uudestaan perustettiin ja perustamiskirja allekirjoitettiin. Perustavan kokouksen puheenjohtajana toimi opiston johtaja ja sihteerinä neiti Martta Lehtinen.

Uudet säännöt otettiin sittemmin käytäntöön vuodesta 1917 lähtien, vaikkeivät vielä olleet saaneet virallista vahvistusta. Sääntöjen lopullinen vahvistus ja rekisteröinti tapahtui vasta 1922 v:n lopulla, monien vaiheiden ja rettelöiden jälkeen rekisteriviranomaisten kanssa, jotka ikäänkuin kiusalla koettivat löytää niistä kohtia, mitkä muka eivät olleet sopusoinnussa uuden yhdistyslain kanssa.

Senjälkeen kuin liitto sai jäsentensä joukkoon ruveta lukemaan myös Kasvitarha- ja Talouskoulun samoinkuin Toisvuotisen Kansanopiston oppilaat, vaihdettiin vanha nimikin uuteen: „Oriveden Kansanopiston Toveriliitto". Tämä tapahtui vuosikokouksessa 22/2 1919.

Urheiluharrastuksen elvyttäminen ja ylläpitäminen jäsenten keskuudessa on myös alustapitäen kuulunut Toveriliiton ohjelmaan. Niin hyvin talvi- kuin kesäjuhlien yhteyteen se on järjestänyt erilaisia urheilukilpailuja. Huomattavimmat näistä ovat olleet talviset hiihtokilpailut toveripäivien yhteydessä. Kilpailujen voittajille päätettiin vuosikokouksessa 24/2 17 agron. S. Mattssonin ehdotuksesta hankkia erikoiset kiertopalkinnot. Näistä poikien kiertomaljakko on v:sta 1917 lähtien ollut Jalmari Ukonjärvellä Teiskosta (1917—18), Tuomas Vehka-ojalla, Ylistaro (1919), Urho Kostiaisella, Sulkava (1920), Artturi Suomäellä, Karstulasta (1921), Armas Lahtisella (1922—1924) ja Lauri Koivusella (1923). Tyttöjen hopeinen hiihtolusikka on joutunut: Anna Koiso-Kanttilalle (v. 1917—18), Ellen Postille Simosta (1919), Martta Nuuttila (1920), Alli Savisaarelle Ylöjärveltä (1921), Impi Mäkelälle Keurulta (1922), Bertta Siivolalle Porvoosta (1923) ja Hanna Peltomaalle Orivedeltä (1924).

Päätettiinpä kerran (27/2 16) agron. S. Mattssonin alotteesta Toveriliitolle perustaa erikoinen Voimistelu-

ja urheiluseurakin avuksi liiton juhlien ohjelmansuorituksessa, ja laadittiin sille jo säännötkin. Tämä seura ei kuitenkaan tullut pitkäaikaiseksi.

Toveriliiton suoranaista suhdetta opistoon valaisevat m.m. sen toimenpiteet aineellisten varojen hankkimiseksi varsinkin alkuvuosina, jolloin opiston taloudellinen tila, joko liian niukan, tai toisinaan kokonaan puuttuvan valtioavun vuoksi oli vaikea. Erikoisesti on mainittava vuosi 1912, jolloin liiton alotteesta yhdessä Keski-Hämeen edistysseurojen kanssa järjestettiin suurenmoiset maakuntajuhlat opistolla kesäk. 22—23 p:nä. Juhlat, jotka onnistuivat melko hyvin, tuottivat opistolle tuloja 1,000 mk. — Kirjallissoitannollinen ilta saman vuoden jouluk. 13 p:nä onnistui mainiosti sekin. — V. 1916 vuosikokouksessa hra Varma Allaksen alotteesta herätetty kysymys erikoisen kesäkiertueen toimeenpanemisesta toteutettiin jo samana vuonna. 7-henkinen joukkue, johtajanaan agr. S. Mattsson, kierteli mainittuna kesänä vaivojaan ja varojaan säästämättä useissa Keski-Hämeen pitäjissä esitelmiä pitäen ja iltamia toimien, hankkien opistolle tällä tavoin puhdasta tuloa 750 mk. — Seuraavana vuonna Pohjois-Hämeeseen suunniteltu samantapainen retki oli peruutettava maassa vallitsevien rauhattomien olojen vuoksi. Sensijaan toveriliittolaisten omissa piireissään järjestämistä iltamatilaisuuksista — esim. Ruoveden Muroleessa, Virtain Jäähdyskylässä, Oriveden Pitkäjärvellä ja Pihlajavedellä kertyi opiston hyväksi kokonaista 1,040 mk. — Joitakin pienempiä iltamia samassa tarkotuksessa lienee myöhempinäkin vuosina pidetty, niinpä esim. Vehkajärvellä syysk. 21 p:nä 1919, vaikka niistä kaikista ei ole liiton pöytäkirjoissa merkintöjä säilynyt.

Pienempiä summia on T.liitto silloin tällöin muulloinkin opistolle lahjoittanut, esim. kirjastoa avustamalla, hankkimalla taikalyhtykoneen j.m.s. Pääasiallisin avustus on kuitenkin kohdistunut apurahojen myöntämiseen vähävaraisille oppilaille, johon tarkotukseen — niinkuin aikasemmin mainittiin — on uhrattu yli 17,000 mk. Useita kymmeniä oppilaita on joutunut avustuksesta osalliseksi.

Yhtä suuriarvoinen kuin yllämainitun aineellisen avun antaminen lienee se työ, joka T.liitollamme sääntö-

jensä 1 § mukaisesti on suoritettavana henkisellä alalla opiston ja sen toiminta-alueen hyväksi. Tulokset tästä työstä, jota myöskin vuosien vieriessä on yritetty tehdä, eivät tosin ole yhtä suuret, eivätkä myöskään yhtä silmäänpistävät, mikä jo työn laatuun nähden on helposti ymmärrettävää. Mutta ansaitsevathan nuo hyvät yrityksetkin jo semmoisinaan tulla aikakirjoihin merkityiksi, varsinkin kun tiedämme, että moneen epäonnistumiseen ovat epäsuotuiset ulkonaiset olosuhteetkin myötävaikuttaneet.

Kansanopistoharrastuksen herättäminen ja ylläpitäminen, kansanopiston kylvämien valistusaatteiden levittäminen yhä laajempiin kansalaispiireihin sekä omien jäsentensä henkisten harrastusten vireillä pitäminen ja elvyttäminen ovat asioita, jotka ainakin, mutta varsinkin myöhempinä aikoina, ovat olleet lähellä johtokunnan sydäntä.

V. 1917 vuosikokouksesta lähtien on kysymys n.s. valistustoiminnan järjestämisestä maakunnassa ollut yhtämittaa päiväjärjestyksessä sekä liiton yleisissä että johtokunnan kokouksissa. Kyseessäoleva aika levottomuuksineen, epäjärjestyksineen ja monine murheellisine tapahtumineen, jotka vielä ovat tuoreessa muistissamme, toi aivan kuin itsestään esille mainitun kysymyksen ja sen tärkeyden, ei ainoastaan omien jäsenten, vaan koko kansamme tulevaisuudelle.*) V. 1918 vuosikokouksessa 17/8 opiston johtaja sitten alusti puheenaolevan kysymyksen, korostaen varsinkin n.s. sisäisen valistustyön merkitystä, joka ilmenee — ei iltamien ja juhlien pidossa, vaan jäsenten itsenäisessä henkisessä kehityksessä esim. itseopiskelun pohjalla. Tämän valistustyön keskuksena tulisi olemaan opisto, jonka henkisiä voimia työn suorituksessa olisi käytettävä. Maakunnassa asustavia toveriliittolaisia olisi saatava muodostamaan n.s. valistusjärjestöjä, jotka toimisivat liiton sääntöjen 15. § pohjalla. . Suuri jäsenmäärä ei näissä olisi pääasia. Muutamat tehtävistään tietoiset jäsenet voivat toiminnallaan ja esimerkillään — esim. muihin järjestöihin

*) Jo ylläm. vuonna joulukuussa pidetyssä johtok. kokouksessa päätettiin valistustoiminnan elvyttämiseksi lähettää sitä tarkottava kyselykirjelmä liiton jäsenille, jonka jälkeen saapuneiden vastausten perusteella laadittaisiin ehdotus toimenpiteistä vuosikokoukselle.

vaikuttamalla — saada suuria alkaan. — Johtokunta sai asian alkuunpanemisen ja järjestämisen evästykseksseen.

Seuraavana vuonna (1919) oli asia jälleen esillä. Ehdotettiin m.m. 1) että liitto kustantaisi opiston opettajien matkat maaseudulle, missä nämä avustaisivat toveriliittolaisia valistustyön alkuunpanossa; 2) että pantaisiin toimeen jäsenten verotus, jolloin kertyneet varat käytettäisiin osittain ylempänämain. tarkotukseen, osittain vapaiden oppilaspaikkojen järjestämiseksi opistoon. — Kokous myönsikin 500 mk. matkakuluihin, mutta ei pitänyt verotusta suotavana, vaan päätti varoja hankittavaksi vapaaehtoisella keräyksellä valistustyön tukemiseksi.

Toinen, samassa kokouksessa herätetty, huomiota ansaitseva alote oli agron. Mattssonin alustama kysymys n.s. maahenkisen valistustyön aikaansaamisesta T.-liiton toiminta-alueella, jonka päätarkoituksena olisi saada pienviljelijäväestö tutustumaan ja mieltymään kansanopistotyöhön ja -aatteisiin.

Ehdotuksessa esitettiin, että T.-liiton yhteyteen asetettaisiin *maataloudellinen valiokunta*, jonka toimena olisi:

1) Maataloudell. neuvontatyön järjestäminen siihen innostuneen kansanopistonuorison kesken;

2) Muidenkin ympäristön seurojen avustaminen tilaisuuden mukaan;

3) Neuvontatoimiston järjestäminen opistolle.

Valiokunta toimisi: a) kiertokirjeiden kautta, b) järjestäisi herättäviä neuvontapäiviä, c) vastaisi maataloutta koskeviin kyselyihin sekä d) harjoittaisi kasvitarhasiemenien hankintaa ja levittämistä. — Kokous kannattikin yksimielisestä tehtyä ehdotusta ja asetti 5-henkisen Maatalousvaliokunnan (p:johtaja S. Mattsson) toimintaa lähemmin järjestämään. Mutta aloitteentekijän paikkakunnalta poismuuton vuoksi jäi tämäkin työ keskeneräiseksi ja koko asia lopulta unohdettiin.

Niin ei kuitenkaan käynyt tuon ensinmainitun, puhtaasti aatteellista laatua olevan valistustoimintakysymyksen. Huolimatta siitä, että asia käytännössä ei johtanutkaan mihinkään toimenpiteisiin tai näkyviin tuloksiin,

pysyi se yhä vireillä ja päiväjärjestyksessä melkein kaikissa seuraavissa vuosikokouksissa. — Niinpä *v. 1920* pöytäkirjassa mainitaan, että 1) T:liittoon kuutuvia valistusjärjestöjä olisi saatava syntymään eri seuduilla ja 2) kansalaisopintoja olisi saatava käyntiin T:liiton piirissä. — *V. 1921* kokouksessa jätettiin johtokunnan mietittäväksi kysymys liiton laajentamisesta siten, että siihen tulisivat kuulumaan pienemmät, pääasiall. toveriliittolaisten muodostamat seurat, ja liitto joutuisi näinollen toimimaan näiden keskusseurana. Kun vielä seuraavassakin vuosikokouksessa oli korostettu liiton toiminnan tehokkaammaksi saattamista, päätti johtokunta 20/8 1922 tehdä alotteen, tarkoituksella saada jäseniä toimimaan jotakin liiton ja opiston hyväksi. Päätettiin kiertokirjeillä kääntyä toveriliittolaisten puoleen erin. pitäjissä, joissa heitä oli runsaammin (Ylöjärvi, Teisko, Eräjärvi. Ruovesi, Virrat, Keuru, Kangasala, Pälkäne, Hämeenkyrö, Laihia, Kiukainen), kehottamalla heitä muodostamaan paikallisia yhteenliittymiä, joiden tehtävät kohdistuisivat 3 puoleen:

1) Rahojen hankkimiseen T:liitolle iltamilla y.m. sopivilla keinoilla; 2) Oppilaiden lähettämiseen opistoon ja 3) Opiston aineelliseen avustamiseen.

Alote olisi kuitenkin aluksi vain „epävirallista laatua", jotta saataisin nähdä, minkälaisia menestymisen edellytyksiä kyseessäolevalla työllä olisi.

Mutta ei tämäkään alote johtanut mihinkään tuloksiin. Suurimpana syynä tähän lienee ollut arvossapidetyn esimiehemme, opett. Sydänmaa-vainajan yhä heikkenevä terveys, joka viimeisinä vuosina esti häntä entisellä innolla ja tarmolla työskentelemästä liiton hyväksi, ja joka lopulta johti siihen, että hänen oli ainiaaksi sanottava jäähyväiset lempilapselleen, O. K. T:liitolle.

Viime vuoden vuosikokouksen lausuman toivomuksen mukaisesti otti johtokunta kysymyksen vielä kerran harkinnanalaiseksi, tehden päätöksiä aikeen lopullisesta täytäntöönpanosta. Asian viimeisimmät vaiheet selviävät liiton viime vuoden toimintakertomuksesta.

Niinkuin näkyy ei yrityksiä tämän vuosikausia vireillä olleen, sitkeähenkisen aikeen toteuttamiseksi

ole ainakaan kokonaan puuttunut. Syyt siihen, että se kaikesta huolimatta ei vieläkään ole toteutunut, lienevät moninaisia*. Valitettavasti tuli kysymys herätetyksi aikana, jolloin edellytykset sen onnelliseksi ratkaisemiseksi eivät olleet suotuisat — aikana, joka antoi kansalaisille ja isänmaanystäville niin paljon muuta ajatuksen ja toiminnan aihetta. Toveriliiton johtokunnan jäsenten tiheät vaihtumiset, heidän hajallaan asumisensa, joka on vaikeuttanut kokousten pitämistä, liiton esimiesten vaihdokset ja tätä edellisen puheenjohtajan ennenaikainen manalle meno ovat tietenkin osaltaan tähän tulokseen myötävaikuttaneet. Olisi kenties kaivattu voimakkaampaa otetta ja pontevampia toimenpiteitä liiton hallituksenkin taholta. Mutta jos on sepissä syytä, niin lienee sitä jonkunverran sysissäkin. Tätä todistaa m. m. erään liiton vuosikokouksen pöytäkirja, jossa sanotaan: „Johtokunnan on täytynyt tehdä se huomio, että toveriliittolaisten toiminta ei ole vastannut sen odotuksia. Tarkoitamme erikoisesti valistusjärjestö työtä. Nykyinen aika on kyllä rikkonainen, voimia hajoittava, mutta sitä tärkeämpi on koota voimat, pyrkiä entistä tarmokkaammin yhteistä, koko kansan onnea tarkoittavaa valistustyötä elvyttämään. Ottakaamme vakavasti uusien sääntöjemme laajentunut työ-ohjelma; osoittakoon T:liitto olevansa sääntöjensä arvoinen myös toiminnassa!"

Mainittu kehoitus koskee meitä kaikkia niin sysiä kuin seppiäkin ja ansaitsee huomiotamme vielä tänäkin päivänä. Ottakaamme siis mekin tämä kauan vireillä ollut kysymys valistusjärjestöjen perustamisesta vakavalta kannalta ja viekäämme asia viimeinkin onnelliseen päätökseen. Aikeen sitkeähenkisyys ja alituinen päiväjärjestyksessä pysyminen puhunevat sen puolesta, että yritys ei ole tuomittu kuolemaan, kunhan vain yrittäjät eivät kesken väsy, vaan tekevät voitavansa sen toteuttamiseksi.

Sam. S. Salmenlinna.
T:liiton esimies.

---

*) Kesällä 1925 on asia pantu käyntiin perustamalla muutamia paikallisosastoja lähipitäjiin.

3. Mitä on toisvuotinen kansanopisto?

(Sananen jäileen selvitykseksi).

Syksyllä 1917 alkoi maassamme ensimmäinen n.k. toisvuotinen kansanopisto toimintansa Orivedellä. Vaikka se jo on ollut olemassa kahdeksan vuotta, tuntuu siltä kuin sitä varsin vähän tunnettaisiin, — osittain arvatenkin siitä syystä, että Suomessa on vain yksi ainoa sellainen kansanopisto. Lienee paikallaan erityisesti tehdä selkoa toisvuotisesta kansanopistosta, jotta tietoisuus siitä juurtuisi yleiseen tajuntaan samalla tavalla kuin kansanopistosta yleensä.

Nimitystä toisvuotinen kansanopisto on meillä kansanopistoväen keskuudessa jo pitemmän aikaa käytetty vastaamaan tanskalaista „laajennettua kansanopistoa" („udvidede folkehöjskole"). V. 1878 oli Askovin suuressa kansanopistossa ruvettu pitämään n.k. laajennettua kurssia kansanopiston käyneille, ja siitä kehittyi vähitellen erityinen laajennettu kansanopisto. Sillä on hyvin suuri merkitys ollut Tanskan maalais- ja kansankulttuurille. Näitä on Tanskassa useampia, vaikka ovatkin toisiinsa verrattuina hyvin erilaisia. Todellisia kansankorkeakouluja ne ovat. — Toisiinkin kansanopistomaihin on toisvuotisia kansanopistoja sittemmin perustettu. Niinpä niitä lienee Norjassa toistakymmentä. Ruotsissa on myös laajennettuja kansanopistoja varsin useita.

Suomessa on, kuten jo mainittiin, yksi toisvuotinen kansanopisto. — Nimitys toisvuotinen on myös otettu kansanopistoja koskevaan lakiin.

Mitä tarkoitetaan sitten tällä toisvuotisella kansanopistolla?

Nimitys „toisvuotinen" ilmaisee sitä, että mennään kansanopistoon toiseksi vuodeksi. Juuri tästä tarpeesta, että kansanopiston käyneet nuoret monasti halusivat uudelleen päästä kansanopistoon, sai alkunsa Askovin laajennettu kansanopisto. Samaa valistuksen tarvetta palvelee meilläkin toisvuotinen kansanopisto. Mutta samoinkuin Tanskassa, on meilläkin järjestetty: vastaavanlaatuisen kouluutuksen („herätyksen") saaneet ovat tilaisuudessa käymään tämän vaativamman kurssin.

Niinpä maataloudellisia ammattikouluja, melkein minkälaatuisia tahansa, voidaan pitää kansanopistoa vastaavina; niitä käyneiden voidaan pitää pystyvinä hyödykseen käyttämään toisvuotisen kansanopiston erikoisesti järjestettyä työtä ja opetusta. Samoin keski- ja oppikoulun-, puhumattakaan seminaarinkäyneistä. Yleensä koulutuksen tulee olla enemmän antanutta kuin mitä kansakoulu tietää niillä, jotka voivat joltisellakin menestyksellä seurata toisvuotisessa kansanopistossa. Tämänkaltaisella perustalla on tanskalainen laajennettu kansanopisto voinut kehittyä sellaiseksi laitokseksi, johon varsinkin kehittyneempi väki katsoo olevansa oman etunsa tähden velvollinen menemään; varsin yleistä nim. on, että sangen monet eräistä virkamiespiireistä Tanskassa istuvat laajennetun kansanopiston penkeillä, esim. opettajat, rautateitten ja postilaitoksen virkamiehet, upseerit j.n.e. Maanviljelijät tietysti ennen kaikkea! Tavallinen kansanopisto on senkaltaisille liian vaatimaton, mutta laajennettuna se on erittäin sopiva. Toisen vuoden oras kasvaa toisin kuin ensimmäisen, — siinä se tarve, jota toisvuotinen kansanopisto palvelee.

Moni varmaankin arvelee, että toisvuotinen on samaa kuin kaksivuotinen kansanopisto. Toisvuotinen on kuitenkin Suomessa nyt yksivuotinen, koska siihen tullaan toiseksi vuodeksi. Kaksi vuotta käyvät tietysti kansanopistoa ne, jotka ensin ovat käyneet tavallisen kansanopiston ja sitten toisvuotisen, — kuten useimmiten asianlaita onkin. Laajennettu kansanopisto sellaisenaan voi olla kaksivuotinen, kuten esim. Askovin opisto on, — nykyisin kolmevuotinen. Jos toisvuotinen kansanopisto meillä olisi kaksitalvinen, niin nimitys ei kaiketi olisi sopiva. Toinen nimitys luultavasti tarvitaan, jos laajennettu kansanopisto meillä kehittyy useampivuotiseksi. — Kun Orivedellä on myös tavallinen kansanopisto (Keski-Hämeen Kansanopisto, nyk. Oriveden K.o.), voisi joku pitää Oriveden kansanopistoa 2-vuotisena. Niin ei ole asianlaita: opisto on korkeintaan kaksoisopisto. — Toisvuotiseen kansanopistoon voi tulla mistä kansanopistosta tai vastaavanlaatuisesta koulusta tahansa; „riittävä alkuherätys" yleensä tarvitaan. Tulevaisuus on osoittava, tarvitaanko kolmaskin kansanopistovuosi.

Mikä toisvuotisen kansanopiston tehtävä, tarkoitus? Lyhyesti sanoen se palvelee yleisen kansalaissivistyksen tarpeita. Erikoisesti otetaan huomioon ne vaatimukset, joita nykyisellä ajalla näihin nähden on. Meillä niinkuin muuallakin on yhteiskunnallinen valistus oleva tällä kertaa etualalla; tähän tähtääkin toisvuotisen kansanopiston työ. Samoin maataloudelliset ja yleensä taloudelliset sivistyspyrkimykset antavat leimansa Suomen julkiselle ja yksityiselle elämälle. Siksipä toisvuotinen kansanopisto kiinnittää näihinkin erityistä huomiota. Syystä sanotaankin, että tämä opisto on hyvin sopiva yhteiskunnallisille ja maataloudellisille toimihenkilöille. Ollakseen kansanopisto, sisältää toisvuotisen ohjelma myös runsaasti humanistisia, yleisinhimillisiä sivistysharrastuksia. Toisvuotisen kansanopiston työn kautta on opittava tuntemaan, ymmärtämään ja henkisesti omistamaan nykyajan yleistä sivistys-, yhteiskunnallista ja taloudellista elämää. Syvä ja monipuolinen elämän tajuaminen on päämääränä. Herätteitä ennen kaikkea on nuoren ihmisen sielunelämässä tarkoitus aikaan saada; valistuneisuutta yleiseen kansalaiselämään. Niin syvälle kuin mahdollista koetetaan päästä ihmiselämän ongelmoihin, olkootpa ne sitten yksityis- tai yleisluontoisia.

Mutta tämän valistuneen, ymmärtäväisen hengen kasvattamisen ohella on tietojen jakamisella sellaisenaan toisvuotisessa kansanopistossa erittäin tärkeä sija. Se ei siis palvele yksinomaan valistuksenjanoa, vaan ennen kaikkea tiedonjanoa. Tietoja pyritään keräämään niin paljon kuin mahdollista sen mukaan kuin kunkin henkiset voimat kestävät. Siihen tähtää myös se käytännöllinen kansalaistaitojen harjoittelu, joka on yhtenä työtapana toisvuotisessa kansanopistossa.

Kahta työtapaa noudatetaan, joilla pyritään täyttämään edellämainittuja tarkoituksia. Ensinnäkin on kansanopiston tärkein opetusmenetelmä „elävä sana“ vanhassa kunniassaan. Elävän sanan muodostavat luennot. Toisvuotisen kansanopiston luentotunnit eivät kuitenkaan ole määrättyä ainetta, esim. historiaa, luonnontiedettä, maanviljelysoppia tai m.s., kuten tavallisessa kansanopistossa on asianlaita, vaan käsittävät

luentosarjat siinä erikoisia kysymyksiä näiden aineiden alalta. Näiden luentosarjojen avulla koetetaan kuulijoita johtaa syvemmältä jotakin asiaa tuntemaan. Esim. yhteiskuntaopin alalta 20-luentoinen sarja „mitä on valtio?" tarkoittaa asettaa kuulijat sangen monelta puolelta tarkastelemaan käsitettä ja ilmiötä „valtio". Samoin historian alalla sarja „Suomen itsenäistymisen historia" kuljettaa kuulijoita halki Suomen kansan vaiheita tapahtumissa, jotka viimein ovat tuoneet tullessaan täydellisen suverenisuuden. Sarja· „Suomen opetustoimi" avaa oven Suomen sivistyselämän laajoille laitumille. Luonnontieteitten alalta sarja „bakteerit ja niiden merkitys luonnon ja ihmisen taloudessa" kuljettaa ihmisajatuksen ihmeellisiin luonnonsalaisuuksiin. Maataloudellinen sarja „kotieläintemme anatomia ja fysiologia" avaa uusia näköaloja käytännön elämään. Sarja „Viktor Rydberg" vie kirjallisuuden, runouden ja taiteen valtakuntiin. J.n.e. Luentosarjat valitaan eri aloilta niin, että ne ovat omiansa toiselta puolen tyydyttämään nuoren ihmisen tiedonjanoa, toiselta puolen käytännöllisen ja kotoisen elämän tarpeita. Tämänkaltaista on „elävä sana" toisvuotisessa kansanopistossa. Sen tarkoituksena on avata silmiä, laajentaa katseen alaa, antaa herätteitä, — johtaa suuren, ihmeellisen elämän tajuntaan.

Toinen työtapa, johon edellä viitattiin, on oppilaitten oma työ, oma opiskelu. Tämä on uutta kansanopistoalalla, ainakin siinä laajuudessa, jossa se esiintyy maamme ainoassa laajennetussa kansanopistossa. — Tanskassa ei ole näin asianlaita, — siellä on „elävä sana" päätekijä edelleen. — Opiskelulla tarkoitetaan sitä, että toisvuotisessa olevan on luettava määrätty kurssi jossain aineissa, saadakseen todistuksen. Kurssi on suoritettava opettajan edessä tutkintojen kautta jotka ovat joko suullisia tai kirjallisia. Valittavana on 23 opiskeluainetta. Joka kesä julkaistaan ohjelmavihkonen, jossa ovat mainittuina seuraavan talven vaatimukset näissä aineissa. Osoittaaksemme, että nämä opiskeluaineet ovat eri aloilta, siten soveltuen mitä erilaisimpiin harrastuksiin ja vaatimuksiin, mainitsemme ne tässä. Historiallis-yhteiskunnallisia aineita edustavat:

Suomen historia, yleinen historia, valtiotieto, kunnallistieto, kansantalous, työväenkysymys ja raittiusasia. Kirjallisuutta ja runoutta: suomalainen ja ulkomaalainen kaunokirjallisuus sekä suomalainen kansanrunous. Luonnontieteitä: maantieto, terveysoppi, kasvi- ja eläinoppi, fysiikka ja kemia. Maataloudellisia aineita ovat: maanviljelystalous, kotieläinoppi, metsätalous ja kotitalous. Lisäksi on erityisenä opiskeluaineena yhdistystoiminta ja itsekasvatus. — Näistä 23:sta opiskeluaineesta on valittava vähintäin kolme; jompikumpi historia tai valtiotieto on pakollinen, muut aineet saa valita vapaasti. Ken kolme ainetta on suorittanut, saa yksityiskohtaisen todistuksen arvosanoineen, — muussa tapauksessa saa vain todistuksen olostaan opistossa. Varsin moni suorittaa useampiakin aineita, riippuen kyvystä ja lahjoista. Luettavat kurssit käsittävät kussakin aineessa useita teoksia, niin että tutkittava sivuluku vaihtelee 1,100—1,500 sivua (kirjallisuudessa paljon enemmänkin kaunokirjallisten teosten tähden). Niiden kautta saavutetaan sangen kunnioitettavat tiedot. Ja kun kussakin aineessa opiskelevan on lisäksi kirjoitettava tutkielmantapainen itsenäinen aine ohjaajan määräämästä aiheesta, karttuvat tiedot edelleen.

Tällä tavalla on toisvuotisessa kansanopistossa yhdistettynä kaksi työtapaa: suullinen („elävä sana") ja kirjallinen („opiskelu"). Tällä viimemainitulla työllä on erikoinen tarkoituksensa, joka sopivasti täydentää toisvuotisen opiston yleistarkoituksia, joista ylempänä on ollut puhe. Opiskelulla on tarkoituksena opettaa lukemaan. Tietokirjallisuuden lukeminen ei suinkaan ole mikään helppo asia, nim. niin että sen osaa, taitaa ja sitä voi hyväkseen käyttää. Ken toisvuotisessa on suorittanut kolmekin ainetta (tutkittu siis 4—5,000 sivua), hän on oppinut myös lukemaan. Ymmärtävä lukeminen tulee taidoksi. Ja se on nykyajan ihmiselle erittäin tärkeä taito. — Toinen tarkoitus on opiskelulla oppia käyttämään kirjallisuutta. Tämä taito on varsin puutteellista n.k. sivistyneistössämmekin, s.o. koulunkäyneissä. Hankala on sitä saavuttaa. Toisvuotisen työ niinhyvin luentojen kautta kuin opiskelulla tarkoittaa kasvattaa tätä kykyä oppilaissaan. Jota useamman opiskeluaineen

jaksaa lukea ja niihin kuuluvan aineen kirjoittaa, jolloin usein joutuu käsittelemään laajaa kirjallisuutta, sitä pätevämmäksi kehittyy tietokirjallisuuden käyttämisessä. Suuren henkisen nautinnon, puhumattakaan käytännöllisestä hyödystä, saavuttaa se, joka oppii kirjallisuutta käyttämään. Huomaamme, kuinka yksin tämä tehtävä olisi toisvuotisen kansanopiston tarkoitukseksi riittävä.

Kehittääkseen edelleen ylläesitettyjä taitoja, on oppilaan pidettävä vähintäin yksi esitelmä, joka perustuu omakohtaiseen kirjallisuuden käyttöön tai tutkimuksiin ja jonka saa vapaasti itse valita. Esitelmän aihe ilmoitetaan edeltäpäin, samoin käytetty lähdekirjallisuus. Esitelmää arvostellaan (opettajat ja oppilaat) ja sen johdosta keskustellaan. Monasti muodostuu esitelmänpito väitöstilaisuudeksi, usein vieden useampia tunteja. Esityksessä pannaan suurta painoa ulkonaiseen esiintymiseen. Ken on kolme esitelmää pitänyt, saa arvosanan todistukseensa „esitelmäin pidossa ja laadinnassa". Esitelmänpito väittelyineen on osoittautunut hyvin kehittäväksi. — Mainitsemme muutamia oppilaitten esitelmien aiheita, osoittaaksemme niiden laatua. Sellaisia ovat esim. „Aateliston synty ja kehitys", „Suomen meijerien kehitys" (graafillisin taulukoin), „Noitumisesta ja noitavainoista Suomessa", „Kovan maan uutisviljelyksestä kääntötavalla", „Kunnallisverotus", „Rehunauriin ja lantun siemenviljelys", „Merkantilismi kansantaloudellisena oppisuuntana", „Minna Canth naisasianajajana", „Snellman ja katovuodet 1860-luvulla" j.n.e.

Tähän työhön sisältyy lisäksi paljon muuta kansanopistotoimintaa: ahkerat lauluharjoitukset, voimistelu, yhteiskunnallisten tointen harjoitukset osuusruokalassa, opistoväen yhdistyksessä, kunnallistoimissa, kirjastossa j. n. e.: samoin erilaiset kilpailut lausunta-, urheilu-, puhe-, kirjoitus y.m. kilpailut. — Ne, jotka tahtovat saada ohjausta käsitöissä, voivat sitä saada; samoin kotitaloustoimissa. —

Mihin virkaan sitten tällä voimaperäisellä työllä valmistutaan? On vastattava: päämaalina ei ole virka, vaan elämä. „Elämänvirkaan" on kaikkien kypsyttävä. Sitä henkeä, sitä tietoa, sitä taitoa, jota toisvuotisessa kansanopistossa tavoitellaan, tarvitaan kaikilla elämän

teillä. Jota runsaammin näitä omistaa, sitä valistuneemmin, onnistuneemmin elämäntehtävänsä voi täyttää. Senpä vuoksi virastakin voi, — kuten Tanskassa on asianlaita, — suureksi hyödykseen mennä toisvuotiseen opistoon virkistymään. Se kun on lisäksi halpaa, voi sinne mukavammin mennä. Varsinkin maaseudulta, kaikista piireistä, olisi nuorten ihmisten käytettävä hyväkseen sitä suurta etua, mikä toisvuotisen kansanopiston käynnin kautta on saatavissa. Siten syntyisi meilläkin vähitellen oikea maalaiskultuuri, joka on Tanskan maalaisoloille niin ominainen, antaen niille sen valoisan leiman, mikä ihastuttaa kaikkia. Se on kansanopiston aikaansaama.

Jos toisvuotiselle kansanopistolle tahtoisi joitain virkapäämääriä kuvitella, niin voisihan niitä saada useampiakin. Yhteiskunnallisille toimihenkilöille, kuten kuntain, osuuskuntain, seurain ja yhdistysten, kaikellaisten järjestöjen y.m.s. toimihenkilöille, se on hyvin sopiva. Monet ovat tätä tietä nopeasti ajaneet myös keskikoulun kurssin päähän, mennen esim. keskikouluseminaareihin, taikka päässeet seminaarien ylemmille luokille; taikka pyrkien yliopistoonkin saakka. Mutta kaikkein tärkein on tämä laitos maamiehille, tärkeän elämäntehtävän valistuneelle joukolle.

Valistuneita ihmisiä tarvitsee Suomi. Siksi palvelee Suomen laajennettu kansanopisto henkistä, aineellista ja taloudellista kehitystä, koettaen kantaa kortensa yhteiseen kekoon.

Ken tahtoo lähemmin tutustua toisvuotiseen kansanopistoon, voi tehdä sen esim. niiden vuosikertomusten ja ohjelmien välityksellä, joita Oriveden kansanopisto vuosittain julkaisee ja joita sieltä lähetetään pyydettäessä, tai käymällä itse laitoksessa.

4. V. 1924 Eduskunnassa tehty alote.

Eduskunnalle.

Tänä vuonna on kulunut 15 vuotta siitä, kun Oriveden Kansanopisto alkoi toimintansa nimellä Keski-Hämeen Kansanopisto. Näin menneellä ajalla on se

monella tavalla kehittynyt ja paisunut, muodostuen maamme huomattavimmaksi ja suurimmaksi kansanopistolaitokseksi. Se alkoi tavallisena kansanopistona syksyllä 1909 ja kasvoi sen oppilasmäärä vuosi vuodelta. V. 1917 kesällä avattiin sen suojissa kasvitarhaja talouskoulu, joka menestyksellä toimii edelleen. Samana vuonna syksyllä alkoi siellä maamme ensimmäinen laajennettu kansanopisto nimellä Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto, joka myös on suotuisasti toiminut tähän asti. Tänä kesänä alkaa samassa laitoksessa tanskalaisen esikuvan mukaan maamme ensimmäinen kansanopiston kesäkurssi nimellä Oriveden Kesäkansanopisto. Viimeisinä vuosina on Oriveden Kansanopistolla ollut lähemmä parisataa oppilasta, tänä vuonna lähentelee luku todennäköisesti 250. Vuodesta 1917 alkaen on opistoon hakenut huomattavasti enemmän oppilaita kuin on voitu sijoittaa. Kotoisin ovat oppilaat eri tahoilta Suomea.

Sitä mukaa kuin opiston toiminta on laajentunut, ovat ne ulkonaiset olot, joissa se toimii, käyneet ahtaiksi ja epämukaviksi. V. 1912 ostettiin opistolle oma, silloisiin tarpeisiin tilava talo, jota sittemmin on monta kertaa suurenneltu. Sen lisäksi on ostettu ja rakennettu useita pienempiä opettaja- ja oppilasasuntoja sekä hankittu lisää maata. Siten on sen haltuun suurilla ponnistuksilla ja epäitsekkäillä uhrauksilla saatu 7 asuinrakennusta ja muutamia talousrakennuksia. Mutta niin paljon ei ole saatu varoja velkaakaan tekemällä, että viimeisinä vuosina esiintyneet peruspuutteellisuudet olisi voitu korjata. Oppilasasunnoista on edelleen suuri puute, kun opiston lähettyvillä ei ole huoneita saatavissa ja kun opiston suojiin mahtuu asumaan ainoastaan 110 oppilasta, mitkä seikat juuri ovat estäneet ottamasta oppilaita niin paljon kuin on hakenut, ja kuin opiston palveluksessa olevalla opettajakunnalla olisi voinut saada menemään. Pahimmat epäkohdat esiintyvät siinä, ettei opistolla ole lainkaan naisten käsitöitä varten ompelusalia, ei toisvuotisen osaston luentosalia, ei lukusalia suurta oppilasjoukkoa varten enempää kuin varsinaista kirjastohuonettakaan, eikä riittävän suuria keittiöitä ja ruokasalia, niin että voimistelu- ja juhlasalia on viime

vuosina täytynyt käyttää myös osittaisena ruoka- ja ompelusalina. Ruokataloutta varten ei luonnollisestikaan ole riittäviä kellareita eikä vajoja taloudenpidon yhä suurentuessa. Näin ovat opiston ulkonaiset olot tulleet yhä sietämättömämmiksi ilman että olisi olemassa mitään toiveita niiden korjaamiseksi. Opiston hallinto ei voi eikä rohkene hankkia kyllin suuria lainoja entisten 300,000 mk:n suuruisten velkain lisäksi saadakseen aikaan niin suuren ja sellaisen uudisrakennuksen, joka kerta kaikkiaan selvittäisi nämä vaikeudet.

Niinkuin edellä olemme huomauttaneet, on Oriveden Kansanopisto sen kautta, että siellä talvisin toimii tavallinen kansanopisto Keski-Hämeen Kansanopiston nimellisenä ja maamme ainoa laajennettu kansanopisto Oriveden Toisvuotisen Kansanopiston nimellisenä sekä kesäisin Oriveden Kesäkansanopisto ja Oriveden kasvitarha- ja talouskoulu, muodostunut ainoalaatuiseksi kansanopistolaitokseksi maassamme. Sellaiseksi se on kehittynyt pääasiallisesti yksityisestä toimesta. On epäilemätöntä, että jos se olisi ennemmin saanut riittävät varusteet, se olisi muodostunut vieläkin huomattavammaksi laitokseksi, siitä olisi jo voinut tulla todellinen maaseudun kansalaiskorkeakoulu.

Oriveden Kansanopiston tähänastinen menestyksellinen toiminta kehoittaa jo kiinnittämään yleisempääkin huomiota siihen. Sillä on useita luonnollisia edellytyksiä, kehittyäkseen maaseudun korkeamman kansansivistystoimen tyyssijaksi. Se sijaitsee yhdessä Hämeen kaikkein viljavimmista seuduista. Ympärillä asuva väestö on kehittynyttä ja valistunutta. Maantieteellisesti on Orivesi sellaisessa asemassa, että sinne johtavat mukavat tiet pohjoisesta ja etelästä, idästä ja lännestä. Laitoksen yleisen vaikutuksen ohella on näillä seikoilla ollut ratkaiseva osa opiston kehityksessä.

On tullut aika valtiovallan omistaa uhrautuvaa huolta tämänkaltaiseen laitokseen. Onhan toivottavaa, että maaseudulle järjestyy kansankulttuurin voimakeskuksia. Kun kerran yksityisestä alotteesta ja yksityisen harrastuksen johtamana on muodostunut sellainen kansanopistolaitos, josta yleisten varain turvin helposti voidaan kehittää keskuselin laajaa sivistystoimintaa varten,

on sitä ryhdyttävä taloudellisesti tukemaan niin tuntuvasti, että se likipitäen voi täyttää kutsumuksensa ja vastata kohtuullisia vaatimuksia. Oriveden Kansanopistoa on tuettava niin suurilla valtio-avuilla, että se kykenee saamaan siedettävät huoneisto-olot ottamalla huomioon ennestään olevat rakennukset.

Edellisestä on jo selvinnyt, minkälaisia suojia Oriveden Kansanopisto kipeimmin kaipaa. Rakennuksessa tulisi olla tilava ruokailuhuone (noin 200 hengelle) eteisineen, ruokalakeittiö kellareineen ja säiliöineen, opetuskeittiö komeroineen, leipomo viljahuoneineen, palveluskunnan ruokailuhuone, talousopettajattarien ja palveluskunnan asunnot, ompelu- ja kutomosalit käsitöitten opettajattarien asuntoineen sekä asuntola n. 60:lle oppilaalle. Kun tällainen rakennus saataisiin, tulisivat opiston olot jotenkin tyydyttävästi järjestetyiksi. Silloin saataisiin päärakennuksessa olevasta kutomosalista toisvuotisen luentosali, ruokasalista lukusali, keittiöstä kirjastohuone ja talousopettajattaren asunnosta kokoelmahuoneet. Uusi rakennus, ollen 40 m pitkä ja 12 m leveä sekä käsittäen kolme täydellistä kerrosta ja puolet neljättä ja varustettuna keskuslämmityslaitoksella, tulisi ammattimiesten laatimien laskelmien ja suunnitelmien mukaan maksamaan kaikkine varusteineen noin 1.500.000 mk.

On ymmärrettävää, ettei tällaisia pääomia yleiseksi hyväksi voida odottaa saatavan kokoon yksityisillä voimilla. Eduskunnan on liityttävä mukaan, koska kysymyksessä on koko maan sivistystarvetta palveleva laitos. Osittain olisi myönnettävä suoranaista rakennusapua, osittain valtiolainaa. Jotta laitos ei tulisi ylen raskaitten velkain rasittamaksi, olisi apurahaksi osoitettava 1,000,000 mk. Kun tämän lisäksi osoitettaisiin halpakorkoiseksi valtiolainaksi 500,000 mk., jäisi opistolle sittenkin vastattavakseen entisten velkain kanssa 800,000 mk.

Ne puutteet, joista edellä on ollut puhe, olisi korjattava mahdollisimman pian, sillä Oriveden Kansanopisto on saanut jo monia vuosia kärsiä sietämättömistä huoneisto-oloista. Ajatellut erät olisi otettava vuoden 1925 menosääntöön.

Kun on kysymyksessä näinkin suurien summien myöntäminen, on niiden antamisen perusteet ja ehdot tarkoin järjestettävä. Valtioneuvostolle olisikin annettava tehtäväksi näiden lähempi laatiminen ja niiden täyttämisen valvonta.

Selvittääksemme edelleen anomuksemme merkitystä, tahdomme huomauttaa siitä Hämeen-Satakunnan Maanviljelysseuran johtokunnan herättämästä aloitteesta, että Vilppulassa oleva ja siellä huononlaisesti menestyvä Pohjois-Hämeen maamieskoulu siirrettäisiin Oriveden Kansanopiston yhteyteen. Näin keskittyisi tähän laitokseen erilaisia tärkeitä kulttuuritekijöitä. Palvellakseen niitä jotenkin tyydyttävästi, tarvitsee se kunnolliset suojat ja niiden aikaansaamiseksi avustusta yleisistä varoista.

Kaikkeen edelläesitettyyn perustuen ehdotamme

että Eduskunta ottaisi vuoden 1925 menoarvioon 1,000,000 mk:n määrärahan rakennusavuksi Oriveden Kansanopistolle;

että Eduskunta ottaisi niinikään vuoden 1925 menoarvioon 500,000 mk:n erän halpakorkoiseksi kuoletuslainaksi Oriveden Kansanopistoa varten; sekä

että Eduskunta antaisi Valtioneuvoston lähemmin tehtäväksi laatia avustus- ja lainausehdot ja näiden täyttämisen valvonnan.

Helsingissä 14. toukokuuta 1924.

Johannes Peltonen. *J. A. Ihamuotila.*
K. E. Linna. *W. W. Tuomioja.*
Elli Tavastähti. *Aaro Jaskari.*
O. Heikinheimo.

5. Keski-Hämeen Kansanopisto saa nimen Oriveden Kansanopisto.

Kun maassamme on jotenkin alunpitäen kutsuttu kansanopistoja sen paikkakunnan nimellä, missä opisto on sijainnut, niin on näyttänyt sopivalta muuttaa Keski-

Hämeen Kansanopiston nimi Oriveden Kansanopistoksi, jolla sitä on nimitetty miltei siitä lähtien kuin opisto Orivedelle muutettiin. Maakunnallinen nimi oli aikanaan tarpeellinen, koska sen kautta oli tarkoitus osoittaa, että laitos oli määrätyn maantieteellisen alueen opisto. Varsinkin kannatuksen järjestämisen vuoksi oli tämä luonnollista, jotta havaittaisiin sen ylläpidon olevan laajemman piirin huolena. Tätä ei ole tarpeellista enää jatkaa. Jo sekaannuksenkin takia on täytynyt nimenmuutoksen tapahtua. Eroittaakseen Keski-Suomen, Keski-Savon, Keski-Pohjanmaan kansanopistot y. m. s. tapaiset toisistaan on yleisö pitäjän tai muun paikallisen nimen antanut opistoille. Muutenkin on hankalaa käytellä pitkiä nimiä. Lisäksi on huomattava, että opistot maakunnallisuudestaan huolimatta saavat huomattavan osan oppilaistaan muualta maasta. Niistä on yhä enemmän tullut yleisiä laitoksia. Ja silloin on paikkakunnallinen nimi selvempi ja sopivanpi käyttää.

Näistä syistä päätti Keski-Hämeen Kansanopiston kannattajayhdistyksen johtokunta viime talvena ottaa käytäntöön nimen Oriveden Kansanopisto, tarkoittaen sillä ensivuotista eli tavallista kansanopistoa. Tällä tahdottiin myös yhdenmukaistuttaa nimet. Ennestäänhän ovat käytännössä nimet Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto, Oriveden Kesäkansanopisto ja Oriveden Kasvitarha- ja Talouskoulu, vieläpä Oriveden opettajakurssit. Paikkakunnan nimi on osana kaikissa eri kouluissa. Ja sillä nimellä on koko laitos tullut tunnetuksi ja tunnetaan. Tuntuu näin ollen luonnolliselta, että kaikkien osastojen nimi kulkee paikkakunnan nimellä.

Se kansalaisjärjestö, joka nämä laitokset on perustanut, joka niitä omistaa ja ylläpitää, pysyy entisen nimisenä. Se on Keski-Hämeen Kansanopiston Kannattajayhdistys. Tämä on se juuridinen henkilö, jonka varassa kaikki sen nykyisin omistamat opistot, koulut ja kurssit ovat, ja jonka huostassa tulevat olemaan mahdollisesti vastedes perustettavat eri tarkoituksia palvelevat kasvatus- ja opetuslaitokset. On vaan toivottavaa, että siihen liittyisi jäseniksi paljon kansalaisia, niinkuin asianlaita on tähänkin asti ollut.

Ilman tällaista osallistumista suuren yleisön puolelta ei monihaarainen laitos voi menestyksellä kasvaa ja kehittyä. Vaikkei siten saatava aineellinen tuki suurimerkityksellinen olekaan, — pienin jäsenmaksu on vain 10 mk. vuodessa viitenä vuotena, — on suurella jäsenmäärällä kuitenkin kannattava henkinen ja siveellinen merkitys. Jota useampia satoja tai tuhansia jäseniä kannattajayhdistyksessä on, sitä leveämpi ja vankempi pohja on sen omistamalla kansanopistolaitoksella. Oriveden kansanopistolaitos on edelleen laajan maakunnan oma, sen suosion ja kannatuksen varassa. Muistettakoon se aina niin Orivedellä kuin muuallakin maakunnassa!

Oriveden Toisvuotinen Kansanopisto

kutsuu kehityksenhaluisia nuoria miehiä ja naisia IX. kerran 6 kk. kestävälle, marraskuun 3 p:nä alkavalle kurssille. Laitoksen tarkoituksena on yhteiskunnallisen kasvatuksen palveleminen, syvennettyjen kansalaistietojen jakaminen ja käytännöllisten kansalaistaitojen kouluuttaminen, silmällä pitäen erityisesti yhteiskunnallisia ja maalais-sivistystarpeita; työtapa ilmenee vuosikertomuksesta ja erikseen saatavasta ohjelmasta. Erityisesti yhteiskunnallisille ja seuran toimihenkilöille sopiva.

Pääsyehdot: kansanopiston, maamieskoulun, useampivuotisen ammattikoulun tai keskikoulun käynti taikka muuten riittävän alkuherätyksen antanut kouluutus (kuten seminaari, oppi-, kauppa-, lukkari-, käsityö-, kotitalous- y.m.s. koulu, maamiesopisto, laajemmat kurssit), yleensä jokin kouluutus kansakoulun lisäksi; 18—19 vuoden täytetty ikä; puhdas maine.

Opintomaksu 200 mk suoritetaan opistoon saavuttua. Siitä vapautetaan apurahan muodossa varattomiksi todistetut, joille lisäksi jaetaan huomattavia apurahoja (700—1,500 mk.)

Opistolla on osuusruokala, jossa maksut määrätään todellisten kustannusten mukaan ja johon jokaisen ruokalaa käyttävän on virallisesti liityttävä (osuusmaksu 10 mk.) Ruoka on koko talvelta noin 1,600 mk. Asuntoja saa kohtuullisesta maksusta (noin 350—450 mk. koko talvelta) opistoa ympäröivästä suuresta kylästä tai opistolta johtajien välityksellä. — Välttämättömät vuosimenot tekevät noin 3,000 mk.

Kunkin opistoon tulevan on varattava mukaansa: asuntoihin päänaluset, peite ja tarvittavat liinavaatteet ynnä patjanpäällinen (täytteet saa opistolta); virsikirja, kansanopiston laulukirja; käsitöissä ohjausta nauttivat naiset käsityöaineita, miehet piirustusjaatikon.

Olisi hyvä ennen opistoon tuloaan kunkin harkita valmiiksi opiskeluaineensa, jottei aikaa tuhlautuisi turhaan. Seikkaperäinen ohjelma lähetetään vapaasti pyydettäessä; samoin vuosikertomus.

Omakätinen hakemus, johon on liitettävä papintodistus ja jäljennökset todistuksista ja suosituksista on lähetettävä *viimeistään lokakuun 15:nteen* jommallekummalle allekirjoittaneista. — Ylämainittuna alkajaispäivänä on opistoon tulevien tavaroita varten hevosia vastassa **Oripohjan** asemalla, josta on vajaa km opistolle. **Ennen** määräpäivää ei ole opistolle saavuttava. Ilman laillista syytä ei saa myöskään myöhästyä. Esteistä on ajoissa ilmoitettava.

Orivedellä elokuussa 1925.

Sylvi & Aarne Laaksovirta,
Osoite: ORIVESI. johtajat.

Lainatkaa tätä vuosikertomusta kehittyneemmille nuorille!

Oriveden Kansanopisto

alkaa XVII. kerran talvikautisen työnsä syksyllä siten, että *naisoppilaat* saapuvat 27. lokak. ja *miesoppilaat* 3. marrask. Ohjelma: persoonallisen kasvatuksen ja yleisen kansalaissivistyksen kehittäminen, maataloudellisten ja yhteiskunnallisten harrastusten herättäminen ja jokapäiväiseen elämään sovellettujen käytännöllisten taitojen opastaminen.

Pääsyvaatimukset: täytetty 17–18 v:n ikä, kansakoulun tai vastaavan tietomäärän omaaminen toivottava; itsekseen opiskelleita, luku- ja jonkinmoisen kirjoitustaidon omaavia otetaan mielellään; puhdas maine.

Opintomaksu on 200 mk., joka suoritetaan opistoon saavuttua. Siitä vapautetaan apurahan muodossa varattomiksi todistetut, joiden jo hakemukseensa olisi asianomaisen kunnallisen viranomaisen antama varattomuuden todistus liitettävä. Heille jaetaan myös huomattavia apurahoja (viime vuonna jaettiin 20:lte oppilaalle 25,000 mk. 700–1,500 mkn määrissä).

Opistolla on osuusruokala, jossa maksut määrätään todellisten kustannusten mukaan ja johon jokaisen ruokalaa käyttävän on virattisesti liityttävä (osuusmaksu 10 mk.) Ruokamaksu on koko talvetta noin 1,600 mk. miehittä ja noin 1,500 mk. naisitta. Asuntoja saa kohtuuttisesta maksusta sekä opistotta (330–360 mk koko ajatta) että opistoa ympäröitsevästä suuresta kytästä johtajien vätityksetllä. Paikkakunnalta on sähkövato. – Vätttämättömät vuosimenot tekevät n. 2,000—2,500 mk.

Kunkin opistoon tulevan on varattava mukaansa: asuntoihin päänalukset, peite ja tarvittavat liinavaatteet ynnä patjanpäällinen (täytteet saa opistolta); ennen käyttämiään oppikirjoja, raamattu ja virsikirja. Naisoppilaat voivat varata käsityöaineita, miesoppilaat piirustuslaatikon, viivottimen ja kolmion, jos niitä on mukavasti saatavissa. Puuttuvia tarpeita saa paikkakunnallisista kaupoista tai yhteistoimin.

Hakemus, johon on liitettävä papintodistus ja jäljennökset mahdollisista todistuksista ja suosituksista, lähetettäköön omakätisenä ajoissa jommallekummalle allekirjoittaneista. Kutsumus lähetetään sitä mukaa kuin hakemukset saapuvat niin monelle hyväksytylle kuin vastaan voidaan ottaa.

Vuosikertomus y.m. tietoja annetaan vapaasti jokaiselle, ken niitä pyytää. Yllämainittuina alkajaispäivinä on opistoon tulevien tavaroita varten hevosia vastassa **Oripohjan** asemalla, josta on vajaa km opistolle. Ennen määräpäivää ei ole opistolle saavuttava. Ilman laillista syytä ei pidä myöskään myöhästyä. Esteistä on ajoissa ilmoitettava.

Orivedellä elokuussa 1925.

Sylvi & Aarne Laaksovirta,

Osoite: ORIVESI. johtajat.

Lainatkaa tovereillenne tätä vuosikertomusta!